

การพัฒนาเอกสารประกอบการสอนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม

อันวา ดาตุ

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

พ.ศ. 2556

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

การพัฒนาเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม

อันวา ดาตุ

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

พ.ศ. 2556

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

**The Development of the Document for Teaching on Sufficient Economy
Based on the Islamic Principles**

ANWA DATOO

**An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirements for the Master of Education
Field in Teaching in Islamic Education
Graduate School
Yala Rajabhat University**

2013

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ชื่อเรื่องการค้นคว้าอิสระ (ภาษาไทย)	การพัฒนาเอกสารประกอบการสอนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม
ชื่อเรื่องการค้นคว้าอิสระ (ภาษาอังกฤษ)	The Development of the Document for Teaching on Sufficient Economy Base on the Islamic Principles
ชื่อผู้ทำการค้นคว้าอิสระ	อันนา คาตุ
สาขาวิชา	การสอนอิสลามศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระหลัก	คณะกรรมการการสอบการค้นคว้าอิสระ
.....	ประธาน
(ดร. ยามีละห์ โต๊ะแม)	(ดร. ชัมซุ สาอู)
อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระร่วม	กรรมการ
.....	(ดร. ยามีละห์ โต๊ะแม)
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุไรรัตน์ ยามาเรียง)	กรรมการ
	(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุไรรัตน์ ยามาเรียง)

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา อนุมัติให้นับการค้นคว้าอิสระฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกสรี่ ลัดเลีย)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

“ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา”

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องการค้นคว้าอิสระ การพัฒนาเอกสารประกอบการสอนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม

ชื่อผู้ทำการค้นคว้าอิสระ อันวา ดาตุ

ชื่อปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา การสอนอิสลามศึกษา

ปีการศึกษา 2556

คณะกรรมการที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ

1. ดร.ยามีละห์ โต๊ะแม	ประธานกรรมการ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุไรรัตน์ ยามาเรียง	กรรมการ

การค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพเอกสารประกอบการสอนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม (2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากการใช้เอกสารประกอบการสอนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม และ (3) ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการสอนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม เก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นผู้เรียนจำนวน 30 คน จากโรงเรียนดาร์เบียตุลวาตันมูลนิธิ ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ใช้รูปแบบการทดลองแบบ One Group Pre-test Post-test Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย (1) เอกสารประกอบการสอน (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้เอกสารประกอบการสอนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม และ (3) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการสอนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่า t-test แบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการค้นคว้าอิสระพบว่า

1. ประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักอิสลาม มีประสิทธิภาพ 84.8/87.4 ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ตามที่กำหนดไว้
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่เรียนด้วยเอกสารประกอบการสอนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักอิสลามเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการใช้ออกสารประกอบการสอนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง
ตามหลักการอิสลาม อยู่ในระดับมากที่สุด คือ 4.62

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Abstract

Independent study Title	The Development of the Document for Teaching on Sufficient Economy Based on the Islamic Principles
Researcher	Anwa Dattoo
Degree Sought	Master of Education
Major	Teaching in Islamic Education
Academic year	2013

Independent study Advisors

1. Dr. Jameelah Tokmae	Chairperson
2. Assistant Professor Urairat Yamareng	Committee

The purposes of this independent study were (1) to develop and evaluate the efficiency of the documents for teaching on the sufficient economy according to the Islamic principles ,(2) to compare students' achievement between before instruction and after instruction ,and (3) to evaluate the students' satisfaction toward the instruction by the document for teaching . The samples were 30 Matayomsuksa grade 1 students in the first semester of academic year 2011 in Tarbiatulwatan School which were purposively selected. The data collection was the quasi experiment in one group pre-test post-test design form. The research instruments were 1) the document for teaching on the sufficient economy according to the Islamic principles , 2) the achievement's test, and 3) questionnaire on students' satisfaction. The data were analyzed in terms of mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.) and dependent t-test.

The independent study results were :

1. The efficiency of the documents for teaching on the sufficient economy according to the Islamic principles was 84.80/87.40 which was higher than the 80/80 efficiency criterion significantly.
2. The students' achievement after instruction was higher than before instruction significant at 0.01.
3. The students' satisfaction toward the instruction by the document for teaching was the highest level at 4.62 arithmetic mean.

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระนี้สำเร็จด้วยความอนุเคราะห์ของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายแห่ง ซึ่งไม่อาจนำมากล่าวได้ทั้งหมด ผู้มีพระคุณท่านแรก คือ ดร.ยามีละห์ โต๊ะแม ประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาที่ให้ความช่วยเหลืออย่างยิ่ง โดยได้เอาใจใส่ตรวจแก้การค้นคว้าอิสระเพื่อให้สมบูรณ์ที่สุด และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอด ท่านที่สอง คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุไรรัตน์ ยามาเรียง ซึ่งเป็นที่ปรึกษาอีกท่านหนึ่งที่สละเวลาให้คำปรึกษาและช่วยเหลือให้ข้อคิดแง่มุมต่างๆ

ขอบคุณผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์มุฮัมหมัดรุสดี อามีรุคดิน อาจารย์ยุสรีย์ กอติริย์ และ ดร.อับดุลรอเซะ หะมีแยะ ช่วยตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ และสถาบันการศึกษาที่ให้ความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือ

ขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนตาร์เบียตุลวาตันมูลนิธิที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากผู้เรียนโดยได้รับความร่วมมืออย่างยิ่ง

อันวา คาตุ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการค้นคว้าอิสระ.....	3
ความสำคัญของการค้นคว้าอิสระ.....	3
ขอบเขตของการค้นคว้าอิสระ.....	3
1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	4
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา.....	4
3. ขอบเขตด้านตัวแปร.....	4
3.1 ตัวแปรต้น.....	4
3.2 ตัวแปรตาม.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	6
1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	6
2. การบูรณาการเรียนรู้.....	9
3. การพัฒนาเอกสารประกอบการสอน.....	20

ญ
สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 2 (ต่อ)	
4. เศรษฐกิจพอเพียง.....	22
5. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้.....	37
6. การสร้างแบบวัดและประเมินผล.....	38
7. ความพึงพอใจ.....	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
1. งานวิจัยในประเทศ.....	42
2. งานวิจัยต่างประเทศ.....	43
กรอบแนวคิดการค้นคว้าอิสระ.....	44
สมมติฐานการค้นคว้าอิสระ.....	45
บทที่ 3 วิธีดำเนินการค้นคว้าอิสระ	
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	46
เครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระ.....	46
1. ลักษณะเครื่องมือ.....	46
2. วิธีการสร้างเครื่องมือ.....	47
การเก็บรวบรวมเครื่องมือ.....	49
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
1. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
2.1 สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ.....	51
2.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
แผนปฏิบัติการค้นคว้าอิสระ.....	52

ฎ
สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล.....	53
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการค้นคว้าอิสระ.....	57
อภิปรายผล.....	58
ข้อเสนอแนะ.....	60
1. ข้อเสนอแนะในการนำผลค้นคว้าอิสระไปใช้.....	60
2. ข้อเสนอแนะในการทำงานค้นคว้าอิสระครั้งต่อไป.....	61
บรรณานุกรม.....	62
ภาคผนวก.....	66
ภาคผนวก ก สถิติที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระ.....	67
ภาคผนวก ข ค่า IOC ในการค้นคว้าอิสระ.....	71
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระ.....	79
ภาคผนวก ง ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก.....	161
ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการค้นคว้าอิสระ.....	164
ภาคผนวก ฉ รายชื่อหน่วยงานที่ให้ทดลองเครื่องมือ.....	169
ภาคผนวก ช รายชื่อหน่วยงานที่ทำการค้นคว้าอิสระ.....	171
ภาคผนวก ซ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	173
ภาคผนวก ฌ ผลของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	175
ภาคผนวก ญ ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน.....	179
ประวัติผู้ทำการค้นคว้าอิสระ.....	182

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1	ขั้นตอนการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ..... 16
2	ขั้นตอนการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการลักษณะที่เป็นหัวเรื่อง..... 18
3	กรอบแนวคิดการค้นคว้าอิสระ..... 44

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงถึงความสัมพันธ์ของการบูรณาการหลักสูตร และการเรียนการสอน.....	9
2	แบบแผนการทดลอง.....	49
3	แผนปฏิบัติการค้นคว้าอิสระ.....	52
4	ประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักอิสลาม ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80.....	54
5	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากใช้ เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม.....	55
6	ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการสอน ด้านเนื้อหา สาระ.....	55
7	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน.....	56
8	ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการสอน.....	72
9	ค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนก ของแบบทดสอบ.....	162
10	ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	176
11	ผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน.....	180

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ในหมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตราที่ 23 ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้ (1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมา ของสังคมไทยและระบบการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (2) ความรู้และทักษะ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน (3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา (4) ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทย อย่างถูกต้อง และ (5) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข จากการกำหนดแนว การจัดการศึกษา ตามมาตรา 23 สามารถวิเคราะห์และสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาควรเน้นและ ให้ความสำคัญ 4 ประการ คือ ความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และการบูรณาการ การจัดการ ศึกษาด้านความรู้ เป็นการจัดให้นักเรียนมีความรู้ทุกรูปแบบวิธี เพราะเด็กสามารถที่จะทำอะไรได้ ต้องมีความรู้เป็นอันดับแรก

ส่วนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการได้ มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้สถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรให้ สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของสังคมในแต่ละท้องถิ่น เพื่อที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถ ปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และ สร้างค่านิยมที่เหมาะสมอย่าง ที่สังคมต้องการ การศึกษาอิสลามเป็นการศึกษาที่มีเนื้อหาที่ครอบคลุม ที่สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ทั้งใน ด้านกายภาพและชีวภาพได้อย่างสมบูรณ์และลง ตัว เนื่องจากความรู้ในอิสลามนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา มนุษย์ในทุกๆด้าน ซึ่งความรู้ใน ลักษณะนี้สอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่เน้นให้ผู้เรียนนั้น สามารถคิดเป็น ทำเป็นและเน้นการบูรณาการความรู้ความสามารถตามความเหมาะสม และสามารถ

นำไปประยุกต์ใช้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สูงสุดและมีความรอบรู้ในทุกๆ ด้าน

จากการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ สรุปว่าการจัดการเรียนการสอนที่ดีนั้นต้องมีการบูรณาการความรู้ให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนมากที่สุด ในการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาจะไม่ค่อยมีการบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนเท่าที่ควร ส่วนใหญ่จะเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบแยกส่วน คือ แยกสอนระหว่างวิชาศาสนาและวิชาสามัญ ซึ่งในแต่ละวันทำให้ผู้เรียนต้องเรียนหลายวิชาจึงกลายเป็นภาระที่หนักสำหรับผู้เรียน ส่วนใหญ่ผู้เรียนมักจะให้ความสำคัญกับวิชาสามัญมากกว่าวิชาศาสนา เพราะคิดว่าวิชาสามัญสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้มากกว่า โดยเฉพาะการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นและใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคต ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้เรียนไม่ค่อยให้ความสนใจในการจัดการเรียนการสอนวิชาศาสนาเท่าที่ควร ทั้งๆที่ทั้งสองศาสตร์มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากันและในศาสนาอิสลามเองก็ไม่ได้สนับสนุนให้มุสลิมสนใจในด้านศาสนาอย่างเดียว แต่จะให้ความสำคัญทั้งสองด้าน ดังจะเห็นจากบทโอองการในอัลกุรอานต่อไปนี้

وَمِنْهُمْ مَّنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

ความว่า “และในหมู่พวกนั้น มีผู้ที่กล่าวว่า โอ้พระผู้อภิบาลของเรา โปรดประทานให้แก่พวกเรา ซึ่งสิ่งดีงามในโลกนี้และโลกหน้า และโปรดคุ้มครองพวกเราให้พ้นจากการลงโทษแห่งไฟนรกด้วยเถิด” (อัลบาคอเราะห์ : 201)

และอีกโองการหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า

وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيبَكَ مِنَ الدُّنْيَا

ความว่า “และจงแสวงหาสิ่งที่อัลลอฮ์ได้ทรงประทานมาแก่เจ้า เพื่อโลกหน้า และอย่าลืมส่วนของเจ้าในโลกนี้” (อัลกอซอซ : 77)

จากโองการที่อ้างมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า อิสลามให้ความสำคัญกับความรู้ในด้านศาสนาเพื่อความสุขของมุสลิมในโลกนี้และโลกหน้า และให้ศึกษาความรู้ด้านสามัญเพื่อความอยู่รอดในโลกนี้ในการประกอบอาชีพและใช้ชีวิตประจำวันอย่างสมบูรณ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สอดคล้องกับความ

ต้องการของมนุษย์อย่างยิ่ง นอกจากนั้นการบูรณาการยังจะช่วยลดปัญหาความซ้ำซ้อนของเนื้อหาอีกด้วย

แต่เมื่อสำรวจการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม พบว่ายังขาดการบูรณาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบูรณาการด้านเนื้อหา เพราะครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบูรณาการดังกล่าว การบูรณาการด้านนี้สามารถทำได้หลายวิธี อาทิเช่น การจัดทำเอกสารประกอบการสอน เพราะเอกสารประกอบการสอนจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้ค้นคว้าอิสระจึงสนใจดำเนินการพัฒนาเอกสารประกอบการสอน เพื่อบูรณาการความรู้ทางศาสนาและทางสามัญเข้าด้วยกันในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักศาสนาอิสลาม

วัตถุประสงค์ของการค้นคว้าอิสระ

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักอิสลาม
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากการใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักอิสลาม
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักอิสลาม

ความสำคัญของการค้นคว้าอิสระ

1. ได้เอกสารประกอบการสอนที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมได้อย่างมีคุณภาพ
2. ได้แนวทางในการพัฒนาเอกสารประกอบการสอนรายวิชาเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ได้แก้ปัญหาผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ขอบเขตการค้นคว้าอิสระ

การค้นคว้าอิสระเรื่องการพัฒนาเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักอิสลาม รายวิชาเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนตาร์เบียตุลวาตันมูลนิธิ มีขอบเขตการค้นคว้าดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการค้นคว้าเป็นผู้เรียนผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนตาร์เบียตุลวาตันมูลนิธิ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ซึ่งมีผู้เรียนทั้งหมด 160 คน จำนวน 5 ห้อง

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 30 คน ซึ่งผู้ค้นคว้าอิสระเป็นผู้จัดการการสอนด้วยตนเอง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักอิสลาม ได้แก่ ความรู้เบื้องต้นของเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางของเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ในชีวิต และความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียง

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักอิสลาม

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

1) ประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักอิสลาม

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 1 รายวิชา เศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักอิสลาม

3) ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักอิสลาม

นิยามศัพท์เฉพาะ

เอกสารประกอบการสอน หมายถึง เอกสารที่ผู้ค้นคว้าอิสระสร้างขึ้นเป็นคู่มือครู เพื่อใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยมีจุดประสงค์รายวิชา มาตรฐานรายวิชา คำอธิบายรายวิชา และแผนการจัดการเรียนรู้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถของผู้เรียน ซึ่งพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้ค้นคว้าอิสระได้สร้างขึ้น

ประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอน หมายถึง คุณภาพของเอกสารประกอบการสอนที่ผู้ค้นคว้าอิสระสร้างขึ้น เมื่อใช้กับกลุ่มตัวอย่างแล้ว ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนถึงเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 โดยวัดจากค่าสัดส่วนร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนจากการใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม

80 ตัวแรก หมายถึง ประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 80 จากการทำกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน

80 ตัวหลัง หมายถึง ประสิทธิภาพผลลัพธ์ของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนหลังจากการใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 80 จากการทำแบบทดสอบหลังเรียน

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึของผู้เรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการสอน รายวิชาเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลามที่ผู้ค้นคว้าอิสระสร้างขึ้นเองโดยพิจารณาจากคะแนนที่ได้จากการสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อเอกสารประกอบการสอน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การค้นคว้าอิสระเรื่องการพัฒนาเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม ผู้ค้นคว้าอิสระได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีขอบข่ายดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. การบูรณาการ
3. การพัฒนาเอกสารประกอบการสอน
4. เศรษฐกิจพอเพียง
5. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้
6. การสร้างแบบวัดและประเมินผล
7. การสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ
2. งานวิจัยต่างประเทศ

กรอบแนวคิดการค้นคว้าอิสระ

สมมติฐานการค้นคว้าอิสระ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.1 หลักการของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดหลักการของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มีจุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณธรรมบนพื้นฐานของความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

2. เป็นหลักสูตรการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และมีคุณภาพ
3. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สนองการกระจายอำนาจ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
4. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระการเรียนรู้ เวลาและการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
6. เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

1.2 จุดมุ่งหมายของของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเองมีวินัย และปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต
3. มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรีย์ และรักการออกกำลังกาย
4. มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
5. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

1.3 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสดา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

- มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ
- สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม
- มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และ สังคมโลกอย่างสันติสุข
- มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์
- มาตรฐาน ศ 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ
- มาตรฐาน ศ 3.2 เข้าใจระบบ และสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก
- สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์
- มาตรฐาน ศ 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ
- มาตรฐาน ศ 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น
- มาตรฐาน ศ 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย
- สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์
- มาตรฐาน ศ 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผล ต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ในการค้นหา วิเคราะห์ สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ศ 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สรุปได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เน้นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง มีศักยภาพในการศึกษา และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

2. การบูรณาการการเรียนรู้

2.1 ความหมายของการสอนแบบบูรณาการ

สุมานิน รุ่งเรืองธรรม (2526 : 8)ให้ความหมายว่าการสอนแบบบูรณาการ หมายถึง การสอนเพื่อจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนเพื่อการเรียนรู้ที่มีความหมายให้เข้าใจลักษณะความเป็นไปอันสำคัญของสังคมเพื่อคัดแปลงปรับปรุงพฤติกรรมของผู้เรียนให้เข้ากับสภาพชีวิตได้ดียิ่งกว่าเดิม

อรรถัย มูลคำ และคณะ (2542:10-11) กล่าวว่า การบูรณาการอาจพิจารณาได้เป็นสองนัย ความหมายโดยทั่วไป หมายถึงการให้สมบูรณ์ ส่วนความหมายทางศึกษาศาสตร์ หรือ คุรุศาสตร์หมายถึง การนำเอาศาสตร์สาขาต่างๆที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน

การจำแนกความแตกต่างระหว่างการจัดการเรียนการสอนกับหลักสูตรก็คือ การเรียนการสอนที่เน้นบูรณาการที่ระดับเนื้อหาวิชาส่วนที่เกี่ยวข้องกัน แต่หลักสูตรเน้นบูรณาการที่รายวิชาโดยตรง ก่อนที่จะไปแยกกำหนดเป็นหน่วยที่จะจัดการเรียนการสอนต่อไป ทั้งนี้ได้จำแนกผลแห่งความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตร และการเรียนการสอนโดยใช้บูรณาการเป็นตัวแปร ได้เป็น 4 กรณีดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงถึงความสัมพันธ์ของการบูรณาการหลักสูตร และการเรียนการสอน

(อรรถัย มูลคำ และคณะ, 2542:11)

หลักสูตร	การเรียนการสอน	ผล
บูรณาการ	บูรณาการ	ดีที่สุด
ไม่บูรณาการ	บูรณาการ	ดี
บูรณาการ	ไม่บูรณาการ	พอใช้
ไม่บูรณาการ	ไม่บูรณาการ	ต้องปรับปรุง

ชนาธิป พรกุล (2543 : 20) ได้ให้ความหมายของบูรณาการว่า การเชื่อมโยงความรู้ และประสบการณ์ทุกชนิด ที่บรรจุอยู่ในแผนของหลักสูตร เป็นการเชื่อมโยงแนวนอนระหว่าง หัวข้อและเนื้อหาต่างๆ ที่เป็นความรู้ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย การบูรณาการทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และรู้ในเรื่องนั้นอย่างลึกซึ้ง การบูรณาการความรู้เป็นสิ่งจำเป็นโดยเฉพาะในยุคที่มีความรู้ข้อมูลข่าวสารมาก จึงเกิดเป็นหลักสูตรที่เรียกว่า หลักสูตรบูรณาการ (Integrated curricula) ซึ่งพยายามสร้างหัวเรื่อง (Themes) ในโปรแกรมวิชาโดยนำความคิดหลักในวิชามาสัมพันธ์กันและสัมพันธ์กับวิชาอื่นด้วย

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545 : 17) ได้ให้ความหมายของบูรณาการว่า การนำศาสตร์ต่างๆ มาผสมผสานกันเพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง

หทัยรัตน์ หนูพรหม (2551:29) กล่าวว่า การบูรณาการหมายถึง การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่มีการนำเอาความรู้ความเข้าใจจากวิชาต่างๆ ตั้งแต่ 2 วิชาขึ้นไปที่มีความสัมพันธ์ และเชื่อมโยงกันมาผสมผสานกันทั้งเนื้อหาวิชา และกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้ลักษณะของแต่ละวิชาหมดไป เกิดเป็นเอกลักษณ์ใหม่ของหลักสูตร ซึ่งจะเน้นที่องค์รวมของเนื้อหามากกว่าองค์ความรู้ของแต่ละรายวิชา และเน้นที่กระบวนการการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญยิ่งกว่าการบอกเนื้อหาของครูเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพจริง ของผู้เรียน

ขวัญฤดี เกิดทรัพย์ (2553: ไม่ปรากฏเลขหน้า) กล่าวว่า การสอนแบบบูรณาการ หมายถึง เทคนิคการสอน โดยเน้นความสนใจความสามารถและความต้องการของผู้เรียนการผสมผสานของเนื้อหาวิชาในแง่มุมต่าง ๆ อย่างสัมพันธ์กันเป็นการสร้างความคิดรวบยอดให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนและยังสามารถนำความคิดรวบยอดไปสร้างเป็นหลักการ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วย

สรุปได้ว่าการสอนแบบบูรณาการเป็นการสอนที่นำวิชาหรือเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กับมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกันหรือนำมาผสมผสานกัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีเจตคติ และมีการเปลี่ยนแปลงบรรลุมรรคผลประสพสุข เข้าสู่จุดมุ่งหมายปลายทางในการจัดการศึกษาให้มากที่สุด

2.2 ลักษณะสำคัญของการบูรณาการ

ธำรง บัวศรี (2532 : 28) ได้รายงาน ว่า ผลการจัดหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการถ้าสามารถดำเนินได้อย่างสมบูรณ์แล้วก็ควรจะมีลักษณะโดยรวม ดังต่อไปนี้

1. เป็นการบูรณาการระหว่างความรู้และกระบวนการเรียนรู้ เพราะในปัจจุบันนี้ ปริมาณของความรู้มีมากขึ้นเป็นทวีคูณ รวมทั้งมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นเป็นลำดับ การเรียนการ

สอนด้วยวิธีการเดิม เช่น การบอกเล่า การบรรยายและการท่องจำ อาจจะไม่เพียงพอที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้ ผู้เรียนควรจะเป็นผู้สำรวจความสนใจของตนเองว่าในองค์ความรู้หลายหลากนั้น อะไรคือสิ่งที่ตนเองสนใจอย่างแท้จริง ตนควรแสวงหาความรู้เพื่อตอบสนองความสนใจเหล่านั้นได้อย่างไร เพียงใด ด้วยกระบวนการเช่นไร ซึ่งแน่นอนว่ากระบวนการเรียนการสอนลักษณะนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences)

2. เป็นการบูรณาการระหว่างพัฒนาการความรู้และพัฒนาการทางจิตใจ นั่นคือให้ความสำคัญแก่ จิตพิสัย คือเจตคติ ค่านิยม ความสนใจ และสุนทรียภาพแก่ผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ด้วย ไม่ใช่เน้นแต่เพียงองค์ความรู้หรือพุทธิพิสัยแต่เพียงอย่างเดียว อันที่จริงการทำให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งขึ้นเสียก่อนที่จะได้ลงมือศึกษานั้น นับได้ว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นทั้งแก่ผู้สอนและผู้เรียน

3. บูรณาการระหว่างความรู้และการกระทำในข้อนี้ก็มีนัยแห่งความสำคัญและความสัมพันธ์เช่นเดียวกับที่ได้กล่าวไว้แล้วในข้อสอง เพียงแต่เปลี่ยนจิตพิสัยเป็นทักษะพิสัยเท่านั้น

4. บูรณาการระหว่างสิ่งที่เรียนในโรงเรียนกับสิ่งที่เรียนรู้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน คือ การตระหนักถึงความสำคัญแห่งคุณภาพชีวิตของผู้เรียนว่าเมื่อได้ผ่านกระบวนการเรียนการสอนตามหลักสูตรแล้ว สิ่งที่เรียนที่สอนในห้องเรียนจะต้องมีความหมายและมีคุณค่าต่อชีวิตของผู้เรียนอย่างแท้จริง

5. บูรณาการระหว่างวิชาต่างๆ เพื่อให้เกิดความรู้ เจตคติและการกระทำที่เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียนอย่างแท้จริง ตอบสนองต่อคุณค่าในการดำรงชีวิตของผู้เรียนแต่ละคน การบูรณาการความรู้ของวิชาต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อตอบสนองความต้องการหรือเพื่อตอบปัญหาที่ผู้เรียนสนใจจึงเป็นขั้นตอนสำคัญที่ควรจะทำในขั้นตอนของบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนเป็นอย่างยิ่ง

อรรถ ฤกษ์ และคณะ (2542:16) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการบูรณาการมีดังนี้

1. ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ลักษณะรอบรู้ มีความรู้หลายด้านเชื่อมโยงกันเป็นองค์รวม ความรู้ ประสบการณ์ไม่คับแคบ

2. ความรู้ที่ได้รับมีความหมายต่อชีวิตและสะดวกต่อการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง เพราะได้เรียนรู้สิ่งที่สอดคล้องกับสภาพจริง ได้เรียนรู้อย่างเป็นองค์รวม มีความรอบรู้เรื่องนั้นๆ ซึ่งเมื่อจะใช้หรือแก้ปัญหาในชีวิตจริงจะต้องใช้ความรู้ ความรู้ที่ได้เรียนอย่างบูรณาการกับสิ่งที่ต้องการใช้ในชีวิตจริงจึงสอดคล้องกัน สะดวกต่อการใช้งาน

3. สามารถช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา ประหยัดเวลาการเรียนรู้ และช่วยลดภาระการสอนได้

4. ส่งเสริมการเรียนรู้ที่หลากหลาย คิดวิเคราะห์เชื่อมโยงได้ และช่วยการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า ลักษณะของการบูรณาการ คือ เป็นการรวบรวมเนื้อหาสาระของความรู้ที่มีความสัมพันธ์กันและมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียน เพื่อช่วยลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหาและลดภาระของการจัดการเรียนการสอน

2.3 ประเภทของการบูรณาการ

อรรถ ฤกษ์คำ และคณะ (2542:13) กล่าวว่า การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

2.3.1 การบูรณาการแบบสหวิทยาการ(Interdisciplinary) เป็นการสร้างหัวเรื่อง (Theme) ขึ้นมาแล้วนำเนื้อหาจากวิชาต่าง ๆ มาโยงสัมพันธ์กับหัวเรื่องนั้น ซึ่งบางครั้งก็อาจเรียกวิธีบูรณาการแบบนี้ได้ว่าสหวิทยาการแบบมีหัวข้อ (Thematic Interdisciplinary Studies) หรือบูรณาการที่เน้นการนำไปใช้เป็นหลัก (Application – First Approach)

การกำหนดหัวเรื่อง (Theme) ได้แก่การสร้างหัวเรื่องโดยมีหลักในการกำหนดหัวเรื่องดังนี้

1. เป็นเรื่องที่ผู้เรียนสนใจและมีโอกาสได้เลือกเรียน
2. เป็นเรื่องที่สามารถโยงความสัมพันธ์ได้หลายวิชาหรือหลายกลุ่มประสบการณ์
3. เป็นเรื่องที่นักเรียนมีประสบการณ์เดิมอยู่แล้วและสอดคล้องกับชีวิตจริง และมีความหมายต่อผู้เรียน
4. เป็นเรื่องที่มีแหล่งความรู้ให้ผู้เรียนรู้ได้ศึกษาค้นคิดอย่างหลากหลายและเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับท้องถิ่นกับความรู้ที่เป็นสากล
5. เป็นเรื่องที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียนและส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนรอบด้าน การตั้งชื่อต้องทันสมัยและน่าสนใจช่วยให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากเรียน

2.3.2 การบูรณาการแบบพหุวิทยาการ(Multidisciplinary) เป็นการนำเรื่องที่ต้องการจะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สอดแทรก (Infusion) ไว้ในวิชาต่าง ๆ หรือบูรณาการเน้นเนื้อหาของวิชาเป็นแกนแล้วนำสิ่งที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนเกิดไปสอดแทรกในวิชาแกนดังกล่าวซึ่งบางครั้ง

เราก็อาจจะเรียกวิธีการบูรณาการแบบนี้ได้ว่าการบูรณาการที่เน้นเนื้อหารายวิชาเป็นหลัก (Discipline First Approach)

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2548:บทนำ) ได้แบ่งการบูรณาการเป็น 2 รูปแบบคือ

1. การบูรณาการภายในกลุ่มสาระ หมายถึง การบูรณาการสาระต่างๆภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันเข้าด้วยกัน เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สามารถบูรณาการสาระทั้ง 5 เข้าด้วยกัน โดยใน 1 หน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วยทุกสาระ ได้แก่ สาระที่ 1 การอ่าน สาระที่ 2 การเขียน สาระที่ 3 การฟัง การดู การพูด สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษา และสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

2. การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ หมายถึง การบูรณาการสาระการเรียนรู้หลายๆกลุ่มสาระการเรียนรู้เข้าด้วยกัน เช่น บูรณาการระหว่างกลุ่มสาระภาษาไทย ในสาระที่ 2 การเขียน กับ กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ในสาระที่ 1 ชีวิตกับสิ่งมีชีวิต โดยให้นักเรียนจัดทำโครงการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต และทำรายงานสรุปเกี่ยวกับโครงการที่ตนเองทำ

กรมวิชาการ (2544 : ไม่ปรากฏเลขหน้า) ได้แบ่งการบูรณาการหลักสูตรและการสอนเป็น 4 แบบดังนี้

1. การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว เป็นการบูรณาการแบบสอดแทรก (infusion instruction) การสอนรูปแบบนี้ครูผู้สอนในวิชาหนึ่งสอดแทรกเนื้อหาของวิชาอื่น ๆ เข้าไปในการสอนของตน เป็นการวางแผนการสอนและสอนโดยครูเพียงคนเดียวครูสามารถจัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ กับหัวข้อที่สอดคล้องกับชีวิตจริง หรือสาระที่กำหนดขึ้นมา เช่น เรื่องสิ่งแวดล้อม น้ำ เป็นต้น ครูผู้สอนสามารถเชื่อมโยงสาระและกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่าง ๆ เช่น การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะ และกระบวนการเรียนรู้ไปแสวงหาความรู้ความจริงจากหัวข้อเรื่องที่กำหนด

2. การบูรณาการแบบคู่ขนาน มีครูผู้สอนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป จัดการสอนโดยอาจยึดหัวข้อเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วบูรณาการเชื่อมโยงแบบคู่ขนาน เช่น ครูผู้สอนคนหนึ่งสอนวิทยาศาสตร์เรื่องเงาครูผู้สอนอีกคนอาจสอนคณิตศาสตร์เรื่องการวัดระยะทาง โดยการวัดเงาคิดคำนวณในเรื่องเงา ในช่วงเวลาต่างๆ จัดการทำกราฟของเงาในระยะต่าง ๆ หรืออีกคนหนึ่งอาจให้ผู้เรียนรู้ศิลปะเรื่องเทคนิคการวาดรูปที่มีเงา เป็นต้น

3. การบูรณาการแบบสหวิทยาการ เป็นการบูรณาการในลักษณะนี้นำเนื้อหาจากหลายกลุ่มสาระมาเชื่อมโยงเพื่อจัดการเรียนรู้ซึ่งโดยทั่วไปผู้สอนมักจัดการเรียนการสอนแยกตามรายวิชาหรือกลุ่มวิชา แต่ในบางเรื่องครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนร่วมกันในเรื่องเดียวกัน เช่น เรื่อง

วันสิ่งแวดล้อมของชาติครูผู้สอนวิชาภาษาไทยจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนรู้ภาษาคำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมผู้สอนวิทยาศาสตร์จัดกิจกรรมค้นคว้าเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมผู้สอนสังคมศึกษาให้ผู้เรียนค้นคว้าหรือทำกิจกรรมชมรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและครูผู้สอนสุขศึกษาอาจจัดทำกิจกรรมเกี่ยวกับการรักษาสีสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะเป็นต้น

4. การบูรณาการแบบโครงการ ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนโดยบูรณาการเป็นโครงการโดยผู้เรียนและครูผู้สอนร่วมกันสร้างสรรค์โครงการขึ้นโดยใช้เวลาการเรียนต่อเนื่องกันในหลายชั่วโมงด้วยการนำเอาจำนวนชั่วโมงของวิชาต่างๆ ที่ครูผู้สอนเคยสอนแยกกัน ในลักษณะของการสอนเป็นทีมในกรณีที่ต้องการเน้นทักษะบางเรื่องเป็นพิเศษครูผู้สอนสามารถแยกการสอนได้เช่นกิจกรรมเข้าค่ายดนตรีกิจกรรมเข้าค่ายภาษาอังกฤษกิจกรรมเข้าค่ายศิลปะเป็นต้น

สรุปได้ว่า การบูรณาการหลักสูตรและการสอนแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ การบูรณาการแบบสหวิทยาการ การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว การบูรณาการแบบกลุ่มงาน การบูรณาการแบบโครงการ และการบูรณาการแบบพหุวิทยาการ

2.4 ขั้นตอนการสร้างหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ศักดิ์ดา กะหมะเดบ (2553) กล่าวว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการมี 6 ขั้นตอน ดังนี้

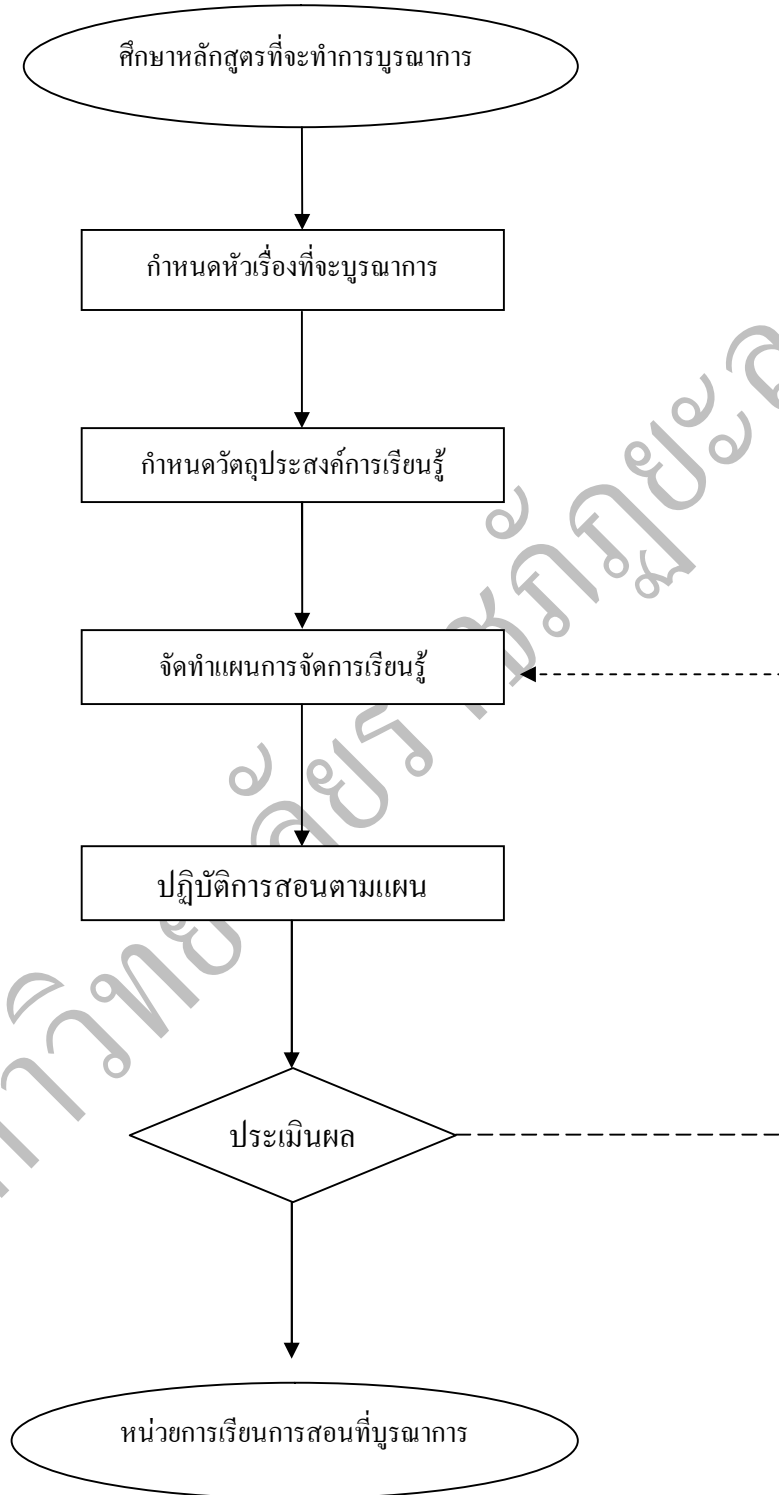
1. กำหนดเรื่องที่จะสอน โดยการศึกษาหลักสูตรและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกัน เพื่อนำมากำหนดเป็นเรื่องหรือปัญหาหรือความคิดรวบยอดในการสอน
2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยการศึกษาจุดประสงค์ของวิชาหลักและวิชารองที่จะนำมาบูรณาการและกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในการสอน สำหรับหัวเรื่องนั้น ๆ เพื่อการวัดและประเมินผล
3. กำหนดเนื้อหาย่อย เป็นการกำหนดเนื้อหาหรือหัวเรื่องย่อย ๆ สำหรับการเรียนการสอนให้สนองจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้
4. วางแผนการสอน เป็นการกำหนดรายละเอียดของการสอนตั้งแต่ต้นจนจบ โดยการเขียนแผนการสอน/แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญเช่นเดียวกับแผนการสอนทั่วไป คือ สาระสำคัญ จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

5. ปฏิบัติการสอน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ในแผนการสอน รวมทั้งมีการสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียน ความสอดคล้องสัมพันธ์กันของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลสำเร็จของการสอนตามจุดประสงค์ ฯลฯ โดยมีการบันทึกจุดเด่น จุดด้อย ไว้สำหรับการปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

6. การประเมินปรับปรุงและพัฒนาการสอน เป็นการนำผลที่ได้บันทึกรวบรวมไว้ในขณะปฏิบัติการสอน มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาแผนการสอนแบบบูรณาการการให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

จากขั้นตอนในการบูรณาการดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสรุปขั้นตอนในการบูรณาการเป็นภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ

ขั้นศึกษาหลักสูตรที่จะทำการบูรณาการ

ขั้นศึกษาหลักสูตรที่จะทำการบูรณาการ เป็นขั้นตอนแรกสุดที่มีความสำคัญ เนื่องจากว่าเราจะทำการบูรณาการเรื่องอะไรกับเรื่องใด จำเป็นที่จะต้องมีการอ้างอิงถึงหลักสูตรที่เราจะกระทำด้วย เพราะว่าหลักสูตรเป็นตัวกำหนดขอบเขตหรือกำหนดเส้นทางการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ โดยในหลักสูตรจะบอกให้เราทราบว่าหลักสูตรมีหลักการและวัตถุประสงค์อย่างไร รวมทั้งข้อกำหนดของสาระการเรียนการสอน และตัวชี้วัดต่างๆ ฉะนั้นการบูรณาการหน่วยการเรียนรู้จะต้องมีความสอดคล้องกับหลักสูตรที่มีการอ้างอิง

ขั้นกำหนดหัวเรื่องที่จะบูรณาการ

หลังจากได้ศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตรที่จะทำการบูรณาการแล้ว ขั้นตอนถัดมา เป็นขั้นตอนของการกำหนดหัวเรื่องที่จะบูรณาการ ซึ่งในขั้นตอนนี้เป็นการจำกัดเนื้อเรื่องที่จะทำการบูรณาการ

ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้

เมื่อได้กำหนดหัวเรื่องที่จะทำการบูรณาการแล้ว สิ่งที่เราควรทำถัดมา คือ การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เป้าหมายสำคัญของการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ คือ เพื่อให้การเรียนการสอนนั้นบรรลุเป้าหมายตามที่ได้ตั้งใจไว้ ซึ่งวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เนั้นจะต้องมีความสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอนที่ได้อ้างอิงไว้ในข้างต้น

ขั้นจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในที่นี้ หมายถึง ตัวนวัตกรรมที่จะสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการกับตัวของแผนในการจัดการเรียนรู้ ในขั้นนี้เป็นขั้นที่ต้องศึกษาข้อมูลต่างๆ จากแหล่งการเรียนรู้ เช่น หนังสือ บทความ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เพื่อที่จะนำข้อมูลต่างๆ เข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ มาเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการ ที่เชื่อมโยงข้อมูลและแต่ละเรื่องเข้าไว้ด้วยกัน

ขั้นปฏิบัติการสอนตามแผน

เป็นการนำตัวนวัตกรรมไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้วางไว้โดยนำไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย

ขั้นประเมินผล

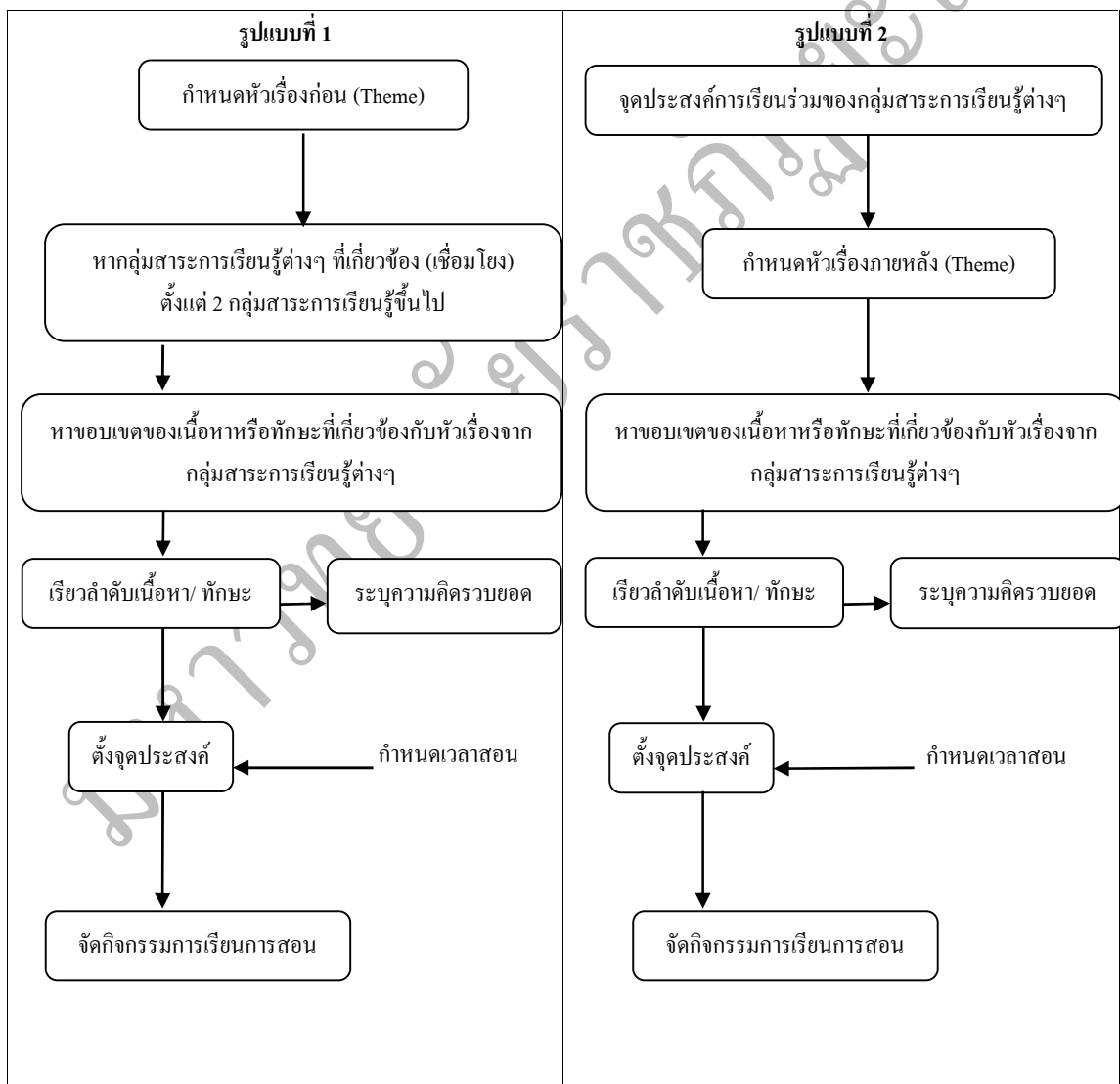
ขั้นนี้เป็นขั้นการประเมินผล หลังจากที่ได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้ว่ามีข้อบกพร่อง ข้อควรปรับปรุง และสิ่งที่จะต้องพัฒนาในส่วนไหนบ้าง หากแผนการจัดการเรียนรู้มีช่องว่างที่จะต้องแก้ไข ปรับปรุงใหม่ ก็ให้กลับไปสู่ในกระบวนการขั้นตอนที่ 4 ใหม่ (ขั้นการจัดทำ

แผนการจัดการเรียนรู้) จากนั้นดำเนินการไปตามขั้นตอน จนกระทั่งผลการประเมินว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม สามารถที่จะนำไปใช้จริงได้

ขั้นหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการ

ขั้นนี้เป็นขั้นที่ได้ผลลัพธ์จากกระบวนการทั้งหมด นั่นคือ ได้หน่วยการเรียนรู้การสอนที่บูรณาการพร้อมที่จะนำไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย

พิมพ์ดีด เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2551 : 4) ได้กล่าวไว้ว่า ขั้นตอนในการสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการนั้น มี 2 รูปแบบด้วยกัน ซึ่งแต่ละแบบจะแตกต่างกันในส่วนของการเริ่มต้นส่วนในขั้นตอนถัดๆ ไปก็จะเหมือนกัน ดังแผนภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 2 การสร้างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ ลักษณะที่เป็นหัวเรื่อง

2.5 หลักการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

สุวิทย์ และอรรถัย มูลคำ (2544 : 166-167) ได้เสนอหลักการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนกระตือรือร้นมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนการสอน
2. การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ร่วมทำงานกลุ่มด้วยตนเอง โดยการส่งเสริมให้มีกิจกรรมกลุ่มลักษณะต่างๆอย่างหลากหลาย และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ลงมือทำกิจกรรมต่างๆด้วยตนเอง
3. การจัดประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้จากสิ่งที่เป็นรูปธรรม เข้าใจง่าย ตรงกับความจริง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างได้ผล และส่งเสริมให้โอกาสได้ปฏิบัติจริงจนเกิดความสามารถและทักษะจนคิดเป็นนิสัย
4. การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกลึกซึ้งกล้าคิดกล้าทำ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะแสดงซึ่งความรู้สึกลึกซึ้งของตนต่อสาธารณชนหรือเพื่อนร่วมชั้นเรียน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมความมั่นใจให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน
5. การปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม และจริยธรรมที่ถูกต้องดีงาม ให้ผู้เรียนสามารถจำแนกแยกแยะความถูกต้องดีงามและความเหมาะสมได้ สามารถจัดความขัดแย้งได้ด้วยเหตุผล มีความกล้าหาญทางจริยธรรม และแก้ไขปัญหาด้วยปัญญาและสามัคคี

กิตติ รัตนารักษ์ (2550 : 4) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการสร้างเป็นหัวข้อเรื่อง (Theme) หรือเป็นหน่วยการเรียนรู้ (Learning Unit) ที่เชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ในศาสตร์สาขาต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามาสัมพันธ์กับการเรียนรู้ที่เป็นแกนกลาง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดและมีทักษะในการแก้ปัญหา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ตามสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เป็นการกำหนดเรื่องที่สามารถโยงความสัมพันธ์ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยการจัดประสบการณ์ กิจกรรมการจัดการเรียนการสอน และบรรยากาศให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนให้มากที่สุด

3. การพัฒนาเอกสารประกอบการสอน

3.1 ความหมายของเอกสารประกอบการสอน

เอกสารประกอบการสอน หมายถึง เอกสารหรืออุปกรณ์ที่ครูใช้ประกอบการสอนวิชาใดวิชาหนึ่งตามหลักสูตรที่ใช้ในสถานศึกษา มีหัวข้อและเนื้อหาครอบคลุมและครบถ้วนตามรายละเอียดของวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งครอบคลุมด้านต่างๆ ดังนี้ จุดประสงค์การเรียนรู้สาระสำคัญ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล คำราและหนังสืออ่านประกอบ แบบทดสอบท้ายหน่วยการเรียนรู้ (นคร พันธุ์ณรงค์, 2538 : 124)

เอกสารประกอบการสอน หมายถึง เอกสารหรืออุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสอนวิชาใดวิชาหนึ่งตามหลักสูตร มีลักษณะเป็นเอกสารหรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องในวิชาที่สอนประกอบด้วย แผนการสอน หัวข้อคำบรรยาย โดยมีรายละเอียดพอสมควรและอาจจะมีสิ่งต่างๆเพิ่มขึ้น เช่น รายชื่อบทความหรือหนังสืออ่านประกอบ (วิเชียร เกษประทุม, 2539 : 2)

เอกสารประกอบการสอน (Teaching Materials) หมายถึง สิ่งที่มาช่วยในการสอนของครู ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และช่วยในการเรียนการสอนมีความหมายยิ่งขึ้น (สุวิทย์ หิรัญกานท์ และคณะ, 2540 : 258)

เอกสารประกอบการสอน หมายถึง เอกสารที่สร้างขึ้นมาเพื่อเป็นคู่มือครูในการพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง โดยมีจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาวิชา และกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครอบคลุม ครบถ้วนตามคำอธิบายรายวิชานั้นๆ ที่หลักสูตรกำหนดไว้ไม่น้อยกว่า 1 รายวิชา (เดือนฉาย ศรีสวัสดิ์, 2541 : 13-14)

เอกสารประกอบการสอน หมายถึง เอกสาร หรืออุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสอนวิชาใดวิชาหนึ่งตามหลักสูตร มีลักษณะเป็นเอกสารหรือ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องในวิชาที่สอน (สุนันทา สุนทรประเสริฐ, 2543 : 12)

เอกสารประกอบการสอน หมายถึง เป็นสื่อที่ผู้สอนจัดทำขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปตามจุดประสงค์หรือมาตรฐานของหลักสูตร โดยทั่วไปประกอบด้วย จุดประสงค์ เนื้อหาสาระการเรียนรู้ กิจกรรม กระบวนการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลหรืออาจมีกิจกรรมเสนอแนะเพิ่มเติม (กรมวิชาการ, 2544 : 35)

สรุปได้ว่า เอกสารประกอบการสอน หมายถึง เอกสารที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่ใช้ในสถานศึกษา ที่มีหัวข้อและเนื้อหาครอบคลุมตามรายละเอียดของวิชานั้นๆ

3.2 องค์ประกอบของเอกสารประกอบการสอน

ทรงจิต ปราสาท (2532 : 19-22) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของเอกสารประกอบการสอน ดังต่อไปนี้ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะประกอบด้วยความคิดรวบยอด จุดประสงค์เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน แบบฝึกหัดและคำถามท้ายหน่วย

บันลือ พุกกะวัน และดารา ศิริเจริญ (2537 : 43) ได้กล่าวว่า เอกสารประกอบการสอนในแต่ละบท ประกอบด้วยจุดประสงค์เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล หนังสืออ่านประกอบเชิงอรรถตามที่กล่าวอ้าง เพื่อระบุแหล่งวิชาที่ให้ผู้เรียนต้องค้นคว้าเพิ่มเติม

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของเอกสารประกอบการสอนแต่ละบทประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ สารสำคัญ เนื้อหา กิจกรรมการจัดการเรียนการสอน สื่อการสอน และการวัดและประเมินผล

3.3 ประโยชน์ของเอกสารประกอบการสอน

พิสันต์ ค่านไพบูลย์ (2536 : 19) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของเอกสารประกอบการสอน ดังนี้

1. ทำให้ผู้ทำได้อาศัยศึกษาหลักสูตรอย่างละเอียด เช่น หลักการของหลักสูตร และคำอธิบายรายวิชาของวิชานั้นๆ เพื่อกำหนดขอบเขตของเนื้อหาและจุดประสงค์รายวิชาที่จะจัดทำเอกสารประกอบการสอนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2. ทำให้ผู้ทำได้ฝึกฝนการค้นคว้าแหล่งวิชาการต่างๆ ตลอดจนการทำเชิงอรรถ บรรณานุกรม อ้างอิง เพื่อให้เอกสารประกอบการสอนมีความสมบูรณ์หรือสำหรับผู้สนใจศึกษารายละเอียด

มิ่งขวัญ ธรรมสโรช (2539 : 18) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของเอกสารประกอบการสอน ดังนี้

1. ทำให้ได้ปฏิบัติงานอย่างมีระบบและเป็นขั้นตอนเกี่ยวกับการศึกษาหลักสูตร รายวิชา กำหนดขอบเขตของเนื้อหา รายวิชา การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การค้นคว้าเนื้อหาอย่างละเอียด การเขียนกิจกรรมการเรียนการสอน การสร้างสื่ออุปกรณ์การเรียน การวัดผล ประเมินผล ตลอดจนการจัดทำหนังสือและตำราอ่านประกอบ

2. ทำให้มีคู่มือสอนที่สะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ ส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนรู้ตามหลักสูตร ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อครูอาจารย์ที่สอน

แทน สามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนได้ หรือประโยชน์ต่อครูอาจารย์หรือผู้ที่สนใจนำไปเป็นแนวทางหรือปรับปรุงประยุกต์ ให้เหมาะสม

สรุปได้ว่า เอกสารประกอบการสอนมีประโยชน์ ดังนี้

1. ทำให้ผู้ทำเอกสารประกอบการสอนมีโอกาสศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรมากยิ่งขึ้น
2. ทำให้ผู้ทำสามารถปฏิบัติงานอย่างมีระบบและเป็นไปตามขั้นตอนที่วางไว้
3. ทำให้มีคู่มือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ

4. เศรษฐกิจพอเพียง

4.1 ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สุเมธ ตันติเวชกุล (2553 : 246) ได้ให้ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า เป็นเศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตนเองอยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน ซึ่งสร้างพื้นฐานด้านเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือ สามารถให้ตนเองอยู่อย่างพออยู่พอกิน มีได้มั่งที่จะสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้เจริญเพียงอย่างเดียว เพราะถ้าผู้คนสามารถมีอาชีพและฐานะที่พอเพียงตนเองได้ ก็ย่อมสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจสูงขึ้นตามลำดับอย่างมั่นคงถาวรตลอดไป

ประเวศ วะสี (2553 : 246) ได้ให้ความหมายเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่มีรูปแบบเป็นสายกลางหรือเศรษฐกิจแบบมัธยคติมาปฏิบัติ เพราะเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน ทั้งเศรษฐกิจจิตใจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

คำว่า พอเพียงในอิสลามตามหลักคำสอนของศาสดาหมายถึง “สิ่งที่ดีที่สุดซึ่งกิจกรรมทั้งหลาย คือ ความเป็นสายกลางของมัน” (รายงานโดยอัสสัมอานี)

สรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจที่บุคคลและสังคมดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ ตลอดจนการดำเนินชีวิตอยู่อย่างเหมาะสม พอเพียง ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสดาในอิสลามที่สอนให้ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของศาสนา หาปัจจัยเลี้ยงชีพให้เพียงพอกับความ ต้องการ และมีความพึงพอใจในสิ่งที่ตนมี โดยไม่แสวงหาสิ่งที่เกินความจำเป็นของตน ดังนั้นจะเห็นว่า อิสลามสอนให้ประชาชาติใช้ชีวิตบนทางสายกลางโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น

4.2 ความเป็นมาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตของพสกนิกรชาวไทยเป็นระยะเวลากว่า 30 ปี นับตั้งแต่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ดังจะเห็นได้จากพระบรมราโชวาทเนื่องในโอกาสต่างๆ ในช่วงปี พ.ศ.2535-2537 เป็นช่วงที่เศรษฐกิจไทยมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่ไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจนของชนบท แต่กลับทำให้เกษตรกรจำนวนมากต้องสูญเสียที่ดินทำกินเนื่องจากต้นทุนการทำเกษตรกรรมสูงเกินไป ขณะเดียวกันปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมก็รุนแรงขึ้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงแนะนำทางการบริหารประเทศ และการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพและสิ่งแวดล้อม ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2540 ในช่วงที่บ้านเมืองประสบกับภาวะ “วิกฤต” ทั้งทางเศรษฐกิจและจิตใจ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยประชาชนที่ต้องประสบความทุกข์ยาก จึงทรงพิจารณาถึงสาเหตุของปัญหา และกลั่นกรองออกมาเป็นแนวทางที่ใช้แก้ปัญหาและสร้างภูมิคุ้มกันให้กับระบบเศรษฐกิจได้ คือ การใช้เศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่อิงอยู่บนความพอเพียงและความสุข สามารถแก้วิกฤตได้ทั้งเศรษฐกิจและจิตใจ ต่อมาพระองค์ทรงขยายความ ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงว่า มิได้พอเพียงในแง่เศรษฐกิจเท่านั้น แต่เป็นความพอเพียงในการดำเนินชีวิต ในการกระทำของคนในสังคม เศรษฐกิจพอเพียงจึงถูกพัฒนา มาเป็น “ปรัชญา”

คำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” ปรากฏขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2540 จากพระราชดำรัสเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม พ.ศ.2540 แต่ปรากฏว่า หลังจากมีศัพท์ใหม่ว่า เศรษฐกิจพอเพียงนั้น ผู้คนทั่วไปรวมทั้งนักวิชาการได้ให้ความหมายในทิศทางที่แตกต่างกัน จนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงย้ำถึงความหมายให้ชัดเจนขึ้นอีก ในพระราชดำรัสเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม พ.ศ.2541 เป็นต้นมา ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบางช่วงบางตอนที่แสดงให้เห็นถึงความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2541

“...พอเพียง มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก คือคำว่าพอ ก็พอเพียงนี้ก็พอแค่นั้นเอง คนเราถ้าพอในความต้องการก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าประเทศใดมีความคิดอันนี้ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมี มีมากอาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น...”

“...ฉันพูดเศรษฐกิจพอเพียงความหมายคือ ทำอะไรให้เหมาะสมกับฐานะของตัวเอง คือทำจากรายได้ 200-300 บาท ขึ้นไปเป็นสองหมื่น สามหมื่นบาท คนชอบเอาคำพูดของฉัน เศรษฐกิจพอเพียงไปพูดกันเลอะเทอะ เศรษฐกิจพอเพียง คือทำเป็น Self-Sufficiency มันไม่ใช่ ความหมายไม่ใช่แบบที่ฉันคิด ที่ฉันคิดคือเป็น Self-Sufficiency of Economy เช่น ถ้าเขาต้องการดูทีวี ก็ควรให้เขามีดู ไม่ใช่ไปจำกัดเขาไม่ให้ซื้อทีวีดู เขาต้องการดูเพื่อความสนุกสนาน ในหมู่บ้าน ไกลๆ ที่ฉันไป เขามีทีวีดูแต่ใช้แบตเตอรี่ เขาไม่มีไฟฟ้า แต่ถ้า Sufficiency นั้น มีทีวีเขาฟุ่มเฟือย เปรียบเสมือนคนไม่มีสตางค์ไปตัดสตางค์ใส่ และยังใส่เนคไทเวอร์ซาเช่นอันนี้ก็เกินไป...” (พระดำหนัก เปี่ยมสุข วังไกลกังวล 17 มกราคม 2544)

ศาสนาอิสลามการใช้ชีวิตแบบพอเพียงนั้นถือกำเนิดโดยท่านศาสดา มุฮัมมัด (ช.ล.) เป็นผู้ก่อตั้ง เพื่อเป็นแบบอย่างและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้กับสาวกของท่านต่อไป โดยท่านศาสดาได้ยึดหลักคำสอนที่มีอยู่ในคัมภีร์อัลกุรอานที่พระองค์อัลลอฮ์ส่งมาเพื่อชี้แนะ และสั่งสอนมนุษย์ให้รู้จักระเบียบแบบแผนการดำเนินชีวิต ตามที่พระองค์ในฐานะผู้สร้างทรงประสงค์ เพื่อไม่ให้มนุษย์ระเหิดอยู่ด้วยความเป็นอยู่ที่ผิดพลาด เพราะจะทำให้สังคมมนุษย์พบกับความเลวร้ายอย่างไม่มีที่สิ้นสุด แบบอย่างการใช้ชีวิตที่พอเพียงของศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) นั้นเป็นแบบอย่างทั้งงดงามและสมบูรณ์ที่สุดที่มนุษย์สามารถปฏิบัติตาม ได้จริงในการดำเนินชีวิตของเขา แนวทางและวิถีชีวิตของท่านศาสดา(ช.ล.)นั้นเป็นแนวทางและวิถีชีวิตที่สมบูรณ์ ครอบคลุมในทุกๆ ด้าน ซึ่งบรรดามุสลิมสามารถนำมาเป็นตราฐาเทียบเคียงสำหรับทุกๆ การกระทำและ พฤติกรรมของตนเองและปฏิบัติตามท่านได้เพื่อที่จะทำให้ตัวของพวกเขาค้นพบกับ ความผาสุกและความสำเร็จอย่างแท้จริงทั้งในโลกนี้และปรโลก ดังที่โองการอัลกุรอานความว่า :

“ แน่นอนยิ่งใน(ตัว)ศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์นั้น มีแบบอย่างทั้งงดงามยิ่ง สำหรับผู้ที่มุ่งหวังต่อการพบอัลลอฮ์และวันสุด ท้าย(ปรโลก) และรำลึกถึงอัลลอฮ์อย่างมากมาย” (อัลอะฮ์ซาบ : 21)

แบบอย่างการใช้ชีวิตที่พอเพียงของท่านศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) ที่สามารถนำมาเป็นแบบอย่างได้จนถึงปัจจุบัน อาทิเช่น

“จากท่านอับดุลลอฮฺ อิบนิ มัสอูด กล่าวว่า วันหนึ่งท่านศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) นอนอยู่บนเสื่อ เมื่อท่านตื่นขึ้นรอยของเสื่อได้ปรากฏบนสีข้างของท่าน พวกเราจึงกล่าวว่า โอ้ท่านศาสนทูตของอัลลอฮฺ (ช.บ.) พวกเราควรจัดหาฟูกเบาะให้ท่าน ท่านจึงกล่าวว่า ฉันจะต้องพิถีพิถันกับโลกคุณยา (โลกนี้) ไปไย ฉันกับชีวิตโลกนี้ก็ไม่ได้ต่างจากผู้เดินทาง (ด้วยม้า) ที่ลงนั่งพักได้ต้นไม้ (ชั่วคราว) แล้วก็ต้องจากไป” (รายงานโดย ตีรมีซีย)

นอกจากนั้นท่านศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) ยังสอนให้ภรรยาของท่านใช้ชีวิตบนความพอเพียง เพื่อให้ได้รับความโปรดปรานจากอัลลอฮ์ (ช.บ.) ดังตัวอย่างเช่นในเรื่องของการแต่งกาย นับตั้งแต่มีอายัตอัลกุรอานประทานลงมาให้แก่ท่านศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) เพื่อให้ท่านกำชับใช้บรรดาภรรยาและลูกสาวให้แต่งกายปกปิดเอาเราะห์และครอบครัของท่านจะปฏิบัติตามอย่างเข้มแข็ง ทั้งนี้ท่านศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) ได้สั่งเสียกับท่านหญิงอาอิชะฮ์ไว้ว่า

“ถ้าเธอต้องการที่จะพบกับฉันอีกในวันอากิเราะฮ์ เธอจงอยู่บนโลกนี้
เสมือนเป็นผู้เดินทาง เธออย่าคลุกคลีกับคนร่ำรวย และจงอย่าเปลี่ยนเสื้อผ้า
จนกว่ามันจะขาดและเย็บปะใหม่ให้มันดีขึ้น” (รายงานโดยติรมิซีย์)

4.3 หลักการเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

1. แนวคิด

เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ

เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. นิยาม

ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 ลักษณะ ดังนี้

- ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น
- ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ
- การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไข

การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับที่พอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน คือ

- เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและระมัดระวังในการปฏิบัติ

- เงื่อนไขคุณธรรม ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

5. เป้าหมาย

จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

4.4 คุณลักษณะเด่นของเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักอิสลาม

1. จุดเริ่มต้นของเศรษฐกิจนั้นมาจากพระเจ้า

เศรษฐกิจตามหลักศาสนานั้น เป็นหนึ่งในบทบัญญัติที่เอกองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ได้ทรงประทานและกำหนดมาโดยพระองค์เอง ซึ่งมีโชติฤทธิที่ถูกคิดค้นขึ้นมาเองโดยนักปราชญ์ต่างๆ อย่างที่สังคมเข้าใจ เช่น อริสโตเติล มาร์ก หรือนักเศรษฐศาสตร์คนอื่นๆ แต่ตามหลักความเป็นจริงแล้วสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดอิสลาม ซึ่งพระเจ้าเป็นผู้ทรงกำหนดไว้ในคำภีร์อัลกุรอานและสุนนะฮ์แบบอย่างของท่านศาสดา ดังนั้นในเมื่อเรื่องเศรษฐกิจถูกบัญญัติไว้ในอัลกุรอานและสุนนะฮ์ ซึ่งเป็นสองสิ่งที่พระองค์จะเป็นผู้ปกป้องรักษาไว้ และไม่มีใครสามารถเปลี่ยนแปลงได้ เช่นเดียวกันกับอัลสุนนะฮ์ที่ถูกดูแลเช่นเดียวกัน สิ่งเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่มีความเหมาะสมกับคนทุกยุคสมัยในทุกๆ ด้านของการดำเนินชีวิต แม้แต่ด้านเศรษฐกิจพระองค์ก็ทรงบัญญัติไว้ ฉะนั้นจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่เราจะพบว่าเศรษฐกิจแบบอิสลามนั้นสามารถสร้างผลประโยชน์อย่างมหาศาลให้กับมวลมนุษยชาติ และจำเป็นต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อความสงบสุขด้านเศรษฐกิจของครอบครัว สังคม และประเทศชาติต่อไป

2. จุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการสักการะต่อองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.)

เศรษฐศาสตร์อิสลามมีจุดมุ่งหมายหลัก คือ ต้องการให้บุคคลหรือผู้คนในสังคมสามารถดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขในโลกนี้ให้อยู่ในรูปแบบที่เอกองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงต้องการในด้านวิถีแสวงหาทรัพย์สินเพื่อมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของบ่าวของพระองค์ เป็นที่รู้จักกันในหมู่

มุสลิมผู้ศรัทธาว่าแท้จริงแล้วทรัพย์สินต่างๆที่มีอยู่ของพวกเขานั้นเป็นทรัพย์สินที่พระองค์ทรงประทานให้ ฉะนั้นในเมื่อทรัพย์สินนั้นเป็นของพระองค์ การใช้ทรัพย์สินนั้นก็ควรให้อยู่ในหลักความพึงพอใจของพระองค์ด้วยเช่นกัน ดังนั้นเราจะเห็นว่ามุสลิมที่ดีนั้น ถึงแม้ว่าจะอยู่ในกระบวนการทางเศรษฐกิจในรูปแบบใดก็ตาม แท้จริงแล้วเขากำลังทำอิบาดะฮ์หรือความดีตามหลักศาสนา และจุดมุ่งหมายของการอิบาดะฮ์ก็คือการได้สักการะต่อเอกองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) นั่นเอง

3. มีความโปร่งใส

กระบวนการหรือกฎระเบียบตามหลักการของอิสลามนั้นมีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ เพื่อหลีกเลี่ยงจากความขัดแย้งระหว่างกันเพราะกระบวนการต่าง ๆ นั้นมาจากการกำหนดของอัลลอฮ์ (ช.บ.) เท่านั้นที่ได้บัญญัติไว้ในอัลกุรอาน ซึ่งจะแตกต่างกับกระบวนการหรือกฎระเบียบที่มนุษย์คิดค้นขึ้นมาที่เน้นผลประโยชน์ให้กับคนบางกลุ่มเท่านั้น ในระบบเศรษฐกิจอิสลามมนุษย์สามารถตรวจสอบความถูกต้องของกระบวนการภายในสองมาตรการ คือ

- การตรวจสอบจากมนุษย์ คือ การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ที่มีความรอบรู้เกี่ยวกับกฎหมายอิสลามในการตรวจสอบในทุกๆกิจกรรม ซึ่งจะเห็นได้จากประวัติศาสตร์อิสลามในสมัยการปกครองเมืองมาดีนะห์หรือเป็นที่รู้จักกันในหมู่คนอาหรับสมัยนั้นชื่อว่าองค์กรส่งเสริมความดีและละเว้นความชั่ว

- การตรวจสอบด้านจิตใจ คือ การสร้างจิตสำนึกให้ผู้คนให้มีความตระหนักในทุกๆกิจกรรมที่ปฏิบัติว่าเป็นส่วนหนึ่งของการทำอิบาดะฮ์ ดังนั้นผู้ที่ปฏิบัติควรกระทำให้ดีที่สุดดังที่ท่านศาสดามุฮัมมัดได้กล่าวไว้ว่า

“อัลอิซฮาน คือ การที่เราได้สักการะเอกองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ดังเช่นเรา

ได้เห็นพระองค์ และถ้าเราไม่เห็นพระองค์พระองค์ก็จะเห็นเรา”

(รายงานโดย อัลบุคอรี)

4. มีความมั่นคง และความยืดหยุ่น

หลักเศรษฐกิจพอเพียงในอิสลามจะมีกฎเกณฑ์ที่มีความมั่นคงสูง ซึ่งปราศจากการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาและจะมีความยืดหยุ่นได้ในบางสถานการณ์ตามความเหมาะสม โดยวางอยู่บนพื้นฐานที่ไม่ขัดต่อหลักศาสนา อาทิเช่น การเล่นเกมพนัน การรับดอกเบี้ย การทำอาหารฮาลาลเป็นฮาลาล เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ศาสนาห้ามมาตั้งแต่สมัยท่านศาสดาจนถึงปัจจุบัน ในปัจจุบันสิ่งเหล่านี้ก็ยังเป็นสิ่งต้องห้ามเหมือนเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะสิ่งที่ศาสนาห้ามนั้นเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแน่นอน นอกจากนั้นอิสลามยังให้การยอมรับกับแนวทางต่างๆในการพัฒนาเศรษฐกิจ ตลอดจนทฤษฎีใหม่ๆที่สามารถเอื้อประโยชน์ให้กับคนในสังคม แต่ต้องไม่ขัดต่อหลักศาสนา ดังนั้นจะเห็นได้ว่า อิสลามเป็นศาสนาที่สมบูรณ์ มีความมั่นคง

และมีความยืดหยุ่นทันสมัยเหมาะสมกับทุกสถานการณ์ อิสลามเป็นศาสนาที่ใส่ใจวิถีชีวิตและความ
เป็นอยู่ของมนุษย์ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ดังโองการในอัลกุรอานความว่า

“โอ้มนุษย์เอ๋ย พวกเจ้าจงรับประทานในสิ่งที่ฮาลาลสิ่งที่ดีที่มีอยู่ในพื้น
แผ่นดินและจงอย่าได้ปฏิบัติตามแนวทางของชัยฏอน แท้จริงแล้ว มัน
เป็นศัตรูที่ซัดแฉะสำหรับพวกเจ้า” (อัลบาคอเราะฮ์ : 168)

5. มีความสมดุลระหว่างจิตใจและวัตถุ

อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงสร้างมนุษย์ให้มีจิตใจ มีความคิดและมีความสามารถ ดังนั้น
พระองค์ทรงรู้ถึงความต้องการของมนุษย์อย่างดี และพระองค์ทรงรู้ว่าอะไรที่สามารถสร้าง
ประโยชน์ต่อพวกเขาและให้โทษต่อพวกเขาเช่นกัน ดังนั้นอิสลามจึงได้กำหนดแนวทางที่มี
ความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจและวัตถุ โดยวางระบบให้มีความสมดุลกัน ไม่โอนเอนไปทางใดทาง
หนึ่งมากกว่ากัน ดังนั้นศาสนาอิสลามจึงห้ามไม่ให้มุสลิมกระทำแต่อบาอะฮ์เพียงอย่างเดียว อิสลาม
สนับสนุนให้มุสลิมนั้นทำงานหาเลี้ยงชีพตามความจำเป็นเพราะในอิสลามถือว่า การประกอบอาชีพ
เป็นอบาอะฮ์อย่างหนึ่งที่อัลลอฮ์ (ช.บ.) จะทรงตอบแทนด้วยผลบุญเช่นกัน การทำงานที่สุจริต ไม่
เบียดเบียนผู้อื่น ประกอบอาชีพอยู่บนทางสายกลาง เป็นการได้มาของทรัพย์สินบนหนทางที่อัลลอฮ์
(ช.บ.) ทรงโปรดปราน ดังที่ศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) ได้กล่าวไว้ความว่า

“แท้จริงศาสนานี้เรียบง่าย จะไม่มีใครปฏิบัติศาสนาแบบหนักหน่วงได้
เว้นแต่ศาสนาที่จะเอาชนะเขา ดังนั้น จงปฏิบัติตามกลางๆอย่าเลยเถิดและ
อย่าหย่อนหยาน” (รายงานโดยอัลบุคอรี)

6. สามารถสร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวมและส่วนบุคคล

มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความต้องการที่ไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้นอิสลามจึงสร้าง
กฎระเบียบที่มีความสมดุลเพื่อป้องกันไม่ให้มนุษย์เบียดเบียนซึ่งกันและกัน เพื่อผลประโยชน์ส่วน
ตนโดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจการค้า ในระบบเศรษฐกิจอิสลามได้ให้ความสำคัญทั้งสองด้าน โดย
อิสลามจะให้เกียรติในการครอบครองสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งบุคคลอื่นจะไม่สามารถไปก้าวล่วงในสิ่งที่
เขาผู้นั้นครอบครองอยู่ แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานที่ไม่ขัดกับผลประโยชน์ส่วนรวม และอิสลามจะไม่
อนุญาตให้มุสลิมครอบครองทรัพย์สินส่วนตนที่จะส่งผลกระทบต่อส่วนรวมในภายภาคหน้า อาทิ
เช่น การกักตุนสินค้าเพื่อเพิ่มกำไร เป็นต้น ดังที่ศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) ได้กล่าวไว้ ความว่า

“ผู้ใดกักตุนสินค้า ดังนั้นเขาอยู่ในฐานะผู้กระทำความผิด” (รายงานโดยมุสลิม)

จากสิ่งที่ได้ กล่าวมาข้างต้นนั้นเราจะเห็นว่า แท้จริงแล้วอิสลามเรียกร้องไปสู่
ความจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงความเป็นธรรม ในการซื้อขายแลกเปลี่ยน และห้ามมิให้ฝ่ายหนึ่ง

ฝ่ายใดคดโกง น้อฉล หรือสร้างความเดือดร้อนใดๆ ให้กับอีกฝ่ายหนึ่ง ดังที่ท่านศาสดามูฮัมหมัดได้กล่าวไว้ว่า

“จะต้องไม่ให้มีการสร้างความเดือดร้อนเกิดขึ้น และจะต้องไม่ให้มีการ
ทำความเดือดร้อนให้กับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในอิสลาม”

(รายงานโดย อัลบุคอรีห์และมุสลิม)

7. มีความเหมาะสมและมีความเป็นสากล

ระบบอิสลามมีความเหมาะสมกับธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ และให้ความสำคัญกับจุดมุ่งหมายของความเป็นมนุษย์ โดยจะแก้ปัญหาบนความเป็นวิชาการมากกว่าการสร้างจินตนาการที่เป็นไปไม่ได้ ดังนั้นอิสลามจึงวางกรอบให้มนุษย์นั้นเรียนรู้ที่จะพึ่งพาซึ่งกันและกันในลักษณะของการช่วยเหลือกัน เพราะในอิสลามอัลลอฮ์ (ช.บ.) จะมอบริสกี ความสวยงาม ความฉลาด ความอ่อนแอให้กับบ่าวของพระองค์ในลักษณะที่แตกต่างกันตามความเหมาะสม เพื่อสนองความต้องการของคนแต่ละคน เพื่อไม่ให้เกิดการทารุณ การทำร้ายระหว่างกัน ดังโองการในอัลกุรอาน ความว่า

“พึงทราบเถิด อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงทราบถึงสภาพของผู้ที่อัลลอฮ์ (ช.บ.)
ทรงสร้างมา และอัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงอันโยน และชำนาญยิ่ง ในการ
จัดการเกี่ยวกับการงานของบ่าว” (อัลมุลก : 14)

อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงจัดสรรริสกีให้บ่าวอย่างเหมาะสม สืบเนื่องจากพระองค์ทรงรอบรู้ ทรงจัดการได้อย่างแยบยล และทรงมีเมตตาส่งสารต่อบ่าว ดังนั้นอัลลอฮ์ (ช.บ.) จึงทรงเลือกสิ่งที่เหมาะสมและไม่เสียหาย ทั้งในโลก ดุนยาและอาคีเราะฮ์ให้แก่บ่าวของพระองค์ทั้งนี้ อัลลอฮ์ (ช.บ.) ตรัสไว้ความว่า

“ถ้าหากอัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงให้ริสกีอย่างกว้างขวางแก่บ่าว พวกเขาก็จะ
โอหังในพื้นที่พิภพ แต่อัลลอฮ์ (ช.บ.) จะทรงประทานริสกีให้ตาม
กำหนดที่ทรงประสงค์ แท้จริงอัลลอฮ์ทรงชำนาญยิ่งและเห็นสภาพของ
บ่าวอยู่เสมอ” (อิซซุรอ : 27)

4.5 แนวทางสู่ความพอเพียง

- เพิ่มความศรัทธาต่ออัลลอฮ์ (ช.บ.) โดยการทำจิตใจให้สะอาดปราศจากกิเลส ความอยากได้ ความมักมาก เป็นต้น เนื่องจากในอิสลามสอนให้มนุษย์รู้จักพอกับสิ่งที่ตนมี เพราะความรวยหรือความจนนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับทรัพย์สินที่ตนครอบครอง แต่ขึ้นอยู่กับจิตใจตนมากกว่า ถ้า

จิตใจเขารู้สึกเพียงพอกับสิ่งที่มีอยู่ก็จะทำให้มีความสุขกับการใช้ชีวิตประจำวันได้ ดังโองการในอัลกุรอานความว่า

“และ พวกเขามิได้ถูกบัญชาให้กระทำอื่นใดนอกจากเพื่อเคารพภักดีต่ออัลลอฮฺ(ช.บ.) เป็นผู้ที่มีเจตนาบริสุทธิในการภักดีต่อพระองค์ เป็นผู้อยู่ในแนวทางที่เที่ยงตรงและดำรงการละหมาด และจ่ายซะกาต และนุ่งห่มและถือศาสนาอันเที่ยงธรรม” (อัลบะยยะนะห์ : 5)

- มีความ มั่นใจต่อ การได้มาในทรัพย์สินนั้น เพราะมาจากการ กำหนดจากเอกองค์อัลลอฮฺ (ช.บ.) และตระหนักว่าที่ได้มานั้นริสกีถูกกำหนดโดยพระองค์องค์ เริ่มตั้งแต่เขาอยู่ที่ครรภ์มารดา ดังที่ท่านศาสดาไว้ความว่า

“แท้จริงแล้วมนุษย์ได้ถูกกำหนดจากเอกองค์อัลลอฮฺ ในเรื่องการได้ทรัพย์สิน การเสียชีวิต การกระทำอัมล และการกำหนดว่าจะขึ้นสวรรค์หรือลงนรก)” (รายงานโดยอัลบุคอรีย)

อัลลอฮฺ (ช.บ.) ทรงกล่าวไว้เกี่ยวกับความพยายามอุสาหะว่า “อัลลอฮฺ (ช.บ.) คือผู้ที่กำหนดอย่างแท้จริง” ดังที่ท่าน อามิร บิน अबดุลกิลส ได้กล่าวว่า แท้จริงในอัลกุรอาน มีอายะที่ข้าพเจ้าอ่านแล้วรู้สึกสบายใจและสงบใจ โดยไม่รู้สึกระวนกระวายเกี่ยวกับ ริสกีที่จะได้ในยามเช้าและยามเย็น และอายะนี้ คือ

ความว่า “หากอัลลอฮฺ (ช.บ.) ทรงเปิดประตูความเมตตา (การได้ริสกี) ก็จะไม่มีการห้ามไว้ได้ และ หากพระองค์ทรงห้ามก็ไม่มีการสามารถมอบให้ มัน (ริสกี) ได้เช่นกัน” (ฟาติร : 2)

อัลลอฮฺ (ช.บ.) ทรงกล่าวถึงที่มาของริสกี ซึ่งจะทำให้ผู้ที่ศรัทธารู้สึกสบายใจและรู้สึกพอเพียงกับสิ่งที่ตนมี โดยไม่มีความรู้สึกกระวนกระวายต่อความอยากได้เกินความจำเป็น

- เข้าใจถึงธรรมการกำหนดของอัลลอฮฺ (ช.บ.) โดยการสร้างมนุษย์ให้มีทั้งคนจนและคนรวย เพื่อให้เกิดการเอื้อเฟื้อเกื้อกูลต่อกัน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นอิสลามสอนให้มนุษย์มองคนที่ด้อยกว่าหรือคนที่จนกว่าในด้านการจับจ่ายใช้สอยในทรัพย์สิน เพราะการกระทำเช่นนี้จะทำให้คนคนนั้นเกิดความสบายใจและพอใจกับสิ่งที่ตนมีและสามารถยื่นมือให้ความช่วยเหลือกับคนที่ด้อยกว่าด้วยความบริสุทธิ์ใจโดยไม่ได้หวังสิ่งตอบแทนใดๆจากคนที่เขาให้ความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นที่มาของความสันติสุขในสังคม ดังแบบอย่างที่ท่านศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) ที่ทรงทำให้เป็นแบบอย่าง ท่านเป็นผู้ที่มีแต่ความรักให้กับคนที่จนกว่าท่าน ดังนั้นท่านจึงได้วิงวอนขอต่ออัลลอฮฺ(ช.บ.) ให้ทำให้ท่านพินดินชีพมาพร้อมกับคนยากจน อะบู สะอีด ได้รายงานจากท่านศาสดามุฮัมมัดความว่า

“ฉันได้ยินท่านศาสดาแห่งอัลลอฮ์(ช.บ.) กล่าวว่า “โอ้อัลลอฮ์(ช.บ.) โปรดทำให้ฉันมีชีวิตอยู่อย่างคนยากจน ตายอย่างคนยากจน และพินินชีพมาในหมู่ของคนยากจน ผู้เคราะห์ร้ายที่สุดในบรรดาผู้เคราะห์ร้ายคือผู้ที่ต้องพบกับความยากจนขัดสนในชีวิตทางโลกนี้และความทุกข์ทรมานในโลกหน้า” (รายงานโดยติรมิซีย)

และท่านอะนัสได้รายงานเกี่ยวกับคนอยากจนความว่า

“ศาสดาแห่งอัลลอฮ์ (ช.บ.) ได้กล่าวว่า "โอ้อัลลอฮ์ (ช.บ.) โปรดทำให้ฉันมีชีวิตอยู่อย่างคนยากจน และให้ฉันพินินชีพมาในหมู่ของคนยากจนในวันแห่งการพินินชีพ" ท่านหญิงอาอีชะฮ์ ภรรยาคนหนึ่งของท่านศาสดาแห่งอัลลอฮ์(ช.บ.) ได้ถามท่านว่า "ทำไมหรือ ท่านศาสดาแห่งอัลลอฮ์(ช.บ.)?" ท่านตอบว่า "พวก เขา(คนจน) จะได้เข้าสวรรค์ก่อนคนรวยสี่สิบฤดูใบไม้ร่วง โอ้อาอีชะฮ์ จงอย่าปฏิเสธคนยากจนแม้จะให้เขาได้เพียงครั้งหนึ่งของผลอินทผลัม โอ้อาอีชะฮ์ จงรักคนยากจนและเข้าหาพวกเขาเถิด เพราะอัลลอฮ์(ช.บ.) จะทรงเข้าหาเจ้าในวันแห่งการพินินชีพ" (รายงานโดยมุสลิม)

- ขอคู่อัลต่ออัลลอฮ์ (ช.บ.) เพื่อให้ได้ตามความต้องการแต่อยู่บนหลักของความพอเพียง ดังแบบอย่างที่ท่านศาสดาได้ปฏิบัติมา ท่านมีความเป็นมนุษย์ที่มีความพอเพียงสูง เพราะท่านได้ขอความพอเพียงกับเอกองค์อัลลอฮ์อยู่ตลอดเวลา ดังที่ท่านได้ชื่อว่า

“โอ้อัลลอฮ์ (ช.บ.)...จงให้ความพอเพียงกับข้าพเจ้าในสิ่งที่พระองค์ทรงมอบให้ และให้มันเป็นสิริมงคลกับข้าพเจ้ากับสิ่งที่พระองค์ให้มา และจงให้แต่สิ่งที่ดีกับข้าพเจ้าตลอดไป”

- จงเข้าใจว่าการให้รียสกีนั้นมันไม่เกี่ยวกับความฉลาด ความพยายามหรือความรู้ที่มีอยู่กับมนุษย์ ถึงแม้มันเป็นสาเหตุหนึ่งของการได้รับรียสกีก็ตาม แต่ว่าการได้รับนั้นมันจะไม่เกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้เลย แต่เป็นเพราะความประสงค์ของเอกองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ฉะนั้นถ้ามนุษย์มีความเข้าใจในจุดนี้แล้ว จะเกิดความพึงพอใจขึ้นและจะห่างไกลจากความอิจฉาริษยาซึ่งกันและกัน

- จงมองไปยังผู้ที่ด้อยกว่าเราในเรื่องเศรษฐกิจการเงิน และจงอย่ามองคนที่เหนือกว่าเรา” คือ รวยกว่าเราดังที่เราได้รับคำสอนจากท่านศาสดา ที่บอกให้เรามองไปยังผู้ที่ด้อยกว่าเรา ทั้งฐานะและการเงิน ซึ่งการกระทำเช่นนี้จะทำให้เราเกิดความสุขสบายใจ และพอใจกับสิ่งที่ตนมีอยู่ ถ้าท่านยากจนก็จะมีคนที่ยากจนมากกว่าท่าน ถ้าท่านป่วยเจ็บไข้ก็มีผู้คนจำนวนมากที่เจ็บไข้ได้ป่วยมากกว่าท่าน

- พยายามอ่านชีวประวัติของศาสดาหรือสาวกของท่านว่าเขาได้ใช้ชีวิตอย่างไร การได้มาของทรัพย์สินและการได้มาของทรัพย์สิน ซึ่งส่วนใหญ่พวกเขาเหล่านั้นมีชีวิตความเป็นอยู่ที่พอเพียง

- จงรับรู้เถิดว่า แท้จริงแล้วที่มาของความหายนะมักจะเกิดขึ้นจากความร่ำรวยมากกว่าสาเหตุอื่น เนื่องจากเจ้าของเงินนั้นไม่ได้หาหรือใช้ในหนทางที่ถูกต้องตามหลักศาสนา ดังที่ท่านศาสดามูฮัมหมัดกล่าวไว้ความว่า

“อัลลอฮ์ (ช.บ.) จะถามบ่าวของพระองค์ ถามเกี่ยวกับระยะเวลาของการใช้ชีวิตบนโลก ถามเกี่ยวกับการนำไปใช้ซึ่งความรู้ ถามเกี่ยวกับที่มาของเงินทองและการนำไปใช้มัน สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องตอบต่อพระผู้เป็นเจ้าในวันสิ้นโลก” (รายงานโดยอัลอิหมัฎ)

ดังนั้นเราก็ควรคำนึงถึงอยู่เสมอว่า มนุษย์นั้นจะต้องรับผิดชอบต่อการใช้ทรัพย์สินของเขา หากมีมากเขาผู้นั้นก็จะต้องมีความรับผิดชอบและถูกตรวจสอบมากยิ่งขึ้น เสมือนการเดินทางที่มีการพกพาสัมภาระจำนวนมาก ทำให้เป็นการบันทึกการเดินทางไปด้วย ฉะนั้นจึงคิดเถิดว่าผู้ที่มียทรัพย์สินมากอาจจะทำให้เขาผู้นั้นมีความทุกข์มากกว่าใคร นอกเหนือจากการรวบรวมเงินทองแล้วเขาต้องเหนื่อยจากการดูแลรักษามัน จนกระทั่งอายุขัยสิ้นสุดลงโดยไม่ได้พักผ่อนจากความเหนื่อยนั้นเลย

- การมองเห็นและเข้าใจถึงเหตุผลและความแตกต่างอันน้อยนิดระหว่างความรวย-จนของมนุษย์ ซึ่งแท้จริงแล้วคนรวยไม่ได้ใช้หรือกินเงินตราออกจากจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น พวกเขาเหล่านั้นใช้แค่พอประทังชีวิตไปวันๆ และเงินที่เหลือไม่ใช้ของเขาแล้ว เนื่องจากเขาไม่ได้ใช้มัน ถึงแม้ว่าจะเป็นของเขาในนามเท่านั้น ลองคิดดูซิ คนที่รวยที่สุดในโลกก็ไม่สามารถที่จะกินอาหารนอกจากมื้ออาหารที่มีปริมาณเท่ากันของคนจน หรือบางครั้งคนจนนั้นอาจจะกินอาหารมากกว่าคนรวยด้วยซ้ำ หรือในประโยชน์อื่น ถ้าเราถามว่า คนรายนั้นสามารถที่จะซื้อและกินอาหารหนึ่งร้อยมื้อในเวลาเดียวกัน หรือใส่เสื้อหนึ่งร้อยตัวในเวลาเดียวกัน หรือขับรถหนึ่งร้อยคันในเวลาเดียวกัน ซึ่งการเข้าถึงสิ่งธรรมเช่นนี้เหล่าสาวกศาสดาท่านหนึ่งที่มีชื่อว่า อาบูดร์ดาห์ได้กล่าวไว้ว่า “คนรายนั้นได้กิน พวกเราก็ได้กิน คนรวยได้ดื่ม พวกเราก็ได้ดื่ม พวกเขาใส่เสื้อ พวกเราก็ได้ใส่เสื้อ พวกเขาได้ขี่ พวกเราก็ได้ขี่ พวกเขา มีเงินมากไว้ดู พวกเราก็ได้ดูเงินนั้นด้วย พวกเขาจะถูกตรวจสอบจากเงินเหล่านั้น แต่พวกเราไม่ถูกตรวจสอบจากมันเลย” และจงเข้าใจว่าชีวิตคนเรานั้นไม่เพียง บางทีคนที่จนในตอนนี้อาจจะรวยในภายภาคหน้าและในทางกลับกันคนรวยในเวลานี้อาจจะจนในภายภาคหน้า จงมองดูผู้คนในประวัติศาสตร์สิ คนที่ร่ำรวยที่เกิดบนกองเงินกองทอง ดื่มน้ำกินอาหารด้วยภาชนะที่ทำด้วยทองคำ หรือมีความสะดวกสบายทุกอย่าง ดูสิว่าหลังจากที่พวกเขาเหล่านั้นได้

เสียชีวิตลง เขาพาอะไรติดตัวไปบ้าง นอกจากผ้าขาวแล้วจะต่างอะไรกับคนจนที่ตายแล้วก็มีผ้าขาวเช่นกัน เพราะร่างกายคนเราหลังจากถูกฝังแล้วก็ไม่มีความแตกต่างระหว่างความรวยและความจน นอกจากความดีที่ได้สร้างสะสมก่อนที่จะเสียชีวิตต่างหาก

สรุปได้ว่า ความพอเพียงเป็นสิ่งที่สวยงาม ใครก็ตามที่มีคุณลักษณะเช่นนี้มักจะประสบความสำเร็จในชีวิตประจำวัน สังคมจะมีความสุข มีความรักซึ่งกันและกันไม่อิจฉาต่อกัน สุดท้ายโลกเราจะมีแต่ความสุขความเจริญและสงครามก็จะไม่มีทางเกิดขึ้นอย่างแน่นอน ดังที่ท่านศาสดามุฮัมมัด (ซ.ล.) ได้กล่าวไว้ว่า

“แท้จริงแล้ว ฉันไม่กลัวความอยากจนที่จะเกิดขึ้นในหมู่ประชาชาติของฉัน แต่นั่นกลัวว่า ความร่ำรวยจะเกิดขึ้นในหมู่พวกเขา ดังที่ได้เกิดขึ้นกับประชาชาติก่อนหน้าพวกเขา ซึ่งมีการแข่งขันที่มีความรุนแรงจนกระทั่งความพินาศได้เกิดขึ้นกับประชาชาติเหล่านั้น”(รายงานโดยอัลบุคอรี)

4.6 ความสอดคล้องของแนวทางพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมของอิสลาม

คุณสมบัติ	ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	หลักธรรมอิสลาม
1. ความประหยัด	1. ยึดถือความประหยัด ตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้านลดละความฟุ้งเฟ้อในการใช้ชีวิต	1. ใช้จ่ายแต่พอควรแก่ฐานะ ไม่สุรุสุราย ไม่ฟุ้งเฟ้อ พระองค์อัลลอฮ์ ทรงดำรัสว่า : “และพวกสูเจ้าจงกินและจงดื่ม และพวกสูเจ้าอย่าได้สุรุสุราย แท้จริงพระองค์มีทรงรักบรรดาผู้ที่สุรุสุราย” (อัล-อะอฺรอฟ : 31)
2. ซื่อสัตย์สุจริต	2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต	2. อิสลามถือว่าการประกอบอาชีพเป็นสิ่งมีเกียรติและความเกียจ คร้านเป็นสิ่งที่ถูกประณาม โดยเฉพาะการละทิ้งการทำงาน เพื่อหาเลี้ยงชีพของบุคคลที่มีความสามารถนั้นถือ เป็นสิ่งต้องห้าม (หะรอม) และไม่อนุญาตให้มุสลิมเกียจคร้านจากการแสวงหาปัจจัยยังชีพ ด้วยข้ออ้างว่าจะปฏิบัติศาสนกิจเพียงอย่างเดียวหรือมอบหมายต่ออัลลอฮ์ โดยไม่ยึดหลักของ

4.6 ความสอดคล้องของแนวทางพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมของอิสลาม

(ต่อ)

คุณสมบัติ	ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	หลักธรรมอิสลาม
		การกระทำปัจจัยเหตุและผลของเหตุแห่งการกระทำนั้น ทั้งนี้มีหลักคำสอนระบุเอาไว้ว่า : “คนหนึ่งคนหนึ่งในหมู่พวกท่านอย่าได้นั่ง (งอมืองอเท้า) จากการแสวงหาปัจจัยยังชีพ” ดังนั้นมุสลิมสามารถที่จะแสวงหาปัจจัยยังชีพด้วยการประกอบอาชีพหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการเกษตรกรรม การค้าขาย หรือการประดิษฐ์หัตถกรรม หรืออุตสาหกรรม หรือมีตำแหน่งในบริษัท องค์กร หรือเป็นข้าราชการ ตราบใดที่การประกอบอาชีพนั้นไม่ใช่สิ่งต้องห้าม หรือมีส่วนเกี่ยวพันต่อสิ่งต้องห้าม กล่าวคือ ต้องเป็นอาชีพหรืองานที่ศาสนาอนุมัติให้กระทำได้ ถูกต้องตามศาสนาบัญญัติและกฎหมายของบ้านเมือง ซึ่งในกรณีหลังนี้ต้องเป็นกฎหมายที่ไม่ขัดต่อศาสนบัญญัติ
3. ไม่เห็นแก่ตัว	3. เติ ก การ แ ก่ แ ย่ ง ผลประโยชน์และแข่งขันกัน ในทางการค้าแบบต่อสู้กัน อย่างรุนแรง	3. แนวพระราชดำริของในหลวงข้อนี้ สอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลามที่มีระบุเอาไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน และอัล-หะดีษ ดังนี้ พระองค์อัลลอฮ์ ทรงดำรัสว่า : “โอ้บรรดา ศรัทธาชนทั้งหลาย พวกท่านอย่าได้กินทรัพย์สินของพวกท่าน ระหว่างพวกท่านโดยมิชอบ ยกเว้นที่เป็นการค้าขายอันเกิดจากความพึงพอใจจากพวกท่าน และพวกท่านอย่าได้ฆ่าตัว ของพวกท่านทั้งหลาย แท้จริงพระองค์

4.6 ความสอดคล้องของแนวทางพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมของอิสลาม

(ต่อ)

คุณสมบัติ	ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	หลักธรรมอิสลาม
		อัลลอฮ์นั้นทรงเมตตาต่อพวกท่านเสมอ และผู้ใดกระทำการสิ่งดังกล่าวโดยละเมิดและอธรรม เราจะนำเขาผู้นั้นเข้าสู่รกอเวจี” (อัน-นิสาอ : 29-30)
4. ใฝ่หาอย่างพอเพียง	4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ด้วยการขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้มีรายได้เพิ่มพูนขึ้น จนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ	4. พระราชดำรินี้สอดคล้องกับหลักคำสอนของอิสลามที่มุ่งเน้น ให้ผู้ศรัทธาทุ่มเทในการทำงานตามสาขาอาชีพของตน ดังที่มีพระดำรัสในอัลกุรอานระบุว่า “และจง กล่าวเถิดว่า พวกท่านจงทำงานเถิด แล้วต่อไป พระองค์อัลลอฮ์ ตลอดจนศาสนทูตของพระองค์ และมวลผู้ศรัทธาจักได้ประจักษ์ถึงงานของพวกท่าน” (อัต-เตาบะฮ์ : 105) และการทำงานที่ประณีตละเอียดลออเป็นสิ่งที่พระองค์อัลลอฮ์ ทรงโปรดปรานดังปรากฏในอัลหะดีษที่ระบุว่า “แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ทรงโปรดปรานเมื่อคนหนึ่งคนใดในหมู่พวกท่านได้กระทำงานหนึ่งในการที่เขามีความประณีต” (รายงานโดยอับดุลอะลา) งานที่ประณีตก็คือการทำงานที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้ การวางแผนอย่างมีหลักมีเกณฑ์ โดยมีเป้าหมายในการผลิตผลงานที่ยังประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม และยกระดับการครองชีพให้พอเพียงต่อความต้องการในการดำรงชีพ การประกอบอาชีพทุกอย่าง จำต้องอาศัยความรู้และทักษะที่เกิดจากการฝึกฝนและ

4.6 ความสอดคล้องของแนวทางพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมของอิสลาม

(ต่อ)

คุณสมบัติ	ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	หลักธรรมอิสลาม
		การตั้งสมประสงค์ ทานอิหม่ามฮัซซาฟีอีได้กล่าวว่า “ผู้ใดปรารถนาโลกนี้ ผู้มันต้องเรียนรู้วิชา และผู้ใดปรารถนาอาคิรัตผู้มันก็ต้องเรียนรู้วิชา”
5. ปฏิบัติดี ลดความชั่ว	5.ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่ว ประพฤติตนตามหลักศาสนา	5. แนวพระราชดำริในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงข้อนี้ ถือเป็นหัวใจสำคัญที่สุด เพราะหากขาดข้อนี้เพียงข้อเดียว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็จะล้มเหลวและเป็นเพียงทฤษฎีที่ไม่สามารถประยุกต์ใช้ ได้จริงทั้งนี้ บุคคลจะมีความประหยัดและลดละความฟุ่มเฟือยได้ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นมีศรัทธา และความเชื่อมั่นต่อแนวทางและพยายามปฏิบัติตนให้เป็นไปตามแนวทางนั้น ซึ่งหลักคำสอนของศาสนาที่สอนให้ประพฤติดี และหลีกเลี่ยงความชั่วร้ายเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลสูงสุดในการควบคุมพฤติกรรมของบุคคล มีปรากฏในอัลหะดีษระบุว่า “แน่แท้ ผู้ที่ยอมจำนนตามวิถีอิสลามย่อมได้รับความสำเร็จ อีกทั้งเขาได้รับปัจจัยยังชีพที่พอเพียง และอัลลอฮ์ได้ให้เขาผู้นั้นมีความพึงพอใจต่อสิ่งที่พระองค์ทรงนำมาให้แก่ เขา” (รายงานโดยบุคอรีและมุสลิม)

สรุปได้ว่า หลักธรรมอิสลามในการใช้ชีวิตแบบพอเพียงมีความสอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

5. การสร้างแผนการจัดการเรียนการสอน

5.1 ความหมายและความสำคัญของแผนการเรียนการสอน

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550 : 205-206) แผนการสอน คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ปัจจุบันหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะใช้คำว่า “แผนการจัดการเรียนรู้” โดยวิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชา รายปี หรือรายภาค และหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดเป็นแผนการเรียนรู้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 :1) ได้ให้ความหมายว่า แผนการหรือโครงการที่จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อใช้ในการปฏิบัติการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง เป็นการเตรียมการสอนอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า แผนการสอน คือ การวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ และมีรูปแบบการสอนที่แน่นอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร นอกจากนั้นแผนการสอนยังเป็นหลักฐานทางวิชาการที่เป็นลายลักษณ์อักษร

5.2 ความสำคัญของแผนการเรียนการสอน

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550 : 206) ได้สรุปความสำคัญของแผนการเรียนการสอน ดังนี้

1. ทำให้เกิดการวางแผนวิธีสอนวิธีเรียนที่มีความหมายยิ่งขึ้น เพราะเป็นการจัดทำอย่างมีหลักการที่ถูกต้อง
2. ช่วยให้มีคู่มือการสอนที่ทำด้วยตนเอง ทำให้เกิดความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน ทำให้สอนได้ครบถ้วนตรงตามหลักสูตร และสอนได้ทันเวลา
3. เป็นผลงานทางวิชาการที่สามารถเผยแพร่เป็นตัวอย่างได้
4. ช่วยให้สะดวกแก่ครูผู้สอนแทนในกรณีที่ผู้สอนไม่สามารถเข้าสอนได้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 2) ความสำคัญของแผนการเรียนการสอนมีดังนี้

1. ก่อให้เกิดการวางแผนและการเตรียมการล่วงหน้า เป็นการนำเทคนิควิธีการสอนการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี และจิตวิทยาในการจัดการเรียนการสอนมาผสมผสานประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่างๆ
2. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการเรียนการสอน การเลือกใช้สื่อ การวัดและประเมินผลตลอดจนประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องจำเป็น

3. เป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวครูผู้สอนและครูที่สอนแทน นำไปใช้ในการปฏิบัติการสอนอย่างมั่นใจ

4. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป

5. เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานทางวิชาการ

สรุปได้ว่า แผนการสอนมีความสำคัญ ดังนี้

1. เป็นการวางแผนและการเตรียมพร้อมล่วงหน้าในการจัดการเรียนการสอน
2. เป็นคู่มือในการจัดการเรียนการสอนและผลงานทางวิชาการ
3. เป็นหลักฐานแสดงความเป็นมืออาชีพในการจัดการเรียนการสอน

6. การสร้างแบบวัดและประเมินผล

6.1 ความหมายของการวัดและประเมินผล

6.1.1 ความหมายของการวัดผล

วาสนา ประวาลพฤษย์ (2544 : 15) กล่าวว่า การวัดผล คือ กระบวนการที่จะกำหนดปริมาณของสิ่งที่ต้องการวัดออกมาเป็นจำนวนหรือตัวเลข ซึ่งใช้แทนคุณลักษณะที่กำลังวัด โดยจะอธิบายลักษณะของบุคคลให้อยู่ในระดับของลักษณะนั้นแบบต่อเนื่อง

สมนึก ภัททิยธนี (2546 : 1) กล่าวว่า การวัดผล คือ กระบวนการหาปริมาณหรือจำนวนของสิ่งต่างๆ โดยใช้เครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งมาวัด ผลจากการวัดมักจะออกมาเป็นตัวเลขหรือสัญลักษณ์หรือข้อมูล

พิชิต ฤทธิ์รัฐ (2550 : 3) กล่าวว่า การวัดผล คือ กระบวนการกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์ให้กับบุคคล สิ่งของหรือเหตุการณ์อย่างมีกฎเกณฑ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แทนปริมาณหรือคุณภาพของคุณลักษณะที่จะวัด

สรุปได้ว่า การวัดผลเป็นกระบวนการเชิงปริมาณในการกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์ที่มีความหมายแทนคุณลักษณะสิ่งที่วัด โดยอาศัยกฎเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

6.1.2 ความหมายของการประเมินผล

ภัทรา นิคมานนท์ (2541 : 1) กล่าวว่า การประเมินผล คือ การนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการวัดมาพิจารณาเพื่อหาข้อสรุปตัดสิน

สมนึก ภัททิยธนี (2546 : 3) กล่าวว่า การประเมินผล คือ การตัดสิน หรือ วินิจฉัยสิ่งต่างๆที่ได้จากการวัดผล โดยอาศัยเกณฑ์การพิจารณาอย่างใดอย่างหนึ่ง

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2550 : 5) กล่าวว่า การประเมินผล คือ การตัดสิน คุณค่าหรือคุณภาพของผลที่ได้จากการวัดโดยเปรียบเทียบกับผลการวัดอื่นๆหรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้

สรุปได้ว่า การประเมินผล เป็นการตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างมี กฎเกณฑ์ที่เกิดจากการสังเกตหรือจากประสบการณ์หรือจากการฝึกฝนของผู้ประเมิน

6.2 องค์ประกอบของการวัดและประเมินผล

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2550 : 3-5) กล่าวว่า องค์ประกอบของการวัด ประกอบด้วยสาม ประการดังนี้

1. ปัญหาหรือสิ่งที่วัด
2. เครื่องมือหรือเทคนิคในการรวบรวมข้อมูล
3. ข้อมูลเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพ

ในการวัดและประเมินผลนั้น เป็นการวัดและประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียน ซึ่งมีสามด้าน คือ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย

ทิวดี มณีโชติ (2549 : 5) กล่าวว่า องค์ประกอบของการวัดและประเมินผล ประกอบด้วย

1. ขอบเขตการประเมินต้องตรงและครอบคลุมหลักสูตร
2. ใช้ข้อมูลจากผลการวัดที่ครอบคลุม จากการวัดหลายแหล่ง หลายวิธี
3. เกณฑ์ที่ใช้ตัดสินผลการประเมินมีความชัดเจน เป็นไปได้ มีความยุติธรรม

ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการวัดและประเมินผล มีดังนี้

1. กำหนดขอบเขตหรือสิ่งที่ต้องการวัดให้ครอบคลุม
2. ใช้เครื่องมือการวัดที่เหมาะสม
3. มีความชัดเจนในการวัด

6.3 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2550 : 97-98) กล่าวว่า การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์มี ขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร เป็นการสร้างแบบทดสอบควรเริ่มต้นจากการวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาสาระและพฤติกรรมที่ต้องการวัด

2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นพฤติกรรมที่เป็นผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนมุ่งหวังจะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน และสร้างข้อสอบ

3. กำหนดชนิดของข้อสอบ โดยต้องเลือกให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และความเหมาะสมของวัยผู้เรียน

4. เขียนข้อสอบ หลังจากได้กำหนดชนิดของข้อสอบแล้ว ผู้ออกแบบข้อสอบลงมือเขียนข้อสอบตามรายละเอียดที่กำหนดไว้

5. ตรวจสอบข้อสอบ เพื่อข้อสอบที่เขียนไว้มีความถูกต้องตามหลักวิชา มีความสมบูรณ์ครบถ้วนตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ ผู้ออกข้อสอบต้องพิจารณาทบทวนตรวจสอบอีกครั้งก่อนที่จะพิมพ์

6. จัดพิมพ์ข้อสอบฉบับทดลอง เมื่อตรวจสอบเสร็จแล้วให้พิมพ์ข้อสอบทั้งหมดจัดทำให้เรียบร้อยและวางให้เหมาะสม

7. ทดสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบก่อนนำไปใช้จริง โดยนำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับกลุ่มที่คล้ายคลึงกับกลุ่มที่ต้องการทดสอบจริงเพื่อปรับปรุงข้อสอบ

8. จัดทำแบบทดสอบฉบับจริง จากการวิเคราะห์ข้อสอบ หากพบว่า ข้อสอบข้อใดไม่มีคุณภาพหรือคุณภาพไม่ดีจะต้องตัดทิ้งหรือปรับปรุงแก้ไขข้อสอบ แล้วจึงจัดทำเป็นแบบทดสอบฉบับจริง

อำนาจ เลิศขันธ์ (2542 : 191) กล่าวว่า ข้อสอบที่สร้างขึ้นมาเพื่อวัดความรู้ ความจำมีหลักการตรงที่ว่าจะต้องเป็นสิ่งที่ครูได้สอนโดยวิธีใดก็ตาม เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้ตามวิธีการที่ครูได้สอนไปแล้ว นักเรียนที่มีความสามารถในการแสดงออกได้ด้วยการระลึกลึกตอบ รายละเอียดข้อมูลข่าวสาร วิธีการ หลักการ โครงสร้าง ทฤษฎีตามที่ครูได้ทำการสอนไปแล้ว นักเรียนผู้เรียนผู้นั้นถือว่ามีความสามารถทางด้านสติปัญญาสูงเฉพาะในส่วน of ความรู้ความจำ เพราะฉะนั้นถ้าครูไม่เคยสอนก็ห้ามนำมาออกข้อสอบ

สรุปได้ว่า การสร้างข้อสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีขั้นตอนดังนี้

1. เนื้อหาที่นำมาออกข้อสอบต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ครูผู้สอนเคยสอนผู้เรียน
2. ผู้สอนควรวิเคราะห์เนื้อหา

3. กำหนดจุดประสงค์และชนิดของข้อสอบ
4. ตรวจทานข้อสอบ
5. นำมาใช้จริงกับผู้เรียน

7. ความพึงพอใจ

7.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ทวิพงษ์ หินคำ (2541 : 8) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความชอบของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งสามารถลดความตึงเครียดและตอบสนองความต้องการของบุคคลได้ ทำให้เกิดความพึงพอใจต่อสิ่งนั้น

ธนิยา ปัญญาแก้ว (2541 : 12) กล่าวว่า สิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจจะเกี่ยวข้องกับลักษณะของงาน ปัจจัยเหล่านี้นำไปสู่ความพอใจในงานที่ทำ

กาญจนา อรุณสุขรุจิ (2546 : 5) กล่าวว่า ความพึงพอใจของมนุษย์ เป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ การที่เราจะทราบว่าบุคคลที่มีความพึงพอใจหรือไม่ สามารถสังเกตด้วยการแสดงออกที่ค่อนข้างจะสลับซับซ้อน และต้องมีสิ่งเร้าที่ตรงกับความต้องการของบุคคล จึงทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจ ดังนั้นการสร้างสิ่งเร้าจึงเป็นแรงจูงใจของบุคคลนั้นให้เกิดความพึงพอใจในงานนั้น

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกของบุคคลในด้านบวกต่อสิ่งแวดล้อมต่างๆ และเป็นความรู้สึกบรรลุถึงความต้องการ และสามารถวัดได้จากแบบสอบถามระดับความพึงพอใจ

7.2 วิธีการสร้างความพึงพอใจ

สุวคนธ์ ทองแมน (2547 : 59-60) เสนอแนวคิดในการสร้างแรงจูงใจและความพึงพอใจดังนี้

- งานควรมีความสัมพันธ์กับความปรารถนาส่วนตัว งานจะมีความหมายต่อผู้ทำ
 - งานต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จได้ด้วยใช้ระบบการทำงานและการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ
 - เพื่อให้ได้ผลงานในการสร้างแรงจูงใจในเป้าหมายของงาน
- ศุภศิริ โสมาเกตู (2544 : 53) มีแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจดังนี้

- ความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติงาน การตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงานจนเกิดความพึงพอใจ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการตอบสนอง

- ผลของการปฏิบัติงานไปสู่ความพึงพอใจ ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและผลการปฏิบัติงานที่ถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่นๆ ผลการปฏิบัติงานที่ดีจะนำไปสู่ผลการตอบแทนที่เหมาะสม จะนำไปสู่การตอบสนองความพึงพอใจ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

พิสันต์ ค่านไพบูลย์ (2536 : 28-29) ได้รายงานผลการพัฒนา เอกสารประกอบการสอน รายวิชา ส061 ภูมิศาสตร์เบื้องต้น เพื่อแก้ปัญหานักเรียนขาดความรู้พื้นฐานทางภูมิศาสตร์ ครูขาดเทคนิคการสอนที่ดีและขาดสื่ออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ผลจากการพัฒนาเอกสารประกอบการสอนที่ดีเหมาะสมกับการนำไปเป็นคู่มือครูผู้สอนในรายวิชานี้อย่างดีเยี่ยมและสามารถทำให้นักเรียนได้รับ ประสบการณ์ในการเรียนการสอน รูปแบบการเรียนรู้ใหม่ๆ จนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

สุรพินท์ สุทธิจิรพันธ์ (2538 : 101) ได้รายงานผลการสร้าง เอกสารประกอบการสอน รายวิชา ส053 ประชากรกับสิ่งแวดล้อม ว่ามีจุดประสงค์เพื่อแก้ปัญหาคาดสื่อ ดำรงในการเรียนการสอนที่เป็นปัจจุบัน จากการทดลองใช้กับนักเรียนในโรงเรียน พบว่า เอกสารประกอบการสอนสามารถ ช่วยให้ประสิทธิภาพการเรียนการสอนดียิ่งขึ้น

เดือนฉาย ศรีสวัสดิ์ (2541 : 18) ได้รายงานผลการสร้างเอกสารประกอบการสอน รายวิชา ส 071 ท้องถิ่นของเรา เรื่อง วัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเอกสารประกอบการสอนมีประโยชน์ในการใช้เป็นคู่มือครูเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครูและพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและผู้เรียนบรรลุ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

สมศักดิ์ ประชุมชนะ (2542 : 43-44) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การสร้างเอกสารประกอบการสอน รายวิชา ส031 การปกครองของไทย เรื่อง รัฐธรรมนูญไทย สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ เอกสารประกอบการสอน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

รัตนา เกศนาวิ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องการสร้างและหาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียนการสอน แบบสืบเสาะหาความรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิชาวิทยาศาสตร์ จำนวน 3 เล่ม ผลการวิจัย พบว่าเอกสารประกอบการเรียนมีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 75/75 ที่วางไว้ดังนี้ คือ เล่มที่ 1 มีประสิทธิภาพอยู่ที่ 82.21/75.54 เล่มที่ 2 มีประสิทธิภาพอยู่ที่ 84.02/76.77 และเล่มที่ 3 มีประสิทธิภาพอยู่ที่ 89.98/78.24

บุปผาพร สุวรรณไตรย์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการใช้เอกสารประกอบการเรียน เรื่องการรื้อมาลัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2549 ผลการวิจัย พบว่า

(1) เอกสารประกอบการเรียนที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน เท่ากับ 82.10/85.74 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ คือ 80/80

(2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้เอกสารประกอบการเรียนที่สร้างขึ้นโดยส่วนรวมมีค่าคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบก่อนเรียน เท่ากับ 21.59 ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 3.70 คะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 55.44 ทดสอบหลังเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 30.76 ส่วนค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.63 ค่าคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 85.74

(3) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.50 โดยค่าคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ภาวิณี เตียนธนา (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การบูรณาการเรียนภาษาอังกฤษกับเนื้อหาวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับเริ่มเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ความสามารถทางการพูดและความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษหลังการเรียนแบบบูรณาการ ผลการศึกษาปรากฏว่า นักเรียนมีความรู้ด้านเนื้อหาวิทยาศาสตร์ผ่านเกณฑ์อยู่ในระดับดี มีความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษผ่านเกณฑ์อยู่ในระดับดีมาก และมีความสามารถในการอ่านทางภาษาอังกฤษอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เพอร์สัน และ โฮมแมน (Person and Horman, 1988) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลจากการใช้เอกสารประกอบการเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาวิชาชีพครู จำนวน 36 คนซึ่งกลุ่มตัวอย่างจะได้รับการสอนโดยเอกสารประกอบการเรียนที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น โดยเน้นการเรียนแบบมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนในชั้นเรียน และการประเมินทางการเรียนตามสภาพจริง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง

รีก้า (Rega, 1993 : a) ได้ทำการศึกษาการนำทฤษฎีในการเรียนแบบบูรณาการตามความคิดของ ปีเตอร์ไคลน์ (Peter Kline's theory of integrative theory) และทฤษฎีทางพหุปัญญาของการ์ดเนอร์ (Howard Gardner's multiple intelligence) มาจัดเป็นชุดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ผลการศึกษาพบว่า ชุดกิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนมีระดับความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับเอกสารประกอบการสอนสรุปได้ว่า เอกสารประกอบการสอนเป็นคู่มือครูที่สามารถใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยที่ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ทั้งสามด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และทำให้ผู้เรียนสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

กรอบแนวคิดการค้นคว้าอิสระ

ผู้ค้นคว้าอิสระ ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวคิดในการค้นคว้าอิสระเรื่องการพัฒนาเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักอิสลาม มีดังนี้

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการค้นคว้าอิสระ

สมมติฐานการค้นคว้าอิสระ

1. เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ E1/E2 ต้องมีค่า 80/80 ขึ้นไป
2. ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมากต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการค้นคว้าอิสระ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องการพัฒนาเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักอิสลาม มีรายละเอียดในการค้นคว้าดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และแผนปฏิบัติการค้นคว้าอิสระ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการค้นคว้าเป็นผู้เรียนผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนตาร์เบียตุลลาตันมูลนิธิ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ซึ่งมีผู้เรียนทั้งหมด 160 คน จำนวน 5 ห้อง

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้มาโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระ

1. ลักษณะเครื่องมือ

1.1 เอกสารประกอบการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม

1.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม

1.3 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม

2. วิธีการสร้างเครื่องมือ

2.1 เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

2.1.1 การสร้างเอกสารประกอบการสอน

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นวิเคราะห์เนื้อหา

ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ลักษณะของการบูรณาการ และรูปแบบของเอกสารประกอบการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นสร้างเอกสารประกอบการสอน

ศึกษาวิธีการสร้างเอกสารประกอบการสอนที่มีมาตรฐาน ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญดังนี้

1. จุดประสงค์รายวิชา

2. มาตรฐานรายวิชา

3. คำอธิบายรายวิชา

4. กำหนดหน่วยการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

ศึกษาวิธีการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและมีความสอดคล้องกับเอกสารประกอบการสอนที่สร้างขึ้น เพื่อออกแบบกิจกรรมในแผนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชา โดยแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้จะมีองค์ประกอบดังนี้

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ นำทาง

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง

3. สาระสำคัญ

4. เนื้อหาสาระ

5. ผลงานและภาระงานของผู้เรียน

6. สื่อและแหล่งเรียนรู้

7. กิจกรรมเรียนรู้ มี 3 ขั้น ได้แก่ ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป

8. การวัดและประเมินผล

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบประสิทธิภาพ

นำเอกสารประกอบการสอนเสนอผู้เชี่ยวชาญในรายวิชาเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมทางการศึกษา

จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเอกสารประกอบการสอน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองหาประสิทธิภาพ ผลปรากฏจากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.0 มีจำนวน 32 ข้อ และค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.6 มีจำนวน 4 ข้อ

2.1.2 นำเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลามไปทดลองใช้กับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเอกสารประกอบการสอนกับแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เพื่อประเมินประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอนเป็นแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre test) และหลังเรียน (Post test) แบบปรนัย 4 ตัวเลือก ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ดังนี้

2.2.1 ศึกษาวิธีการเขียนข้อสอบแบบปรนัย ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

2.2.2 ร่างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ ตามเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้

2.2.3 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงในการวัดแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.2.4 ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ ด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบ โดยกำหนดคะแนนความเห็น ดังนี้

+1 แน่ใจว่าข้อสอบสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

0 ไม่แน่ใจว่าข้อสอบสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดหรือไม่

-1 แน่ใจว่าข้อสอบไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

คัดเลือกข้อสอบที่มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา คือ ดัชนีสอดคล้อง .50 - 1.00 แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขในคำถามและตัวเลือก ผลจากการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญพบว่า จากข้อสอบจำนวน 50 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.0 มีจำนวน 26 ข้อ และค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.6 มีจำนวน 24 ข้อ

2.2.5 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 50 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (Difficulty) และค่าอำนาจจำแนก

(Discrimination) ของแบบทดสอบ โดยคัดข้อที่มีความยากง่ายระหว่าง 0.34-0.80 และมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.36-0.74 และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อสอบได้เท่ากับ 0.79

2.2.6 คัดเลือกข้อสอบที่ดีที่สุด 30 ข้อ เพื่อจัดทำแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลการค้นคว้าอิสระ

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการสอนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม

2.3.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการสอน

2.3.2 กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาว่าต้องการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม

2.3.3 ให้ความหมายของคำว่า ความพึงพอใจที่มีต่อเอกสารประกอบการสอนเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม

2.3.4 สร้างแบบประเมินให้ครอบคลุมลักษณะที่ต้องการประเมิน โดยผู้ค้นคว้าอิสระสร้างระดับการประเมินความพึงพอใจ 5 ระดับ คือ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจมาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย และพึงพอใจน้อยที่สุด และกำหนดคะแนนเป็น 5 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ

2.3.5 นำเสนอแบบประเมินความพึงพอใจให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่องการพัฒนาเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม ผู้ค้นคว้าอิสระได้ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว โดยมีการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้รูปแบบการทดลองแบบ One Group Pre-test Post-test Design ซึ่งมีรูปแบบการทดลองดังนี้

ตารางที่ 2 แบบแผนการทดลอง

ทดสอบก่อนเรียน	ทดลอง	ทดสอบหลังเรียน
O_1	X	O_2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

X แทน การจัดทำ

O₁ แทน การทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)

O₂ แทน การทดสอบหลังเรียน (Post-test)

จากตารางแบบแผนการทดลอง ผู้ค้นคว้าอิสระจะดำเนินการทดลอง เพื่อพัฒนาเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม มีขั้นตอนดังนี้

1. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ แล้วนำมาตรวจให้คะแนนและบันทึกผลไว้เป็นคะแนนก่อนเรียน เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ดำเนินการจัดการเรียนการสอนกับผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้ค้นคว้าอิสระสร้างขึ้น จำนวน 3 แผนๆ ละ 2 ชั่วโมง
3. ทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนและบันทึกผลไว้เป็นคะแนนหลังเรียน เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล
4. ผู้เรียนทำการตอบแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม
5. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐาน
6. สรุปผลการค้นคว้าอิสระ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูล

1.1 นำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม มาเปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนกับเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 (E_1/E_2) ซึ่งวัดจากค่าร้อยละของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทำกิจกรรมระหว่างเรียนและจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน

1.2 นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบสมมติฐานในการค้นคว้าอิสระ มาเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยหาค่าทางสถิติใช้สูตรค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และค่าที่ (t -test แบบ Dependent)

1.3 ระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยพิจารณาจากเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อเอกสารประกอบการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อเอกสารประกอบการสอนอยู่ในระดับมาก
 ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อเอกสารประกอบการสอนอยู่ในระดับปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อเอกสารประกอบการสอนอยู่ในระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ความพึงพอใจที่มีต่อเอกสารประกอบการสอนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. สถิติที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระ

2.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

- 1) การหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)
- 2) การหาค่าความยากง่ายของข้อสอบแต่ละข้อ
- 3) การหาอำนาจจำแนก

2.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) การหาค่าร้อยละ (Percentage)
- 2) การหาค่าเฉลี่ย (Mean)
- 3) การหาความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
- 4) การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สูตรการทดสอบ (t -dependent)
- 5) การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแบบทดสอบระหว่างเรียนและหลังเรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 (E1/E2)

แผนปฏิบัติการคั่นคว่ำอิสระ

ตารางที่ 3 แผนปฏิบัติการคั่นคว่ำอิสระ เรื่องการพัฒนาเอกสารประกอบการสอน เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักอิสลาม

ลำดับที่	กิจกรรมที่จะปฏิบัติในการคั่นคว่ำอิสระ	วัน เดือน ปี
1	ศึกษาปัญหาในการคั่นคว่ำอิสระ	14 ต.ค. 54 – 30 พ.ย. 54
2	ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	1 ธ.ค. 54 – 14 ก.พ. 55
3	พัฒนาเครื่องมือคั่นคว่ำอิสระ	
	- พัฒนาเอกสารประกอบการสอน	
	- พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบเอกสารประกอบการสอน	15 ก.พ. 55 – 30 มี.ย. 55
	- พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล	
4	ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง	1 ก.ค. 55 – 31 ก.ค. 55
5	สรุปผลการคั่นคว่ำอิสระ	1 ส.ค. 55 – 31 ส.ค. 55

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่องการพัฒนาเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม ผู้ค้นคว้าอิสระจะนำเสนอในด้านสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลค้นคว้าอิสระครั้งนี้ ผู้ค้นคว้าอิสระได้ใช้สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการค้นคว้า ดังนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
$S.D$	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติในการแจกแจงแบบที (t -test แบบ Dependent)
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในเอกสารประกอบการสอนคิดเป็นร้อยละจากการทำกิจกรรมในระหว่างเรียน
E_2	แทน	ประสิทธิภาพผลลัพธ์ของเอกสารประกอบการสอนในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนคิดเป็นร้อยละหลังจากเรียน

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักอิสลาม ตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 โดยการทดลองหาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม ผู้ค้นคว้าอิสระได้นำเอกสารประกอบการสอน ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อทดสอบหาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอนจากการทำกิจกรรมระหว่างเรียนและหลังเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม โดยการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจ

พอเพียงตามหลักการอิสลาม ผู้ค้นคว้าอิสระได้นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ตามเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน เพื่อทดสอบเปรียบเทียบผลจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการสอน เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม การประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการสอน เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม โดยผู้ค้นคว้าอิสระได้นำแบบประเมินความพึงพอใจ ไปให้กลุ่มตัวอย่างประเมิน หลังจากผ่านการทดลองใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอน เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ตารางที่ 4 ประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอน เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม ตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

แผนที่	E ₁		E ₂		E ₁ / E ₂	แปลผล
	คะแนน	คะแนนเฉลี่ย	คะแนน	คะแนนเฉลี่ย		
1	252	84.0	260	86.7	84.0/86.7	ผ่านเกณฑ์
2	252	84.0	255	85.0	84.0/85.0	ผ่านเกณฑ์
3	259	86.3	272	90.7	86.3/90.7	ผ่านเกณฑ์
รวม	763	84.8	787	87.4	84.8/87.4	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลจากการจัดการเรียนการสอน 3 แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถทำคะแนนระหว่างเรียนร้อยละ 84.8 และคะแนนหลังเรียนร้อยละ 87.4 และเมื่อพิจารณาเป็นรายแผน พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ทุกแผนผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ตามที่ผู้ค้นคว้าอิสระได้กำหนดไว้

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม

การทดสอบ	จำนวนผู้เรียน	ผลรวมคะแนน	$\sum D$	$\sum D^2$	t
ทดสอบก่อนเรียน	30	429	358	128164	37.550**
ทดสอบหลังเรียน	30	787			

** $p < 0.01$

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลการทดสอบก่อนเรียนมีคะแนนรวมทั้งหมด 429 และคะแนนหลังเรียนรวมทั้งหมด 787 เมื่อนำผลมาเปรียบเทียบความต่างของคะแนนเท่ากับ 358 จากการทดสอบหาค่าที่ พบว่า ผู้เรียนที่ผ่านการใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักอิสลาม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

ตอนที่ 3 ประเมินระดับความพึงพอใจของผู้เรียนต่อเอกสารประกอบการสอนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการสอนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม

ข้อที่	พึงพอใจของผู้เรียนด้านที่มีต่อเอกสารประกอบการสอน	$\bar{X}$	$S.D$	การแปลผล
1	เนื้อหาวิชาที่น่าสนใจ	4.60	.62	มากที่สุด
2	เนื้อหาสาระสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.63	.49	มากที่สุด
3	เนื้อหาช่วยให้เห็นคุณค่าหลักอิสลาม	4.80	.41	มากที่สุด
4	เนื้อหาสาระช่วยให้เห็นคุณค่าของเศรษฐกิจพอเพียง	4.40	.81	มาก
5	เนื้อหาสาระมีความเชื่อมโยงกันระหว่างเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักการอิสลาม	4.67	.66	มากที่สุด
รวม		4.62	.60	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อเอกสารประกอบการสอนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลามมีระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D = .60) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้เรียนมีระดับความพึงพอใจมากที่สุดในด้านต่อไปนี้ คือ ด้านเนื้อหาวิชาที่น่าสนใจ ($\bar{X} = 4.60$, S.D = .62) ด้านเนื้อหาสาระสามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ ($\bar{X} = 4.63$, S.D = .49) ด้านเนื้อหาช่วยให้เห็นคุณค่าหลักการอิสลาม ($\bar{X} = 4.80$, S.D = .41) และด้านเนื้อหาสาระมีความเชื่อมโยงกันระหว่างเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักการอิสลาม ($\bar{X} = 4.67$, S.D = .66) ยกเว้นด้านเนื้อหาสาระช่วยให้เห็นคุณค่าของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D = .81)

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ข้อที่	พึงพอใจของผู้เรียนด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D	การแปลผล
1	ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน	4.87	.35	มากที่สุด
2	ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน	4.67	.66	มากที่สุด
3	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	4.83	.46	มากที่สุด
4	เหมาะสมกับระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.80	.48	มากที่สุด
5	ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาในการจัดกิจกรรม	4.90	.40	มากที่สุด
รวม		4.81	.47	มากที่สุด

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อเอกสารประกอบการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน มีระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$, S.D = .47) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้เรียนมีระดับความพึงพอใจมากที่สุดในด้านต่อไปนี้ คือ ด้านส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน ($\bar{X} = 4.87$, S.D = .35) ด้านตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.67$, S.D = .66) ด้านผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.83$, S.D = .46) ด้านเหมาะสมกับระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.80$, S.D = .48) และผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาในการจัดกิจกรรม ($\bar{X} = 4.90$, S.D = .40)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพเอกสารประกอบการสอนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อ (1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพเอกสารประกอบการสอนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม (2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากการใช้เอกสารประกอบการสอนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม และ (3) ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการสอนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม ประชากรเป็นผู้เรียนช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนตาร์เบียตุลวาตันมูลนิธิ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นผู้เรียนจำนวน 30 คน ซึ่งผ่านการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ใช้รูปแบบการทดลองแบบ One Group Pre-test Post-test Design เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าประกอบด้วย (1) เอกสารประกอบการสอน (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้เอกสารประกอบการสอนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม และ (3) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการสอนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการค้นคว้าอิสระ คำนวณค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานใช้ในการค้นคว้าอิสระ คือ ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สูตรการทดสอบ (t-dependent) วิเคราะห์ประสิทธิภาพของแบบทดสอบระหว่างเรียนและหลังเรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 (E1/E2)

สรุปผลการค้นคว้าอิสระ

1. ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของการใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักอิสลาม พบว่า ผู้เรียนสามารถทำคะแนนระหว่างเรียนได้ถูกต้องเฉลี่ยร้อยละ 84.8 และผู้เรียนสามารถทำคะแนนหลังเรียนเฉลี่ยร้อยละ 87.4 ซึ่งมีค่าประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอนเท่ากับ 84.8/87.4 และเมื่อพิจารณาเป็นรายแผน พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1, 2 และ 3 ผู้เรียนสามารถทำคะแนนระหว่างเรียนร้อยละ 84.0, 84.0 และ 86.3 ตามลำดับ และคะแนนหลังเรียนร้อยละ 86.7, 85.0 และ 90.7 ตามลำดับ จากผลการทดลอง

แสดงให้เห็นว่า การใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลามมีค่าประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

2. ผลจากการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนจากการใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม พบว่า ผู้เรียนที่ผ่านการใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

3. ผลจากการวิเคราะห์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม พบว่า

3.1 ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการสอนด้านเนื้อหาสาระ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D = 0.60) แสดงว่า เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมากตามความคิดเห็นของผู้เรียน

3.2 ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการสอนด้านการจัดการเรียนการสอน โดยเอกสารประกอบการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$, S.D = 0.47) แสดงว่า เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมากตามความคิดเห็นของผู้เรียน

อภิปรายผล

จากการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องการพัฒนาเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักอิสลาม สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในครั้งนี้ เป็นการสร้างเอกสารประกอบการสอนเชิงบูรณาการด้านเนื้อหา โดยการบูรณาการในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ กับหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ที่คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม เนื้อหาสาระที่ใช้ในการบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนครั้งนี้ ได้แก่ ความเป็นมา ความหมาย และหลักการเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางการประยุกต์ใช้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน และความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างเอกสารประกอบการสอนผู้ค้นคว้าอิสระได้ศึกษาวิธีการสร้างเอกสารที่ได้มาตรฐาน ซึ่งประกอบด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา กำหนดหน่วยการเรียนรู้ และแผนการเรียนรู้ ในการบูรณาการเนื้อหาระหว่างเนื้อหาสายสามัญกับศาสนาในเอกสารประกอบการสอนครั้งนี้ไม่ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน

ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ผลจากการทดสอบพบว่า ผู้เรียนสามารถทำคะแนนระหว่างเรียนร้อยละ 84.8 และคะแนนหลังเรียนร้อยละ 87.4 จากผลการทดลองแสดงให้เห็นว่า การใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม มีค่าประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการสอน สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 80/80 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญผาพร สุวรรณไตรย์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องการรื้อมาลัยของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2549 ผลการวิจัย พบว่า เอกสารประกอบการสอนที่สร้างขึ้น มี ประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน เท่ากับ 82.10/85.74 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ คือ 80/80 นอกจากการสร้างเอกสารประกอบการสอนจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นแล้ว การสร้าง เอกสารประกอบการสอนสามารถสร้างประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของเดือนฉาย ศรีสวัสดิ์ (2541 : 18) ได้รายงานผลการสร้างเอกสารประกอบการสอน รายวิชา ส 071 ท้องถิ่นของเรา เรื่อง วัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเอกสารประกอบการ สอนมีประโยชน์ในการใช้เป็นคู่มือครูเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครูและพัฒนาทักษะการ เรียนรู้ของนักเรียน ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและผู้เรียนบรรลุ จุดมุ่งหมายของ หลักสูตร และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรพินท์ สุทธิจิรพันธ์ (2538 : 101) ได้รายงานผลการ สร้าง เอกสารประกอบการสอน รายวิชา ส053 ประชากรกับสิ่งแวดล้อม ว่ามีจุดประสงค์เพื่อ แก้ปัญหาการขาดสื่อ ตำราในการเรียนการสอนที่เป็นปัจจุบัน จากการทดลองใช้กับนักเรียนใน โรงเรียน พบว่า เอกสารประกอบการสอนสามารถ ช่วยให้ประสิทธิภาพการเรียนการสอนดียิ่งขึ้น และตรงกับงานวิจัยของรัตนา เกดนาวิ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่องการสร้างและหา ประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียนการสอน แบบสืบเสาะหาความรู้ สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 วิชาวิทยาศาสตร์ จำนวน 3 เล่ม ผลการวิจัย พบว่าเอกสารประกอบการสอนมี ประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 75/75 ที่วางไว้ดังนี้ คือ เล่มที่ 1 มีประสิทธิภาพอยู่ที่ 82.21/75.54 เล่มที่ 2 มีประสิทธิภาพอยู่ที่ 84.02/76.77 และเล่มที่ 3 มีประสิทธิภาพอยู่ที่ 89.98/78.24 การศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลามใน ครั้งนี้ผู้ค้นคว้าอิสระได้นำผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบ ค่าเฉลี่ย พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และพบว่า คะแนนหลังเรียนมากกว่าก่อนเรียน และมีผลต่างของคะแนนระหว่างก่อน เรียนและหลังเรียน จากผลดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดีขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลามถูก สร้างขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ ประทุมชนะ (2542 : 43-44) ได้ทำ การวิจัย เรื่อง การสร้างเอกสารประกอบการสอน รายวิชา ส031 การปกครองของไทย เรื่อง

รัฐธรรมนูญไทย สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้เอกสารประกอบการสอน นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องการพัฒนาเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลามในครั้งนี้ผู้ค้นคว้าได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อเอกสารประกอบการสอน โดยผู้ค้นคว้าอิสระได้แบ่งการประเมินความพึงพอใจออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ คือ ด้านความพึงพอใจของผู้เรียนด้านการบูรณาการเนื้อหาสาระ และด้านความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวม พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจด้านความพึงพอใจของผู้เรียนด้านเนื้อหาสาระ และด้านความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด จากการตอบแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนจะเห็นได้ว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจสูงต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพอร์สัน และ โฮมแมน (Person and Horman, 1988) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลจากการใช้เอกสารประกอบการสอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาวิชาชีพครู จำนวน 36 คนซึ่งกลุ่มตัวอย่างจะได้รับการสอนโดยเอกสารประกอบการสอนที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น โดยเน้นการเรียนแบบมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนในชั้นเรียน และการประเมินทางการเรียนตามสภาพจริง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และงานวิจัยของรีก้า (Rega, 1993 : a) ได้ทำการศึกษาการนำทฤษฎีในการเรียนแบบบูรณาการตามความคิดของ ปีเตอร์ไคลน์ (Peter Kline's theory of integrative theory) และทฤษฎีทางพหุปัญญาของการ์ดเนอร์ (Howard Gardner's multiple intelligence) มาจัดเป็นชุดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ผลการศึกษาพบว่า ชุดกิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนมีระดับความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการค้นคว้าอิสระไปใช้

1.1 จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ พบว่า หลังจากการใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักอิสลาม ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนในระดับมากที่สุด ดังนั้นผู้สอนสามารถนำรูปแบบการสอน ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ต่อไป

1.2 การนำเอกสารประกอบการสอน ผู้สอนควรศึกษาขั้นตอนการสอนให้เข้าใจอย่างชัดเจน และควรเลือกสื่อการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา เพราะสื่อเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนการสอน

1.3 การจัดการเรียนการสอน โดยใช้เอกสารประกอบการสอน ผู้สอนจะมีการเตรียมการจัดการเรียนการสอนและมีขีดหยุ่นได้ตลอดเวลา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำครั้งต่อไป

2.1 ผู้ค้นคว้าอิสระควรประยุกต์ใช้เอกสารประกอบการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชาและศักยภาพของผู้เรียน

2.2 ผู้ค้นคว้าอิสระควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนาเอกสารประกอบการสอนซ้ำๆหลายครั้ง เพื่อศึกษาศักยภาพของการจัดการเรียนการสอนตามเอกสารประกอบการสอน และปรับปรุงให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2.3 ผู้ค้นคว้าควรเปรียบเทียบการสอนโดยใช้เอกสารประกอบการสอนกับการสอนโดยใช้รูปแบบอื่น เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กาญจนา อรุณสุขรุจิ. (2546). ความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์ต่อการดำเนินงานของสหกรณ์

การเกษตรไชยปราการจำกัด อำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชนาธิป พรกุล. (2543). แดทสลับแบบการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เดือนฉาย ศรีสวัสดิ์. (2541). การสร้างเอกสารประกอบการสอนรายวิชา ส 071 ท้องถิ่นของเรา 1

เรื่องวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่ สำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัด
เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ทรงจิต ปราสาท. (2532). การเขียนผลงานทางวิชาการ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ทวีพงษ์ หินคำ. (2541). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานสุขาภิบาลริมใต้ จังหวัด

เชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองและการปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธนิยา ปัญญาแก้ว. (2541). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในงานของราชการครูในจังหวัด

เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการเมืองและการปกครอง บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ธำรง บัวศรี. (2532). ทฤษฎีหลักสูตร : การออกแบบพัฒนา. กรุงเทพฯ : เอร่าวัฒนาการพิมพ์.

นกร พันธุ์รงค์ (2538). เอกสารประกอบการสอนท้องถิ่นของเรา. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครี

นทรวิโรฒ พิษณุโลก

บันลือ พุกกะวัน และดารา ศิริเจริญ (2537). เทคนิคและประสบการณ์ในการเขียนตำราทาง

วิชาการ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยสำหรับครู. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- บุปผาพร สุวรรณไตรย์. (2549). รายงานวิจัย เรื่อง การใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่อง การร้อย
มาลัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนบ้านเหล่าป่าเป็ด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร. มุกดาหาร : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2550). หลักการวัดและประเมินผล. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เข้าสู่ ออฟ
เคอร์มิสส์
- พิสันต์ ด่านไพบูลย์. (2536). รายงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาเอกสารประกอบการสอนรายวิชา ส061
ภูมิศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภาวิณี เตียนธนา. (2550). การบูรณาการการเรียนภาษาอังกฤษกับเนื้อหาวิทยาศาสตร์สำหรับ
นักเรียนระดับเริ่มเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา
ภาษาอังกฤษ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภัทรา นิคมานนท์. (2541). แบบฝึกการประเมินผลการเรียน. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.
- มิ่งขวัญ ธรรมสโรช. (2539). ผลของวิธีสอนโดยใช้ผังกราฟิกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง
สิ่งแวดล้อมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาและวัฒนธรรมของนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนยุพราชวิทยาลัยจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รัตนา เกิดนาวิ. (2542). การสร้างและหาประสิทธิภาพของเอกสารประกอบการเรียนแบบสืบเสาะ
ความรู้ วิชา ว.306 วิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
โอเดียนสโตร์.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2545). เทคนิคและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิชาการ,กรม. (2544). ความรู้เกี่ยวกับสื่อมัลติมีเดียเพื่อการศึกษา. กรุงเทพฯ : ครุสภา
ลาดพร้าว.
-(2544) บูรณาการหลักสูตร[Online], Availablehttp://www.kroobannok.com
/blog/39220_[2553, พฤศจิกายน18]

บรรณานุกรม (ต่อ)

- วิชาการ,กรม. (2545). **คู่มือพัฒนาสื่อการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
- วิเชียร เกษประทุม. (2539). **พจนานุกรมศัพท์ทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ :พัฒนาการศึกษา
ศึกษาธิการ
- วิชาการและมาตรฐานการศึกษา,สำนัก. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548).
แนวการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ ตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน 2544.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ครุสภา ลาดพร้าว.
- วาสนา ประวาลพุกภัย. (2544). **หลักการและเทคนิคการประเมินทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : มาสเตอร์
กรุ๊ป แมเนจเม้นท์
- ศักดิ์ดา กะแหะเดบ. (2553). **นวัตกรรมการสอน** [Online], Available :<http://portal.in.th/innokereen2/pages/kereen2/>. [2010,January27]
- ศึกษาธิการ,กระทรวง. (2504). **หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2535.**
กรุงเทพฯ : ครุสภาลาดพร้าว.
- ศุภศิริ โสมาเกตุ. (2544). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจในการเรียน
ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการเรียนรู้ด้วยโครงงานกับ
การเรียนรู้ตามคู่มือครู. ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและ
การสอน บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**
- สมนึก ภัททิยธนี. (2546). **การวัดผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่4. กอปลินธุ์ : โรงพิมพ์ประสานการพิมพ์**
- สมศักดิ์ ประชุมชนะ. (2542). **การสร้างเอกสารประกอบการสอนรายวิชา ส 031:การปกครองของ
ไทยเรื่องรัฐธรรมนูญไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนกลาง
ฉนวนวิทยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร
และการสอน บัณฑิตวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.**
- สุนันทา สุนทรประเสริฐ. (2543). **การผลิตชุดการสอน. ชัยนาท: โมเดิร์นโฮม.**
- สุวิทย์ หิรัญยกานท์ สิริวรรณ เมธีวัฒน์ และชนินทร์ชัย อินทราภรณ์. (2540). **พจนานุกรมศัพท์ทาง
การศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โอคิวคเซ็นเตอร์.**
- สุวคนธ์ ทองแมน (2547). **การพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความ ด้วยจิกซอว์. กลุ่มสาระการเรียนรู้
ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาหลักสูตร
และการสอน บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**

บรรณานุกรม (ต่อ)

- หทัยรัตน์ หนูพรหม. (2550). การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เรื่อง ประเพณีทำบุญเดือนสิบ สำหรับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดเขาน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยทักษิณ. ลำเนา.
- อรรถัย มูลคำ และสุวิทย์ มูลคำ. (2542).เรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: ภาพ
พิมพ์
- อรรถัย มูลคำ, สุวิทย์ มูลคำ, นุกูล คชฤทธิ์ และ นกมล เจนอักษร. (2542). **Child Centered :
Storyline Method: การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็น
ศูนย์กลาง.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ที.พี.พรินท์
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). **หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง).** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ภาษาอังกฤษ

- Abdullah Bin Ahmad. (1999). **Al-suhdu. Darulkitabislam** : Saudi Arabia
- Abdurahman Al-adawi. (2005). **Khudayamuasarah. Darultiibaatulmuttahidah** : Mesir
- Dougherty. (1990). **Integration curriculum at the secondary school level (integrated
curriculum, restructuring).** New York : Pepperdine University.
- Ismail Bin Muhammad Al aslani. (1997). **Kasful Khuffah.** Darihya Al-arabi : Libanon
- Muhammad Bin Abdullah. (1990). **Al-mustadrik Alasohihani.** Darulkutub Almiyah : Libanon
- Ahmad Bin Ali. (1986). **Fathubari Firasah Bukhari.** Darul Raiyan : Libanon
- Muhammad Bin Ismail. (1987). **Al-yamah Al-sahih Al-mukhtasor.** Darulibnukasir : Libanon
- Muslim Bin Hujjar. (2006). **Sahih Muslim.** Maktabah Wakfiyah : Libanon
- Rega Bonney. (1993, March). **Fostering Creativity in Asvertising Student : Incorporation the
Theories of Mulltiple Intellgences and Integrative Learning.** The Annual
Meeting the Association Education in Journalist and Mass Communication. 20 (76) :
150-174

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Jacobs, H.H. (1989). **The growing need for interdisciplinary curriculum content.** In H.H. Jacobs (Ed.), *Interdisciplinary curriculum: Design and implementation* (1-11). Alexandria, VA: ASCD.

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ภาคผนวก ก
สถิติที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระ

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในการจัดการเรียนการสอน

- 1.1 สูตรการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 105)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ เชิงพฤติกรรม

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

- 1.2 สูตรการหาค่าความยากง่ายของข้อสอบแต่ละข้อ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 104)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ P แทน ความยากของข้อสอบแต่ละข้อ

R แทน จำนวนของผู้ตอบถูกแต่ละข้อ

N แทน จำนวนผู้เข้าสอบทั้งหมด

- 1.3 สูตรการหาอำนาจจำแนก (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 104)

$$D = \frac{R_U - R_L}{\frac{N}{2}}$$

เมื่อ D แทน อำนาจจำแนก

R_U แทน จำนวนคนที่ตอบถูกในกลุ่มสูง

R_L แทน จำนวนคนที่ตอบถูกในกลุ่มต่ำ

N แทน จำนวนนักเรียนทั้งหมด

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการค้นคว้าอิสระ

2.1 สูตรการหาค่าร้อยละ (Percentage) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 104)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน ค่าร้อยละ

f แทน ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นค่าร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2.2 สูตรการหาค่าเฉลี่ย (Mean) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 104)

$$\bar{X} = \frac{\sum fn}{n}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum fn$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนน

n แทน จำนวนคะแนนทั้งหมด

2.3 สูตรการหาความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 106)

$$S.D = \frac{\sqrt{n \sum fx^2 - (\sum fx)^2}}{n(n-1)}$$

เมื่อ $S.D.$ แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum fx$ แทน ผลรวมของคะแนนนักเรียนทั้งหมด

$\sum fx^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

n แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2.4 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้สูตรการทดสอบ t-test (ยุทธิโกยวรรณ์, 2543 : 148)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าการแจกแจงแบบที

D แทน ความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน

N แทน จำนวนนักเรียน

2.5 การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของแบบทดสอบระหว่างเรียนและหลังเรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 (E_1/E_2) โดยใช้สูตรต่อไปนี้ (ชวลิต ชูกำแหง (2553 : 131-132))

$$E_1 = \frac{\sum X}{\frac{N}{A}} \times 100$$

เมื่อ E_1 แทน ประสิทธิภาพของกระบวนการที่จัดไว้ในรูปแบบการสอนคิดเป็นร้อยละจากการทำกิจกรรมในระหว่างเรียน

$\sum X$ แทน คะแนนรวมของนักเรียนจากการทำกิจกรรมการเรียนมีลักษณะเป็นการวัดผลเป็นระยะๆ (Formative Evaluation)

A แทน คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดหรือกิจกรรมการเรียนระหว่างเรียน

N แทน จำนวนผู้เรียนทั้งหมด

$$E_2 = \frac{\sum X}{\frac{N}{B}} \times 100$$

เมื่อ E_2 แทน ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนคิดเป็นร้อยละหลังจากเรียน

$\sum X$ แทน คะแนนรวมของนักเรียนจากการทำแบบฝึกหัด

B แทน คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน

N แทน จำนวนผู้เรียนทั้งหมด

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ภาคผนวก ข

ค่า IOC ในการค้นคว้าอิสระ

ตารางที่ 8 ผลการตรวจสอบคุณภาพของเอกสารประกอบการสอน

1. ความเหมาะสมระหว่างเอกสารประกอบการสอน กับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

รายการประเมิน	คะแนนความ คิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			R	N	IOC	แปลผล
	1	2	3				
1. เนื้อหามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
2. ความน่าสนใจและตรงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
3. ความสอดคล้องเหมาะสมกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
4. ความสอดคล้องและความเหมาะสมกับสภาพการจัดการเรียนการสอน	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
5. ความสอดคล้องกับธรรมชาติวิชา	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
6. ความเหมาะสมกับกระบวนการพัฒนาผู้เรียน	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
7. ความสอดคล้องและความเหมาะสมระหว่างเนื้อหาและระยะเวลา	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
8. สามารถใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
9. ความเหมาะสมของรูปแบบและขนาดตัวอักษร	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้

3. ความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบใช้กับเอกสารประกอบการสอน

รายการประเมิน	คะแนนความ คิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			R	N	IOC	แปล ผล
	1	2	3				
1. จุดประสงค์การเรียนรู้							
1.1 สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
1.2 ครอบคลุมลักษณะการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
1.3 มีความชัดเจนของภาษาที่ใช้	0	+1	+1	2	3	0.6	ใช้ได้
1.4 สามารถนำมาปฏิบัติได้	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
2.สาระและประเด็นการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
2.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้							
2.2 ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่สำคัญ	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
2.3 เหมาะสมกับเวลาเรียน	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
2.4 เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
2.5 เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน	+1	+1	+1	2	3	1	ใช้ได้
2.6 มีประโยชน์ต่อผู้เรียน	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
3. กิจกรรมการเรียนรู้							
3.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
3.2 ครอบคลุมเนื้อหาสาระที่สำคัญ	+1	+1	0	2	3	0.6	ใช้ได้
3.4 เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน	+1	+1	0	2	3	0.6	ใช้ได้
3.5 เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
3.6 ความเหมาะสมของเวลาในแต่ละกิจกรรม	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้

3. ความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบใช้กับเอกสารประกอบการสอน (ต่อ)

รายการประเมิน	คะแนนความ คิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			R	N	IOC	แปลผล
	1	2	3				
3.7 ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ ทักษะ เจตคติไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
4. สื่อการเรียนการสอน							
4.1 สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
4.2 เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
4.3 กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน	+1	+1	0	2	3	0.6	ใช้ได้
4.4 จัดลำดับขั้นตอนการทำงานได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
4.5 สามารถใช้ได้ง่ายสะดวก	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
4.6 มีความชัดเจนในการอธิบายและการใช้ภาษา	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
4.7 มีความเหมาะสมของเอกสารและคำอธิบาย	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
5. การวัดและประเมินผล							
5.1 สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
5.2 เหมาะสมกับวัยและวุฒิภาวะของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
5.3 เสนอแนะวิธีการวัดผลไว้ชัดเจน	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
5.4 เสนอเกณฑ์การให้คะแนนไว้ชัดเจน	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้

4. ความเหมาะสมของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประกอบใช้กับเอกสารประกอบการสอน

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			R	N	IOC	แปลผล
	1	2	3				
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1							
ข้อที่ 1	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
ข้อที่ 2	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
ข้อที่ 3	0	+1	+1	2	3	0.6	ใช้ได้
ข้อที่ 4	+1	0	+1	2	3	0.6	ใช้ได้
ข้อที่ 5	0	+1	+1	3	3	0.6	ใช้ได้
ข้อที่ 6	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
ข้อที่ 7	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
ข้อที่ 8	+1	+1	0	3	3	0.6	ใช้ได้
ข้อที่ 9	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
ข้อที่ 10	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
ข้อที่ 11	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
ข้อที่ 12	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
ข้อที่ 13	+1	0	+1	2	3	0.6	ใช้ได้
ข้อที่ 14	+1	0	+1	3	3	0.6	ใช้ได้
ข้อที่ 15	+1	+1	0	2	3	0.6	ใช้ได้
ข้อที่ 16	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
ข้อที่ 17	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2							
ข้อที่ 18	0	+1	+1	2	3	0.6	ใช้ได้
ข้อที่ 19	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
ข้อที่ 20	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
ข้อที่ 21	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
ข้อที่ 22	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
ข้อที่ 23	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
ข้อที่ 24	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้

4. ความเหมาะสมของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประกอบใช้กับเอกสารประกอบการสอน (ต่อ)

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			R	N	IOC	แปลผล
	1	2	3				
ข้อที่ 25	0	+1	+1	2	3	0.6	ใช้ได้
ข้อที่ 26	+1	+1	0	3	3	0.6	ใช้ได้
ข้อที่ 27	0	+1	+1	2	3	0.6	ใช้ได้
ข้อที่ 28	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
ข้อที่ 23	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
ข้อที่ 30	0	+1	+1	3	3	0.6	ใช้ได้
ข้อที่ 31	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
ข้อที่ 32	+1	0	+1	3	3	0.6	ใช้ได้
ข้อที่ 33	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
ข้อที่ 34	+1	0	+1	3	3	0.6	ใช้ได้
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3							
ข้อที่ 35	+1	0	+1	3	3	0.6	ใช้ได้
ข้อที่ 36	0	+1	+1	2	3	0.6	ใช้ได้
ข้อที่ 37	0	+1	+1	2	3	0.6	ใช้ได้
ข้อที่ 38	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
ข้อที่ 39	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
ข้อที่ 40	0	+1	+1	2	3	0.6	ใช้ได้
ข้อที่ 41	+1	+1	+1	2	3	1	ใช้ได้
ข้อที่ 42	0	+1	+1	2	3	0.6	ใช้ได้
ข้อที่ 43	0	+1	+1	2	3	0.6	ใช้ได้
ข้อที่ 44	+1	+1	+1	2	3	1	ใช้ได้
ข้อที่ 45	+1	+1	0	2	3	0.6	ใช้ได้
ข้อที่ 46	+1	+1	+1	2	3	1	ใช้ได้
ข้อที่ 47	+1	+1	+1	2	3	1	ใช้ได้
ข้อที่ 48	0	+1	+1	2	3	0.6	ใช้ได้

4. ความเหมาะสมของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประกอบใช้กับเอกสารประกอบการสอน (ต่อ)

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			R	N	IOC	แปลผล
	1	2	3				
ข้อที่ 49	0	+1	+1	2	3	0.6	ใช้ได้
ข้อที่ 50	+1	+1	0	3	3	0.6	ใช้ได้

5. ความเหมาะสมของแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการการใช้เอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม

รายการประเมิน	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			R	N	IOC	แปลผล
	1	2	3				
ความพึงพอใจของผู้เรียนด้านการบูรณาการเนื้อหาสาระ							
1. เนื้อหาวิชาน่าสนใจ	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
2. เนื้อหาสาระสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
3. เนื้อหาช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าหลักการ อิสลาม	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
4. เนื้อหาสาระช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของ เศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
5. เนื้อหาสาระมีความเชื่อมโยงกันระหว่าง เศรษฐกิจพอเพียงกับหลักการอิสลาม	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
ความพึงพอใจของผู้เรียนด้านกิจกรรมการเรียนการสอน							
1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
2. ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
4. เหมาะสมกับระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้
5. ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาในการจัด กิจกรรม	+1	+1	+1	3	3	1	ใช้ได้

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระ

เอกสารประกอบการสอน

รายวิชา เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการ
อิสลาม

อันวา ดาตุ

คำนำ

เอกสารประกอบการสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้จัดทำได้บูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับความพอเพียงตามหลักการศาสนาอิสลาม ซึ่งได้แบ่งเนื้อหาในการเรียนการสอนเป็น 3 เรื่อง คือ ความรู้เบื้องต้นของเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางสู่ความพอเพียงและการประยุกต์ใช้ในชีวิต และความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่มีการบูรณาการกับศาสนาอิสลาม

ประโยชน์ที่ได้จากการทำเอกสารประกอบการสอนวิชานี้ คือ ทำให้ผู้สอนและผู้เรียนมีความสะดวกในการสอนและการเรียนรู้ โดยเฉพาะผู้เรียนที่อยู่ในสามจังหวัดชายแดนใต้ที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนใหญ่ สามารถเตรียมการต่างๆในการจัดการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้าได้และสามารถให้ผู้เรียนนำไปศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองได้เป็นอย่างดี

หากผิดพลาดประการใดผู้อ่านประสงค์ให้คำแนะนำ ผู้จัดทำขออภัยไว้ด้วยความขอบคุณอย่างสูง

อันวา ดาตุ

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

แผนบริหารการสอน

แผนบริหารการสอน ประจำบทที่ 1

บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นของเศรษฐกิจพอเพียง

บทนำ

ความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ความเป็นมาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักการเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม

หลักการของเศรษฐกิจพอเพียงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

คุณลักษณะของเศรษฐกิจตามหลักการอิสลาม

บทสรุป

คำถามท้ายบท

เอกสารอ้างอิง

แผนบริหารการสอน ประจำบทที่ 2

บทที่ 2 แนวทางสู่ความพอเพียงและการประยุกต์ใช้ในชีวิต

บทนำ

แนวทางไปสู่ความพอเพียง

แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความพอเพียงของศาสนา

สาเหตุของความไม่พอเพียง

บทสรุป

คำถามท้ายบท

เอกสารอ้างอิง

แผนบริหารการสอน ประจำบทที่ 3

บทที่ 3 ความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียง

บทนำ

ความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียงต่อตัวเอง

ความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียงต่อประเทศชาติ

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ประโยชน์ของความพอเพียง

บทสรุป

คำถามท้ายบท

เอกสาร อ้างอิง

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

แผนบริหารการสอน

วิชาสังคม ศาสนาและวัฒนธรรม

คำอธิบายรายวิชา

การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ให้นักเรียน มีคุณลักษณะดังนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการเศรษฐกิจพอเพียง
4. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
5. นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน
6. เห็นความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียง

เนื้อหา/สาระการเรียนรู้

บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นของเศรษฐกิจพอเพียง

2 ชั่วโมง

บทนำ

ความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ความเป็นมาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักการเศรษฐกิจพอเพียงตามศาสนาอิสลาม

หลักการของเศรษฐกิจพอเพียงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

คุณลักษณะของเศรษฐกิจตามหลักการอิสลาม

บทสรุป

แบบทดสอบท้ายบท

เอกสารอ้างอิง

บทที่ 2 แนวทางสู่ความพอเพียงและการประยุกต์ใช้ในชีวิต

2 ชั่วโมง

บทนำ

แนวทางไปสู่ความพอเพียง

แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความพอเพียงของศาสดา
สาเหตุของความไม่พอเพียง
บทสรุป
แบบทดสอบท้ายบท
เอกสารอ้างอิง

บทที่ 3 ความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย

2 ชั่วโมง

บทนำ

ความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียงต่อตัวเอง
ความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียงต่อประเทศชาติ
ประโยชน์ของความพอเพียง
บทสรุป
แบบทดสอบท้ายบท
เอกสารอ้างอิง

วิธีสอนและกิจกรรม

1. ศึกษาเอกสารประกอบการสอน และชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้
2. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันกำหนดผลงานตามจุดประสงค์การเรียนรู้
3. ผู้สอนบรรยาย อธิบายเนื้อหา โดยใช้เอกสารประกอบการสอน รูปภาพภาพวีดิทัศน์ เป็น

ต้น

4. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มนำเสนอ อภิปรายผลงานของตนเอง
5. ผู้เรียนทำใบงาน และแบบทดสอบเพื่อประเมินผลการจัดการเรียนการสอน

สื่อการสอน การเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการสอน
2. รูปภาพ
3. วีดิทัศน์
4. ใบงาน
5. แบบทดสอบท้ายบท

เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและการประเมินผล

1. สิ่งที่วัดและประเมินผล
 - 1.1 ความรู้ในเนื้อหาสาระ

- 1.2 การทำใบงาน
- 1.3 การทำแบบทดสอบท้ายบท
- 1.4 พฤติกรรมในการเรียน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผล
 - 2.1 แบบประเมินใบงาน
 - 2.2 แบบประเมินแบบทดสอบท้ายบท
 - 2.3 แบบประเมินพฤติกรรมของผู้เรียน
3. เกณฑ์การประเมิน

3.1 เกณฑ์การประเมินใบงานและแบบทดสอบ

ระดับคะแนน 5 คะแนน	หมายถึง	มีผลงานระดับดีมากที่สุด
ระดับคะแนน 4 คะแนน	หมายถึง	มีผลงานระดับดีมาก
ระดับคะแนน 3 คะแนน	หมายถึง	มีผลงานระดับดี
ระดับคะแนน 2 คะแนน	หมายถึง	มีผลงานระดับพอใช้
ระดับคะแนน 1 คะแนน	หมายถึง	มีผลงานระดับปรับปรุง

3.2 เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมของผู้เรียน

ระดับคะแนน 5 คะแนน	หมายถึง	มีพฤติกรรมระดับดีมากที่สุด
ระดับคะแนน 4 คะแนน	หมายถึง	มีพฤติกรรมระดับดีมาก
ระดับคะแนน 3 คะแนน	หมายถึง	มีพฤติกรรมระดับดี
ระดับคะแนน 2 คะแนน	หมายถึง	มีพฤติกรรมระดับพอใช้
ระดับคะแนน 1 คะแนน	หมายถึง	มีพฤติกรรมระดับปรับปรุง

แผนการบริหารประจำบทที่ 1

ความรู้เบื้องต้นของเศรษฐกิจพอเพียง

หัวข้อเนื้อหาประจำบท

บทนำ

ความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ความเป็นมาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักการเศรษฐกิจพอเพียงตามศาสนาอิสลาม

หลักการของเศรษฐกิจพอเพียงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

คุณลักษณะของเศรษฐกิจตามหลักการอิสลาม

บทสรุป

แบบทดสอบท้ายบท

เอกสารอ้างอิง

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. อธิบายความหมายและความเป็นมาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. บอกคุณลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียง
3. ตระหนักถึงคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมการเรียนรู้ประจำบท

1. การทดสอบความรู้ความเข้าใจต่อเนื้อหาที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอน
2. การแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้
3. การศึกษาเอกสารประกอบการสอน
4. การอภิปรายเป็นกลุ่ม
5. การวิเคราะห์ภาพการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
6. การอธิบายของผู้สอน
7. การเขียนบันทึก
8. การทำใบงาน
9. การตอบแบบทดสอบท้ายบท
10. การสรุปใจความสำคัญ

สื่อการเรียนรู้

1. เอกสารประกอบการสอน
2. ใบงาน

3. แบบทดสอบท้ายบท
4. แบบบันทึก
5. ภาพการทำงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

การวัดและประเมินผล

1. ตรวจใบงาน
2. ตรวจแบบทดสอบท้ายบท
3. สังเกตพฤติกรรมในการเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

บทที่ 1

ความรู้เบื้องต้นของเศรษฐกิจพอเพียง

บทนำ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงคิดค้นเพื่อพสกนิกรชาวไทยได้เข้าถึงทางสายกลางของชีวิตและเพื่อคงไว้ซึ่งทฤษฎีของการพัฒนาที่ยั่งยืน ทฤษฎีนี้เป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตซึ่งอยู่ระหว่างสังคมระดับท้องถิ่นและตลอดระดับสากล จุดเด่นของปรัชญานี้คือ แนวทางที่สมดุล โดยชาติสามารถทันสมัยและก้าวสู่ความเป็นสากลได้ โดยปราศจากการต่อต้านกระแสโลกาภิวัตน์ และการอยู่ร่วมกันของทุกคนในสังคมอย่างมีความสุข นอกจากนั้นยังเน้นการพัฒนาคนเป็นสำคัญ รู้จักตัวเอง รู้จักชุมชน จนถึงประเทศชาติ และผลที่ได้สูงสุดคือประเทศจะมีความเข้มแข็ง มีการพัฒนาแบบยั่งยืนสามารถผ่านอุปสรรคต่างๆท่ามกลางโลกยุคโลกาภิวัตน์ไปได้ด้วยดี ส่วนความพอเพียงตามหลักศาสนาอิสลาม คือ มีความพึงพอใจต่อสิ่งที่พระเจ้าได้ทรงอนุমัติหรืออนุเคราะห์ให้ ถึงแม้จะเป็นเพียงส่วนน้อยก็ตาม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นหนึ่งในลักษณะของผู้ที่มีความศรัทธาที่ต่อพระผู้เป็นเจ้าอย่างสมบูรณ์ หรืออาจกล่าวอีกนัยว่า ความพอเพียงคือความพึงพอใจต่อสิ่งที่ได้รับและสิ่งที่ให้เป็นการแบ่งปัน หากใครได้รับความพึงพอใจในสิ่งที่เขาได้รับการแบ่งปันแล้วก็เท่ากับว่าเขามีจิตใจที่เพียงพอ เพราะเชื่อว่าสิ่งที่เขาได้มานั้นเป็นการแบ่งปันจากพระผู้เป็นเจ้าที่พึงมีมาให้เขา และพระองค์เป็นผู้กำหนดในการจัดสรรความรวย หรือความจนของบ่าวของพระองค์ไว้แล้ว

ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันโลกาภิวัตน์ ซึ่งตรงกับกรอบการใช้ชีวิตของศาสนาอิสลามที่สอนให้ดำเนินชีวิตโดยยึดหลักบนทางสายกลางเพื่อความสมดุลของชีวิต ดังที่ท่านศาสดามูฮัมหมัดได้กล่าวไว้ความว่า

“ที่ดีที่สุดของกิจการทั้งหลายคือ ตรงสมดุล (ความเป็นสายกลาง) ของมัน”

(รายงานโดยอับดุล อัสสัมอันยี)

คำว่า “พอเพียง” ในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีระบบภูมิคุ้มกันที่เหมาะสมต่อผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายนอกและภายใน โดยอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน

ของการใช้ชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นความพอเพียงยังสร้างให้คนทุกระดับชั้นมีพื้นฐานทางจิตใจที่สมบูรณ์

สุเมธ ตันติเวชกุล ได้ให้ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า เป็นเศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ ให้มีความพอเพียงกับตนเองอยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน ซึ่งสร้างพื้นฐานด้านเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือ สามารถให้ตนเองอยู่อย่างพออยู่พอกิน มิได้มุ่งที่จะสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้เจริญเพียงอย่างเดียว เพราะถ้าผู้คนสามารถมีอาชีพและฐานะที่พอเพียงตนเองได้ ก็ย่อมสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจสูงขึ้นตามลำดับอย่างมั่นคงถาวรตลอดไป

ประเวศ วะสี ได้ให้ความหมายเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่มีรูปแบบเป็นสายกลางหรือเศรษฐกิจแบบมัธยคติมาปฏิบัติ เพราะเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน ทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

สรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจที่บุคคลและสังคมดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ ตลอดจนการดำเนินชีวิตอยู่อย่างเหมาะสม พอเพียง ไม่ใช่จ่ายฟุ่มเฟือย มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสดาซึ่งท่านศาสดามูฮัมหมัดได้กล่าวไว้ความว่า

“ແ່ນແຕ່ຜູ້ທີ່ຍອມຈຳນນາມວິທີອິສລາມຍ່ອມໄດ້ຮັບຄວາມສຳເລັດ ອີກທັງເຂົາໄດ້ຮັບປັດຈະຍັງ
ຍັງຊີພິທີ່ພອເພີງແລະອັລລອຸ ໄດ້ໃຫ້ເຂົາຜູ້ນັ້ນມີຄວາມພິ່ງພອໃຈຕໍ່ສິ່ງທີ່ພຣະອົງກໍ່ທຽງ
ນຳມາໃຫ້ແກ່ເຂົາ” (รายงาน โดยบุคอรียะและมุสลิม)

จากคำสอนนี้อิสลามสอนให้ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของศาสนา หาปัจจัยเลี้ยงชีพให้เพียงพอกับความต้องการ และมีความพึงพอใจในสิ่งที่ตนมี โดยไม่แสวงหาสิ่งที่เกินความจำเป็นของตน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า อิสลามสอนให้ประชาชาติใช้ชีวิตบนทางสายกลาง โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น

ความเป็นมาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตของพสกนิกรชาวไทยเป็นระยะเวลากว่า 30 ปี นับตั้งแต่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ดังจะเห็นได้จากพระบรมราโชวาทเนื่องในโอกาสต่างๆ ในช่วงปี พ.ศ. 2535-2537 เป็นช่วงที่เศรษฐกิจไทยมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่ไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจนของชนบท แต่กลับทำให้เกษตรกรจำนวนมากต้องสูญเสียที่ดินทำกิน เนื่องจากต้นทุนการทำเกษตรกรรมสูงเกินไป ขณะเดียวกันปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมก็รุนแรงขึ้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงแนะนำทางการบริหารประเทศ และการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพและสิ่งแวดล้อม ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2540 ในช่วงที่บ้านเมืองประสบกับภาวะ “วิกฤต” ทั้งทางเศรษฐกิจและจิตใจ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยประชาชนที่ต้องประสบความทุกข์ยาก จึงทรงพิจารณาถึงสาเหตุของปัญหา และกลั่นกรองออกมาเป็นแนวทางที่ใช้แก้ปัญหาและสร้างภูมิคุ้มกัน

ให้กับระบบเศรษฐกิจได้ คือ การใช้เศรษฐกิจแบบพอเพียง ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่อิงอยู่บนความพอเพียงและความสุข สามารถแก้วิกฤตได้ทั้งเศรษฐกิจและจิตใจ ต่อมาพระองค์ทรงขยายความ ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงว่า มิได้พอเพียงในแง่เศรษฐกิจเท่านั้น แต่เป็นความพอเพียงในการดำเนินชีวิต ในการกระทำของคนในสังคม เศรษฐกิจพอเพียงจึงถูกพัฒนามาเป็น “ปรัชญา”

คำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” ปรากฏขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2540 จากพระราชดำรัสเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม พ.ศ.2540 แต่ปรากฏว่า หลังจากมีศัพท์ใหม่ว่าเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ผู้คนทั่วไปรวมทั้งนักวิชาการได้ให้ความหมายในทิศทางที่แตกต่างกัน จนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงย้ำถึงความหมายให้ชัดเจนขึ้นอีก ในพระราชดำรัสเนื่องในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม พ.ศ.2541 เป็นต้นมา ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบางช่วงบางตอนที่แสดงให้เห็นถึงความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2541

“...พอเพียง มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก คือคำว่าพอ ก็พอเพียงนี้ก็พอแค่นั้นเอง คนเราถ้าพอในความต้องการก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าประเทศใดมีความคิดอันนี้ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมี มีมากอาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น...”

“...ฉันพูดเศรษฐกิจพอเพียงความหมายคือ ทำอะไรให้เหมาะสมกับฐานะของตัวเอง คือทำจากรายได้ 200-300 บาท ขึ้นไปเป็นสองหมื่น สามหมื่นบาท คนชอบเอาคำพูดของฉัน เศรษฐกิจพอเพียงไปพูดกันเลอะเทอะ เศรษฐกิจพอเพียง คือทำเป็น Self-Sufficiency มันไม่ใช่ความหมาย ไม่ใช่แบบที่ฉันคิด ที่ฉันคิดคือเป็น Self-Sufficiency of Economy เช่น ถ้าเขาต้องการคู่มือ ก็ควรให้เขามีคู่มือ ไม่ใช่ไปจำกัดเขาไม่ให้ซื้อทีวีดู เขาต้องการคู่มือเพื่อความสนุกสนาน ในหมู่บ้านไกลๆ ที่ฉันไป เขามีทีวีดูแต่ใช้เบตเตอร์ เขาไม่มีไฟฟ้า แต่ถ้า Sufficiency นั้น มีทีวีเขาฟุ่มเฟือย เปรียบเสมือนคนไม่มีสตางค์ไปตัดสตางค์ใส่ และยังใส่เนคไทเวอร์ซาเช่นอันนี้ก็เกินไป...” พระดำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล 17 มกราคม 2544

ศาสนาอิสลามการใช้ชีวิตแบบพอเพียงนั้นถือกำเนิดเมื่อ พ.ศ.1113 โดยท่านศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) เป็นผู้ก่อตั้ง เพื่อเป็นแบบอย่างและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้กับสาวกของท่านต่อไป โดยท่านศาสดาได้ยึดหลักคำสอนที่มีอยู่ในคัมภีร์อัลกุรอานที่พระองค์อัลลอฮ์ส่งมาเพื่อชี้แนะ และสั่งสอนมนุษย์ให้รู้จักระเบียบแบบแผนการดำเนินชีวิต ตามที่พระองค์ในฐานะผู้สร้างทรงประสงค์ เพื่อไม่ให้มนุษย์ระหกระเหินอยู่กับความเป็นอยู่ที่ผิดพลาด เพราะจะทำให้สังคมมนุษย์พบกับความเลวร้ายอย่างไม่มีที่สิ้นสุด แบบอย่างการใช้ชีวิตที่พอเพียงของศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) นั้นเป็นแบบอย่างที่ดีงามและสมบูรณ์ที่สุดที่มนุษย์สามารถปฏิบัติตาม ได้จริงในการดำเนินชีวิตของเขา แนวทางและ

วิถีชีวิตของท่านศาสดามูฮัมหมัด(ซ.ล.)นั้นเป็นแนวทางและวิถีชีวิตที่สมบูรณ์ ครอบคลุมในทุกๆด้าน ซึ่งบรรดามุสลิมสามารถนำมาเป็นตราฐเทียบเคียงสำหรับทุกๆการกระทำและ พฤติกรรมของตนเองและปฏิบัติตามท่านได้เพื่อที่จะทำให้ตัวของพวกเขาได้พบกับ ความผาสุกและความสำเร็จอย่างแท้จริงทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ดังโองการในอัลกุรอานกล่าวว่า :

“ แน่นอนยิ่งใน(ตัว)ศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์นั้น มีแบบอย่างทั้งงดงามยิ่งสำหรับผู้ที่มี
มุ่งหวังต่อการพบอัลลอฮ์และวันสุด ท้าย(ปร โลก) และรำลึกถึงอัลลอฮ์อย่าง
มากมาย” (อัลอะฮ์ซาบ : 21)

แบบอย่างการใช้ชีวิตที่พอเพียงของท่านศาสดามูฮัมหมัด (ซ.ล.) ที่สามารถนำมาเป็นแบบอย่างได้จนถึงปัจจุบัน อาทิเช่น

“และจากท่านอับดุลลอฮฺ อิบนิ มัสอูด กล่าวว่า วันหนึ่งท่านศาสดามูฮัมหมัด (ซ.ล.) นอนอยู่บนเสื่อ เมื่อท่านตื่นขึ้นรอยของเสื่อได้ปรากฏบนสีข้างของท่าน พวกเรา จึงกล่าวว่า โอ้ท่านศาสนทูตของอัลลอฮฺ (ซ.บ.) พวกเราควรจัดหาฟูกเบาะให้ท่าน ท่านจึงกล่าวว่า ฉันจะต้องพิถีพิถันกับโลกคุณยา (โลกนี้) ไปไย ฉันกับชีวิตโลกนี้ ก็ไม่ต่างจากผู้เดินทาง (ด้วยม้า) ที่ลงนั่งพักใต้ต้นไม้ (ชั่วคราวยาม) แล้วก็ต้องจากไป”(รายงานโดย อัศศิรเราะซี)

นอกจากนั้นท่านศาสดามูฮัมหมัด (ซ.ล.) ยังสอนให้ภรรยาของท่านใช้ชีวิตบนความพอเพียง เพื่อให้ได้รับความโปรดปรานจากอัลลอฮฺ (ซ.บ.) ดังตัวอย่างเช่นในเรื่องของการแต่งกาย นับตั้งแต่มีอาย์ตอัลกุรอานประทานลงมาให้แก่ท่านศาสดามูฮัมหมัด (ซ.ล.) เพื่อให้ท่านกำชับใช้บรรดาภรรยาและลูกสาวให้แต่งกายปกปิดเอาเราะห์ ท่านหญิงอาอิชะจะปฏิบัติตามอย่างเข้มแข็งและท่านศาสดามูฮัมหมัด (ซ.ล.) ได้สั่งเสียกับท่านหญิงอาอิชะฮ์ไว้ว่า

“ถ้าเธอต้องการที่จะพบกับฉันอีกในวันอากิเราะฮฺ เธอจงอยู่บนโลกนี้เสมือนเป็นผู้เดินทาง เธออย่าคลุกคลีกับคนร่ำรวย และจงอย่าเปลี่ยนเสื้อผ้าจนกว่ามันจะขาด และเย็บปะใหม่ให้มันดีขึ้น”(รายงานโดยอัศศิรเราะซี)

หลักการเศรษฐกิจฟักริฮ์อิสลามเพียงตามหลักการศาสนาอิสลาม

1. ขอมรับและรับผิดชอบพร้อมกับพึงพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่
2. เป็นผู้ที่รับการให้จากพระผู้เป็นเจ้าพร้อมกับมีความพยายามที่จะเพิ่มเติมตามครรลองที่ถูกต้องของหลักศาสนาอิสลาม
3. มีความอดทนกับการถูกทดสอบจากพระผู้เป็นเจ้า
4. มีความไว้วางใจต่อการกำหนดของพระผู้เป็นเจ้า
5. ไม่มีความโลภต่อการหลอกลวงเข้าวนของความไม่จริงของโลกละ

หลักการเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

1. แนวคิด

เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤต เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา

2. คุณลักษณะ

เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. นิยาม

ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 ลักษณะ ดังนี้

- ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

- ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

- การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อม กับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไข

การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับที่พอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน คือ

- เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และระมัดระวังในการปฏิบัติ

- เงื่อนไขคุณธรรม ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

5. เป้าหมาย

จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี

คุณลักษณะเด่นของเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม

1. จุดเริ่มต้นของเศรษฐกิจนั้นมาจากพระเจ้า

เศรษฐกิจตามหลักศาสนานี้ เป็นหนึ่งในบทบัญญัติที่เอกองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ได้ทรงประทานและกำหนดมาโดยพระองค์เอง ซึ่งมีใช้ทฤษฎีที่ถูกคิดค้นขึ้นมาเองโดยนักปราชญ์ต่างๆอย่าง ที่สังคมเข้าใจ เช่น อริสโตเติล มาร์ก หรือนักเศรษฐศาสตร์คนอื่นๆ แต่ตามหลักความเป็นจริงแล้วสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดอิสลาม ซึ่งพระเจ้าเป็นผู้ทรงกำหนดไว้ในคำภีร์อัลกุรอานและซุนนะฮ์แบบอย่างของท่านศาสดา ดังนั้นในเมื่อเรื่องเศรษฐกิจถูกบัญญัติไว้ในอัลกุรอานและซุนนะฮ์ ซึ่งเป็นสองสิ่งที่พระองค์จะเป็นผู้ปกป้องรักษาไว้ และไม่มีใครสามารถเปลี่ยนแปลงได้และเช่นเดียวกันกับอัลซุนนะฮ์ที่ถูกดูแลจากเอกองค์อัลลอฮ์ สิ่งเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่มีความเหมาะสมกับคนทุกยุคสมัยในทุกๆด้านของการดำเนินชีวิต แม้แต่ด้านเศรษฐกิจพระองค์ก็ทรงบัญญัติไว้ ฉะนั้นจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่เราจะพบว่าเศรษฐกิจแบบอิสลามนั้นสามารถสร้างผลประโยชน์อย่างมหาศาลให้กับมวลมนุษย์ และจำเป็นต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อความสงบสุขด้านเศรษฐกิจของครอบครัว สังคม และประเทศชาติอีกต่อไป

2. จุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการสักการะต่อองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.)

เศรษฐศาสตร์อิสลามมีจุดมุ่งหมายหลัก คือ ต้องการให้บุคคลหรือผู้คนในสังคมสามารถดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขในโลกนี้ให้อยู่ในรูปแบบที่เอกองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงต้องการในด้านวิธีแสวงหาทรัพย์สินเพื่อมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันของบ่าวของพระองค์ เป็นที่รู้กันในหมู่มุสลิมผู้ศรัทธาว่าแท้จริงแล้วทรัพย์สินต่างๆที่มีอยู่ของพวกเขานั้นเป็นทรัพย์สินที่พระองค์ทรงประทานให้ ฉะนั้นในเมื่อทรัพย์สินนั้นเป็นของพระองค์ การใช้จ่ายทรัพย์สินนั้นก็ต้องให้อยู่ในหลักความพึงพอใจของพระองค์ด้วยเช่นกัน ดังโอการอัลกุรอานที่กล่าวความว่า

“และจงแสวงหาสิ่งที่อัลลอฮ์ได้ทรงประทานมาแก่เจ้า เพื่อโลกหน้า และอย่าลืมส่วนของเจ้าในโลกนี้” (อัลกอซอซ : 77)

ดังนั้นเราจะเห็นว่ามุสลิมที่ศรัทธา ถึงแม้ว่าจะอยู่ในกระบวนการทางเศรษฐกิจในรูปแบบใดก็ตาม แล้วแท้จริงแล้วเขากำลังทำอิบาดะฮ์หรือกระทำความดีตามหลักศาสนาซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของการได้สักการะต่อเอกองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) นั่นเอง

3. มีความโปร่งใส

กระบวนการหรือกฎระเบียบตามหลักการของอิสลามนั้นมีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ เพื่อหลีกเลี่ยงจากความขัดแย้งระหว่างกันเพราะกระบวนการต่างๆนั้นมาจากการกำหนดของอัลลอฮ์ (ช.บ.) เท่านั้นที่ได้บัญญัติไว้ในอัลกุรอาน ซึ่งจะแตกต่างกับกระบวนการหรือกฎระเบียบที่มนุษย์คิดค้นขึ้นมาที่เน้นผลประโยชน์ให้กับคนบางกลุ่มเท่านั้น ในระบบเศรษฐกิจอิสลามมนุษย์สามารถตรวจสอบความถูกต้องของกระบวนการภายในสองมาตรการ คือ

- การตรวจสอบจากมนุษย์ คือ การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ที่มีความรอบรู้เกี่ยวกับกฎหมายอิสลามในการตรวจสอบในทุกๆกิจกรรม ซึ่งจะเห็นได้จากประวัติศาสตร์อิสลามในสมัยการปกครองเมืองมาดีนะห์หรือเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่คนอาหรับสมัยนั้นคือองค์กรส่งเสริมความดี และหักห้ามการกระทำความชั่ว

- การตรวจสอบด้านจิตใจ คือ การสร้างจิตสำนึกให้ผู้คนให้มีความตระหนักในทุกๆกิจกรรมที่ปฏิบัติว่าเป็นส่วนหนึ่งของการทำอิบาดัต ดังนั้นผู้ที่ปฏิบัติควรกระทำให้ดีที่สุด ดังที่ท่านศาสดาได้กล่าวไว้ความว่า

“อัลอิษซาน คือ การที่เราได้สักการะเอกองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ดังเช่นเราได้เห็นพระองค์ และถ้าเราไม่เห็นพระองค์พระองค์จะเห็น จะเห็นเรา” (รายงานโดยอัลบุคอรี)

4. มีความมั่นคง และความยืดหยุ่น

หลักเศรษฐกิจพอเพียงในอิสลามจะมีกฎเกณฑ์ที่มีความมั่นคงสูง ซึ่งปราศจากการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาและจะมีความยืดหยุ่นได้ในบางสถานการณ์ตามความเหมาะสม โดยวางอยู่บนพื้นฐานที่ไม่ขัดต่อหลักศาสนา อาทิเช่น การเล่นเกมพนัน การรับดอกเบี้ย การทำอาหารฮาลาลมาเป็นฮาลาล เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ศาสนาห้ามมาตั้งแต่สมัยท่านศาสดาจนถึงปัจจุบัน ในปัจจุบันสิ่งเหล่านี้ก็ยังเป็นสิ่งต้องห้ามเหมือนเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะสิ่งที่ศาสนาห้ามนั้นเป็นสิ่งที่จะส่งผลกระทบต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแน่นอน นอกจากนั้นอิสลามยังให้การยอมรับกับแนวทางต่างๆในการพัฒนาเศรษฐกิจ ตลอดจนทฤษฎีใหม่ๆที่สามารถเอื้อประโยชน์ให้กับคนในสังคม แต่ต้องไม่ขัดต่อหลักศาสนา ดังนั้นจะเห็นได้ว่า อิสลามเป็นศาสนาที่สมบูรณ์ มีความมั่นคง และมีความยืดหยุ่นทันสมัยเหมาะสมกับทุกสถานการณ์ อิสลามเป็นศาสนาที่ใส่ใจวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ดังโองการในอัลกุรอานความว่า

“โอ้มนุษย์เอ๋ย พวกเจ้าจงรับประทานในสิ่งที่ฮาลาลสิ่งที่ดีที่มีอยู่ในพื้นแผ่นดิน และจงอย่าได้ปฏิบัติตามแนวทางของชัยฏอน แท้จริงแล้ว มันเป็นศัตรูที่ชัดแจ้งสำหรับพวกเจ้า” (อัลบาคอเราะฮ์ : 168)

5. มีความสมดุลระหว่างจิตใจและวัตถุ

อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงสร้างมนุษย์ให้มีจิตใจ มีความคิดและมีความสามารถ ดังนั้นพระองค์ทรงรู้ถึงความต้องการของมนุษย์อย่างดี และพระองค์ทรงรู้ว่าอะไรที่สามารถสร้างประโยชน์ต่อพวกเขาและให้โทษต่อพวกเขาเช่นกัน ดังนั้นอิสลามจึงได้กำหนดแนวทางที่มีความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจและวัตถุ โดยวางระบบให้มีความสมดุลกัน ไม่โอนเอนไปทางใดทางหนึ่งมากกว่ากัน ดังนั้นศาสนาอิสลามจึงห้ามไม่ให้มุสลิมกระทำแต่อบาอะฮ์เพียงอย่างเดียว อิสลามสนับสนุนให้มุสลิมนั้นทำงานหาเลี้ยงชีพตามความจำเป็นเพราะในอิสลามถือว่า การประกอบอาชีพเป็นอบาอะฮ์อย่างหนึ่งที่อัลลอฮ์ (ช.บ.) จะทรงตอบแทนด้วยผลบุญเช่นกัน การทำงานที่สุจริต ไม่เบียดเบียนผู้อื่นประกอบ

อาชีพอยู่บนทางสายกลาง เป็นการได้มาของทรัพย์สินบนหนทางที่อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงโปรดปราน ดังที่ศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) ได้กล่าวไว้ความว่า

“แท้จริงศาสนานี้เรียบง่าย จะไม่มีใครปฏิบัติศาสนาแบบหนักหน่วงได้ เว้นแต่ ศาสนาก็จะเอาชนะเขา ดังนั้น จงปฏิบัติกลางๆอย่าเลยเถิดและอย่าหย่อนหยาน ”
(รายงานโดยอัลบุคอรีย)

6. สามารถสร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวมและส่วนบุคคล

มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความต้องการที่ไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้นอิสลามจึงสร้างกฎระเบียบที่มีความสมดุล เพื่อป้องกันไม่ให้มนุษย์เบียดเบียนซึ่งกันและกัน เพื่อผลประโยชน์ส่วนตน โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจการค้า ในระบบเศรษฐกิจอิสลามได้ให้ความสำคัญทั้งสองด้าน โดยอิสลามจะให้เกียรติในการครอบครองสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งบุคคลอื่นจะไม่สามารถไปก้าวกายในสิ่งที่เขาผู้นั้นครอบครองอยู่ แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานที่ไม่ขัดกับผลประโยชน์ส่วนรวม และอิสลามจะไม่อนุญาตให้มุสลิมครอบครองทรัพย์สินส่วนตนที่จะส่งผลกระทบต่อส่วนรวมในภายภาคหน้า อาทิเช่น การกักตุนสินค้าเพื่อเพิ่มกำไร เป็นต้น ดังที่ศาสดามุฮัมมัดได้กล่าวไว้ ความว่า

“ผู้ใดกักตุนสินค้า ดังนั้นเขาอยู่ในฐานะผู้กระทำความผิด” (รายงานโดยมุสลิม)

จากสิ่งที่ได้ กล่าวมาข้างต้นนั้น เราจะเห็นว่า แท้จริงแล้วอิสลามเรียกร้องไปสู่ความจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงความเป็นธรรม ในการซื้อขายแลกเปลี่ยน และห้ามมิให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดคดโกง นอกล หรือสร้างความเดือดร้อนใดๆ ให้กับอีกฝ่ายหนึ่งดังที่ศาสดามุฮัมมัดได้กล่าวไว้ ความว่า

“จะต้องไม่ให้มีการสร้างความเดือดร้อนเกิดขึ้น และจะต้องไม่ให้มีการทำความเดือดร้อนให้กับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในอิสลาม” (รายงานโดยอัลบุคอรียและมุสลิม)

7. มีความเหมาะสมและมีความเป็นสากล

ระบบอิสลามมีความเหมาะสมกับธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ และให้ความสำคัญกับจุดมุ่งหมายของความเป็นมนุษย์ โดยจะแก้ปัญหาบนความเป็นวิชาการมากกว่าการสร้างจินตนาการที่เป็นไปไม่ได้ ดังนั้นอิสลามจึงวางกรอบให้มนุษย์นั้นเรียนรู้ที่จะพึงพาซึ่งกันและกันในลักษณะของการช่วยเหลือกัน เพราะในอิสลามอัลลอฮ์ (ช.บ.) จะมอบริสกี ความสวยงาม ความฉลาด ความอ่อนแอให้กับบ่าวของพระองค์ในลักษณะที่แตกต่างกันตามความเหมาะสม เพื่อสนองความต้องการของคนแต่ละคน เพื่อไม่ให้เกิดการทารุณ การทำร้ายระหว่างกัน ดังโองการในอัลกุรอาน ความว่า

“พึงทราบเถิด อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงทราบถึงสภาพของผู้ที่อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงสร้างมา และอัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงอ่อนโยน และชำนาญยิ่ง ในการจัดการเกี่ยวกับการงานของบ่าว” (อัลมุลก : 14)

และอัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงจัดสรรริสกีให้บ่าวอย่างเหมาะสม สืบเนื่องจากพระองค์ทรงรอบรู้ ทรงจัดการได้อย่างแยบยล และทรงมีเมตตาสงสารต่อบ่าว ดังนั้นอัลลอฮ์ (ช.บ.) จึงทรงเลือกสิ่งที่เหมาะสม และไม่เสียหาย ทั้งในโลก ดุนยาและอาคิเราะฮ์ให้แก่บ่าว อัลลอฮ์ (ช.บ.) ตรัสไว้ ความว่า

“ถ้าหากอัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงให้ริสกีอย่างกว้างขวางแก่บ่าว พวกเขาก็จะโอหังใน
พื้นพิภพ แต่อัลลอฮ์ (ช.บ.) จะทรงประทานริสกีให้ตามกำหนดที่ทรงประสงค์
แท้จริงอัลลอฮ์ทรงชำนาญยิ่งและเห็นสภาพของบ่าวอยู่เสมอ” (อิซซุรอ : 27)

บทสรุป

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงคิดค้นนั้นมีความสอดคล้องกับ
แนวทางความพอเพียงในอิสลามที่ท่านศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) ทรงได้ทำเป็นแบบอย่างในการ
ดำรงชีวิตของท่าน คือ เน้นการใช้ชีวิตที่อยู่บนทางสายกลาง มีความพึงพอใจกับสิ่งที่ตนมีอยู่และใช้
ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ความพอเพียงประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ความ
พอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี

แบบทดสอบท้ายบท

1. ใครเป็นผู้ริเริ่มหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในปีพุทธศักราชที่เท่าไร
3. เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง
4. อะไรคือองค์ประกอบหลักการเศรษฐกิจพอเพียง
5. ความพอเพียงในอิสลามหมายถึงอะไร

เอกสารอ้างอิง

บุญเสริม บุญเจริญผล. แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง. [ออนไลน์] เข้าถึงได้ที่ www.thonburi-u.ac.th/Web1/dr_boonserm/แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง.pdf สืบค้นเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม 54
 มานวิภาอินทรทัต. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับความคุ้มค่า. [ออนไลน์] เข้าถึงได้ที่ www.thailandnaceco.ku.ac.th/document/paper/1.2.pdf

Abdulmalik KareemAmrullah. (1996). **Tasawuf Modren**. Pustaka Aman Press SDN BHD :
 Klantan Malaysia

Ali Ahmed Alsalus. (1996). **Alektisaad Islami Walkadayafikhiah Al-muaasarah**. Darulsaqafah
 :Doha Qatar

Mushaf Ar Rusydi. (2006). **Al-Qur'an Tajwid & Terjemah**. Cahya Intan Cemerlang : Jakarta
 Indonesia

แผนการบริหารประจำบทที่ 2

แนวทางสู่ความพอเพียงและการประยุกต์ใช้ในชีวิต

หัวข้อเนื้อหาประจำบท

บทนำ

แนวทางไปสู่ความพอเพียง

ความสอดคล้องของแนวทางพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมของอิสลาม

อัลกุรอานและหะดิษที่เกี่ยวกับความพอเพียง

ตัวอย่างของความพอเพียง

ความพอเพียงของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สาเหตุของความไม่พอเพียง

แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บทสรุป

แบบทดสอบท้ายบท

เอกสารอ้างอิง

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. อธิบายแนวทางสู่ความพอเพียง
2. บอกวิธีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน
3. บอกสาเหตุของความไม่พอเพียง
4. ตระหนักถึงคุณค่าของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

กิจกรรมการเรียนรู้ประจำบท

1. การทบทวนความรู้เดิม
2. การแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้
3. การศึกษาข้อมูลจากวีดิทัศน์
4. การบรรยายจากวิทยากร
5. การซักถามและการโต้ตอบ
6. การอภิปรายเป็นกลุ่ม
7. การทดลองใช้
8. การทำใบงาน
9. การทำแบบทดสอบท้ายบท

10. การบันทึก

11. การสรุปใจความสำคัญ

สื่อการเรียนการสอน

1. เอกสารประกอบการสอน
2. วีดิทัศน์
3. แบบบันทึก
4. ใบงาน
5. แบบทดสอบท้ายบท
6. วิทยากร

การวัดและประเมินผล

1. ตรวจใบงาน
2. ตรวจแบบทดสอบท้ายบท
3. สังเกตพฤติกรรมในการเรียน

บทที่ 2

แนวทางสู่ความพอเพียงและการประยุกต์ใช้ในชีวิต

บทนำ

ตามธรรมชาติของมนุษย์ยากนักที่มีความพอเพียง แต่วามันก็ไม่ยากเกินความอดสาเห หรือ ความ สามารถของมนุษย์ที่จะมีจิตใจที่พอเพียง และสิ่งสำคัญที่สุดของการได้มาซึ่งความพอเพียงนั้นก็คือ มาจากความโปรดปรานของเอกองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ที่มอบให้กับบ่าวของพระองค์นั่นเอง

ความพอเพียงเป็นหลักพื้นฐานที่มนุษย์ควรปฏิบัติ ซึ่งไม่ได้จำกัดเฉพาะเจาะจงในด้านเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ครอบคลุมทุกอย่างของการดำเนินชีวิตของมนุษย์ หากพิจารณาหลักการของความพอเพียงในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่ามีความสอดคล้องกับหลักการของศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะการดำเนินชีวิตอยู่บนทางสายกลาง มาตรฐานที่จะวัดความพอเพียงนั้นขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลและเป็นไปตามสถานการณ์นั้นๆ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ความพอเพียงเป็นสิ่งจำเป็นในสังคม เพราะจะทำให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตอยู่บนความมีสติทุกการกระทำ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น และจะทำให้ผู้นั้นดำเนินชีวิตอยู่บนความสุขทั้งทางกายและทางใจ

แนวทางสู่ความพอเพียง

1. เพิ่มความศรัทธาต่ออัลลอฮ์ (ช.บ.) โดยการทำความใจให้สะอาดปราศจากกิเลส ความอยากได้ ความมักมาก เป็นต้น เนื่องจากในอิสลามสอนให้มนุษย์รู้จักพอกับสิ่งที่ตนมี เพราะความรวยหรือความจนนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับทรัพย์สินที่ตนครอบครอง แต่ขึ้นอยู่กับจิตใจคนมากกว่า ถ้าจิตใจเขารู้สึกเพียงพอกับสิ่งที่มีอยู่ก็จะทำให้มีความสุขกับการใช้ชีวิตประจำวันได้ ดังโองการในอัลกุรอานความว่า

“และ พวกเขามีได้ถูกบัญชาให้กระทำอื่นใดนอกจากเพื่อเคารพภักดีต่ออัลลอฮ์

(ช.บ.) เป็นผู้มีความบริสุทธิ์ในการภักดีต่อพระองค์ เป็นผู้อยู่ในแนวทางที่

เที่ยงตรงและดำรงการละหมาด และจ่ายซะกาต และนั่นแหละคือศาสนาอันเที่ยง

ธรรม”(อัลบะยีนะห์ : 5)

2. มีความ มั่นใจต่อ การได้มาในทรัพย์สินนั้น เพราะมาจากการกำหนดจากเอกองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) และตระหนักว่าที่ได้มานั้นริสกีถูกกำหนดโดยพระองค์องค์ เริ่มตั้งแต่เขาอยู่ที่ครรภ์มารดา ดังที่ท่านศาสดาไว้ความว่า

“แท้จริงแล้วมนุษย์ได้ถูกกำหนดจากเอกองค์อัลลอฮ์ ในเรื่องการได้ทรัพย์สิน

การเสียชีวิต การกระทำอัมล และการกำหนดว่าจะขึ้นสวรรค์หรือลงนรก”

(รายงานโดยอัลบุคอรีย)

อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงกล่าวไว้เกี่ยวกับความพยายามอุสาหาว่า “อัลลอฮ์ (ช.บ.) คือผู้ที่กำหนดอย่างแท้จริง”(อัลกอมร:49)

ท่าน อามิร บินอับดุลกีส ได้กล่าวว่า แท้จริงในอัลกุรอาน มีโองการที่ข้าพเจ้าอ่านแล้วรู้สึกสบายใจและสงบใจ โดยไม่รู้สึกรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับ ริสกีที่จะได้ในยามเช้าและยามเย็น และโองการนี้คือ

“หากอัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงเปิดประตูความเมตตา (การได้รับริสกี) ก็จะไม่มีการสามารถห้ามไว้ได้ และ หากพระองค์ทรงห้ามก็ไม่มีใครสามารถมอบให้มัน (ริสกี) ได้เช่นกัน”(ฟาติร : 2)

อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงกล่าวถึงที่มาของริสกี ซึ่งจะทำให้ผู้ที่ศรัทธารู้สึกสบายใจและรู้สึกพอใจเพียงกับสิ่งที่ตนมี โดยไม่มีความรู้สึกรวบรวมเรื่องราวต่อความอยากได้เกินความจำเป็น

3. เข้าใจสังขารการกำหนดของอัลลอฮ์ (ช.บ.) โดยการสร้างมนุษย์ให้มีทั้งคนจนและคนรวย เพื่อให้เกิดการเอื้อเฟื้อเกื้อกูลต่อกัน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นอิสลามสอนให้มนุษย์มองคนที่ด้อยกว่าหรือคนที่จนกว่าในด้านการจับจ่ายใช้สอยในทรัพย์สิน เพราะการกระทำเช่นนี้จะทำให้คนคนนั้นเกิดความสบายใจและพอใจกับสิ่งที่ตนมีและสามารถยื่นมือให้ความช่วยเหลือกับคนที่ด้อยกว่าด้วยความบริสุทธิ์ใจโดยไม่ได้หวังสิ่งตอบแทนใดๆจากคนที่เขาให้ความช่วยเหลือ ซึ่งเป็นที่มาของความสันติสุขในสังคม ดังแบบอย่างที่ท่านศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) ที่ทรงทำให้เป็นแบบอย่าง ท่านเป็นผู้ที่มีแต่ความรักให้กับคนที่จนกว่าท่าน ดังนั้นท่านจึงได้วิงวอนขอต่ออัลลอฮ์(ช.บ.) ให้ทำให้ท่านพินคีนชีพมาพร้อมกับคนยากจน อะบู สะอิด ได้รายงานความว่า

“ฉันได้ยินท่านศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์(ช.บ.) กล่าวว่า “โอ้อัลลอฮ์(ช.บ.) โปรดทำให้ฉันมีชีวิตอยู่อย่างคนยากจน ตายอย่างคนยากจน และพินคีนชีพมาในหมู่ของคนยากจน ผู้เคราะห์ร้ายที่สุดคนในบรรดาผู้เคราะห์ร้ายคือผู้ที่ต้องพบกับความยากจนขัดสนในชีวิตทางโลกนี้และความทุกข์ทรมานในโลกหน้า”(รายงานโดย ตริมีซีย)

และท่านอะนัสได้รายงานเกี่ยวกับคนยากจนความว่า

“ศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์ (ช.บ.) ได้กล่าวว่า “โอ้อัลลอฮ์ (ช.บ.) โปรดทำให้ฉันมีชีวิตอยู่อย่างคนยากจน และให้ฉันพินคีนชีพมาในหมู่ของคนยากจนในวันแห่งการพินคีนชีพ” ท่านหญิงอาอิชะฮ์ ภรรยาคนหนึ่งของท่านศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์ (ช.บ.) ได้ถามท่านว่า “ทำไมหรือ ท่านศาสนทูตแห่งอัลลอฮ์(ช.บ.)?” ท่านตอบว่า “พวก เขา(คนจน) จะได้เข้าสวรรค์ก่อนคนรวยสี่สิบฤดูใบไม้ร่วง โอ้อาอิชะฮ์ จงอย่าปฏิเสธคนยากจนแม้จะให้ได้เพียงครั้งหนึ่งของผลอินทผลัม โอ้อาอิชะฮ์ จงรักคนยากจนและเข้าหาพวกเขาเถิด เพราะอัลลอฮ์(ช.บ.) จะทรงเข้าหาเจ้าในวันแห่งการพินคีนชีพ”(รายงาน โดยมุสลิม)

4. ขอคู่ออ้อต่ออ้อลลอส (ช.บ.) เพื่อให้ได้ตามความตั้งใจการแต่อยู่บนหลักของความพอเพียง ดังแบบอย่างที่ท่านศาสดาได้ปฏิบัติมา ท่านมีความเป็นมนุษย์ที่มีความพอเพียงสูง เพราะท่านได้ขอความพอเพียงกับเอกองค์อ้อลลอสอยู่ตลอดเวลา ดังที่ท่านได้ขอว่า

“อ้อลลอส (ช.บ.)...จงให้ความพอเพียงกับข้าพเจ้าในสิ่งที่พระองค์ทรงมอบให้ และให้มันเป็นสิริมงคลกับข้าพเจ้ากับสิ่งที่พระองค์ให้มา และจึงให้แต่สิ่งที่ดีๆ กับข้าพเจ้าตลอดไป”

5. จงเข้าใจว่าการให้ริสกินนั้นมันไม่เกี่ยวกับความฉลาด ความพยายามหรือความรู้ที่มีอยู่กับมนุษย์ ถึงแม้มันเป็นสาเหตุหนึ่งของการได้รับริสก็ก็ตาม แต่ว่าการได้รับนั้นมันจะไม่เกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้เลย แต่เป็นเพราะความประสงค์ของเอกองค์อ้อลลอส (ช.บ.) ฉะนั้นถ้ามนุษย์มีความเข้าใจในจุดนี้แล้ว จะเกิดความพึงพอใจขึ้นและจะห่างไกลจากความอิจฉาริษยาซึ่งกันและกัน

6. “จงมองไปยังผู้ที่ด้อยกว่าเราในเรื่องเศรษฐกิจการเงิน และจงอย่ามองคนที่เหนือกว่าเรา” คือ รวยกว่าเราดังที่เราได้รับคำสอนจากท่านศาสดา ที่บอกให้เรามองไปยังผู้ที่ด้อยกว่าเรา ทั้งฐานะและการเงิน ซึ่งการกระทำเช่นนี้จะทำให้เราเกิดความสบายใจ และพอใจกับสิ่งที่ตนมีอยู่ ถ้าท่านยากจนก็จะมีคนที่ยากจนมากกว่าท่าน ถ้าท่านป่วยเจ็บไข้ก็มีผู้คนจำนวนมากที่เจ็บไข้ได้ป่วยมากกว่าท่าน

7. พยายามอ่านชีวประวัติของศาสดาหรือสาวกของท่านว่าเขาได้ใช้ชีวิตอย่างไร การได้มาของทรัพย์สินและการได้มาของทรัพย์สิน ซึ่งส่วนใหญ่พวกเขาเหล่านั้นมีจิตความเป็นอยู่ที่พอเพียง

8. จงรับรู้เถิดว่า แท้จริงแล้วที่มาของความหายนะมักจะเกิดขึ้นจากความร่ำรวยมากกว่าสาเหตุอื่น เนื่องจากเจ้าของเงินนั้นไม่ได้หาหรือใช้ในหนทางที่ถูกต้องตามหลักศาสนาดังที่ท่านศาสดามูฮัมหมัดกล่าวไว้ความว่า

“อ้อลลอส (ช.บ.) จะถามบ่าวของพระองค์ ถามเกี่ยวกับระยะเวลาของการใช้ชีวิตบนโลก ถามเกี่ยวกับการนำไปใช้ซึ่งความรู้ ถามเกี่ยวกับที่มาของเงินทองและการนำไปใช้มัน สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องตอบต่อพระผู้เป็นเจ้าในวันสิ้นโลก”(รายงานโดยดิรมิซีย์)

ดังนั้นเราก็ควรคำนึงถึงอยู่เสมอว่า มนุษย์นั้นจะต้องรับผิดชอบต่อการใช้ทรัพย์สินของเขา หากมีมากเขาผู้นั้นก็จะต้องมีความรับผิดชอบและถูกตรวจสอบมากยิ่งขึ้น เสมือนการเดินทางที่มีการพกวาสัมภาระจำนวนมาก ทำให้เป็นการบันทอนการเดินทางไปด้วย ฉะนั้นจงคิดเถิดว่าผู้ที่มทรัพย์สินมากอาจจะทำให้เขาผู้นั้นมีความทุกข์มากกว่าใคร นอกเหนือจากการรวบรวมเงินทองแล้ว เขาต้องเหนื่อยจากการดูแลรักษามัน จนกระทั่งอายุขัยสิ้นสุดลงโดยไม่ได้พักผ่อนจากความเหนื่อยนั้นเลย

9. การมองเห็นและเข้าใจถึงเหตุผลและความแตกต่างอันน้อยนิดระหว่างความรวย-จนของมนุษย์ ซึ่งแท้จริงแล้วคนรวยไม่ได้ใช้หรือกินเงินตราออกจากจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น พวกเขา

เหล่านั้นใช้แค่พอประทังชีวิตไปวันๆ และเงินที่เหลือไม่ใช่ของเขาแล้ว เนื่องจากเขาไม่ได้ใช้มัน ถึงแม้ว่าจะเป็นของเขาในนามเท่านั้น ลองคิดถึงคนที่รวยที่สุดในโลกก็ไม่สามารถที่จะกินอาหารนอกจากมื้ออาหารที่มีปริมาณเท่ากันของคนจน หรือบางครั้งคนจนนั้นอาจจะกินอาหารมากกว่าคนรวยด้วยซ้ำ หรือในประโยคอื่น ถ้าเราถามว่า คนรายนั้นสามารถที่จะซื้อและกินอาหารหนึ่งร้อยมื้อในเวลาเดียวกัน หรือใส่เสื้อหนึ่งร้อยตัวในเวลาเดียวกัน หรือขับรถหนึ่งร้อยคันในเวลาเดียวกัน ซึ่งการเข้าถึงสังคมเช่นนี้เหล่าสาวกศาสดาท่านหนึ่งที่มีชื่อว่า อาบูดร์ดาห์ได้กล่าวไว้ว่า “คนรายนั้นได้กิน พวกเราก็ได้กิน คนรวยได้ดื่ม พวกเราก็ได้ดื่ม พวกเขาใส่เสื้อ พวกเราก็ได้ใส่เสื้อ พวกเขาได้ขี่ พวกเราก็ได้ขี่ พวกเขา มีเงินมากไว้ดู พวกเราก็ได้ดูเงินนั้นด้วย พวกเขาจะถูกตรวจสอบจากเงินเหล่านั้น แต่พวกเราไม่ถูกตรวจสอบจากมันเลย”

10. และจงเข้าใจว่าชีวิตคนเรานั้นไม่เที่ยง บางทีคนที่จนในตอนนี้อาจจะรวยในภายภาคหน้าและในทางกลับกันคนรวยในเวลานี้อาจจะจนในภายภาคหน้า จงมองดูผู้คนในประวัติศาสตร์ลิคนที่ร่ำรวยที่เกิดบนกองเงินกองทอง ดื่มน้ำกินอาหารด้วยภาชนะที่ทำด้วยทองคำ หรือมีความสะดวกสบายทุกอย่าง ดูสิว่าหลังจากที่พวกเขาเหล่านั้นได้เสียชีวิตลง เขาพาอะไรติดตัวไปบ้าง นอกจากผ้าขาวแล้วจะต่างอะไรกับคนจนที่ตายแล้วก็มีผ้าขาวเช่นกัน เพราะร่างกายคนเราหลังจากถูกฝังแล้วก็ไม่มีความแตกต่างระหว่างความรวยและความจน นอกจากความดีที่ได้สร้างสะสมก่อนที่จะเสียชีวิตต่างหาก

สรุปได้ว่า ความพอเพียงเป็นสิ่งที่สวยงาม ใครก็ตามที่มีคุณลักษณะเช่นนี้มักจะประสบความสำเร็จในชีวิตประจำวัน สังคมจะมีความสุข มีความรักซึ่งกันและกัน ไม่อิจฉาต่อกันสุดท้ายโลกเราจะมีแต่ความสุขความเจริญและสงครามก็จะไม่มีทางเกิดขึ้นอย่างแน่นอน ดังที่ศาสดามูฮัมมัด (ช.ล.) ที่กล่าวไว้ว่า

“แท้จริงแล้ว ฉันไม่กลัวความอยากจนที่จะเกิดขึ้นในหมู่ประชาชาติของฉัน แต่ฉันกลัวว่าความร่ำรวยจะเกิดขึ้นในหมู่พวกเขาดังที่ได้เกิดขึ้นกับ ประชาชาติก่อนหน้าพวกเขา ซึ่งมีการแข่งขันที่มีความรุนแรงจนกระทั่งความพินาศได้เกิดขึ้นกับประชาชาติเหล่านั้น”(รายงาน โดยอัลบุคอรี)

ความสอดคล้องของแนวทางพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักธรรมของอิสลาม

ถ้าเราย้อนไปดูกระแสพระราชดำริของในหลวงนั้น เราจะเห็นได้ว่า แนวพระราชดำริในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงวางเอาไว้มีความสอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ซึ่งมีปรากฏอย่างชัดเจนในคัมภีร์อัลกุรอานและอัล-หะดีษ ดังมีรายละเอียด ตามลำดับดังนี้

1. ประหยัด คือ ใช้จ่ายแต่พอควรแก่ฐานะ ไม่สุรุสุราย ไม่ฟุ้งเฟ้อ พระองค์อัลลอฮ์ ทรงดำรัสว่า

“และพวกสุเจ้างกินและจงด้ม และพวกสุเจ้าอย่าได้สุรุษสุร่าย แท้จริงพระองค์มี
ทรงรักบรรดาผู้ที่สุรุษสุร่าย” (อัล-อะอฺรอฟ : 31)

การรู้จักตัดทอนค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นตลอดจนการลดละความฟุ่มเฟือยในการใช้ชีวิต ถือเป็น
คุณธรรมสำหรับบ่าวของพระเจ้าผู้ทรงเมตตา ดังปรากฏในโองการที่ว่า

“และ(คือ)บรรดาผู้ซึ่งเมื่อพวกเขาใช้จ่าย พวกเขาจะไม่สุรุษสุร่าย และพวกเขาก็
ไม่ตระหนี่ถี่เหนียวและปรากฏว่าระหว่างสิ่งดังกล่าวคือความเป็นกลาง (ระหว่าง
การสุรุษสุร่ายและความตระหนี่)” (อัล-ฟุรคอน:67)

ในโองการนี้บ่งชี้ถึงความพอดีในการใช้จ่ายเพื่อการดำรงชีวิต โดยยึดหลักของความประหยัด ไม่ใช้
จ่ายฟุ่มเฟือย สุรุษสุร่าย อิสลามถือว่าความฟุ่มเฟือยและความสุรุษสุร่ายเป็นลักษณะของกลุ่มคนที่
ตั้งกีดตามแนวทางของมารร้าย ดังปรากฏในโองการที่ว่า

“แท้จริงบรรดาผู้ที่สุรุษสุร่ายฟุ่มเฟือยในการใช้จ่ายนั้นพวกเขาเป็นพี่น้องกับเหล่า
มารร้าย และมารร้ายนั้นมันแนรคุณต่อพระผู้อภิบาลของมัน”(อัลอิสรอ : 27)

ฉะนั้น ความฟุ่มเฟือยและความสุรุษสุร่ายที่อัลกุรอานประณามก็คือการใช้จ่ายไปในสิ่งที่ไม่ได้เป็นไป
เพื่อการภักดีต่ออัลลอฮ์ (ช.บ.) ตลอดจนการใช้จ่ายไปในสิ่งที่ศาสนานูญัตให้แต่เกินความจำเป็น
และไร้ประโยชน์ในขณะเดียวกัน การประหยัดก็จะต้องไม่นำไปสู่ความเห็นแก่ตัวและความตระหนี่
ถี่เหนียว อันหมายถึง การปฏิเสธจากการใช้จ่ายทรัพย์สินไปในสิ่งที่เป็นภารกิจจำเป็น เช่น การจ่ายค่า
เลี้ยงดูแก่ภรรยาและครอบครัว การจ่ายชะกาต เป็นต้น พระองค์อัลลอฮ์ทรงดำรัสดังปรากฏใน
โองการที่ว่า

“และ(คือ)บรรดาผู้ซึ่งตระหนี่ถี่เหนียว และใช้ผู้คนให้มีความตระหนี่ถี่เหนียว
ตลอดจนพวกเขาจะปิดบังสิ่งที่พระองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงนำมาให้แก่พวกเขา
จากความโปรดปรานของพระองค์และเราได้เตรียมการลงทัณฑ์อันอัปยศไว้แล้ว
แก่บรรดาผู้แนรคุณทั้งหลาย” (อันนิสาอ : 37)

ความตระหนี่ถี่เหนียวมีรากเหง้ามาจากการหลงรักในทรัพย์สินและถือว่าทรัพย์สินคือ
เป้าหมายสูงสุดของชีวิต ซึ่งผลร้ายของความตระหนี่ถี่เหนียวนั้นจะทำให้ศรัทธาของบุคคลอ่อนแอ
และได้รับความวิบัติในบั้นปลาย ดังที่ท่านศาสดามุฮัมมัดที่กล่าวไว้ว่า :

“2 ประการจะไม่ร่วมอยู่ด้วยกันสำหรับผู้ศรัทธา คือ ความตระหนี่และการมี
มารยาทที่เลวทราม”(รายงานโดยติรมิซีย)

“และพวกท่านจงป้องกัน (ตัวของพวกท่านให้ห่างไกล) ความตระหนี่เพราะ
แท้จริงความตระหนี่ได้ทำให้ผู้คนในยุคก่อนหน้าพวกท่านวิบัติมาแล้ว”

(รายงานโดยมุสลิม)

ดังนั้นการยับยั้ง (ไม่ยอมจ่าย) ทรัพย์สินจากด้านที่จำเป็นต้องจ่าย ถือว่าเป็นความตระหนี่
และการจ่ายทรัพย์สินไปในด้านที่จำเป็นต้องยับยั้ง (ห้ามจ่าย) ถือเป็นความสุรุษสุร่าย และระหว่าง

กรณีทั้งสองนั้นคือทางสายกลาง ไม่ฟุ่มเฟือยและไม่ตระหนี่ถี่เหนียว อิสลามได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้จ่ายที่เป็นทางสายกลางเอาไว้ 4 ประการดังนี้

ประการที่ 1 พยายามแสวงหาทรัพย์สินที่หะลาล

ประการที่ 2 ทุ่มเทอย่างสุดความสามารถในการได้มาซึ่งทรัพย์สินที่พอประมาณ พอเพียงต่อความต้องการเท่านั้น

ประการที่ 2 พยายามในการใช้จ่ายทรัพย์สินไปในกรณีที่จำเป็นต้องใช้จ่าย และระงับยับยั้งจากการใช้จ่ายทรัพย์สินไปในสิ่งที่ไม่มีความจำเป็นต้องจ่าย ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงจากการตกไปในภาวะของความตระหนี่และความสุรุ่ยสุร่าย ฟุ่มเฟือย

ประการที่ 3 พยายามรักษาความบริสุทธิ์ใจในเจตนาให้เป็นไปเพื่อพระองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ในการปฏิบัติตามหลักการที่กล่าวมาข้างต้น

2. ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องซื่อสัตย์สุจริต

อิสลามถือว่าการประกอบอาชีพเป็นสิ่งมีเกียรติและความเกียรตร้านเป็นสิ่งที่ถูกประณาม โดยเฉพาะการละทิ้งการทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพของบุคคลที่มีความสามารถนั้นถือเป็นสิ่งต้องห้าม (หะรอม) และไม่อนุญาตให้มุสลิมเกียรตร้านจากการแสวงหาปัจจัยยังชีพ ด้วยข้ออ้างว่าจะปฏิบัติศาสนกิจเพียงอย่างเดียวหรือมอบหมายต่ออัลลอฮ์ (ช.บ.) โดยไม่ยึดหลักของการกระทำปัจจัยเหตุและผลของเหตุแห่งการกระทำนั้น ทั้งนี้ฮัรอม อัลลอฮ์ตอบได้กล่าวไว้ว่า

“คนหนึ่งคนหมู่พวกท่านอย่าได้นั่ง (งอมืองอเท้า) จากการแสวงหาปัจจัยยังชีพ”

ดังนั้นมุสลิมสามารถที่จะแสวงหาปัจจัยยังชีพด้วยการประกอบอาชีพหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการเกษตรกรรม การค้าขาย หรือการประดิษฐ์หัตถกรรม หรืออุตสาหกรรม หรือมีตำแหน่งในบริษัท องค์กร หรือเป็นข้าราชการ ตราบใดที่การประกอบอาชีพนั้น ไม่ใช่สิ่งต้องห้าม หรือมีส่วนเกี่ยวพันต่อสิ่งต้องห้าม กล่าวคือ ต้องเป็นอาชีพหรืองานที่ศาสนาอนุมัติให้กระทำได้ ถูกต้องตามศาสนาบัญญัติและกฎหมายของบ้านเมือง ซึ่งในกรณีหลังนี้ต้องเป็นกฎหมายที่ไม่ขัดต่อศาสนบัญญัติ ฉะนั้น การขายลอตเตอรี่ การขายสุรา การเลี้ยงสุกร การเปิดบ่อนที่มีใบอนุญาต และการทำธุรกิจสถานบริการเรียมย์ ตลอดจนการทำธุรกรรมที่มีดอกเบี้ย มุสลิมไม่สามารถกระทำได้ถึงแม้จะถูกต้องตามกฎหมายบ้านเมืองก็ตาม

ถ้าเรามองกระแสพระราชทานพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่าด้วย “ทฤษฎีใหม่” เพื่อเป็นแนวทางหรือหลักการในการบริหารการจัดการที่ดินและน้ำ เพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งมีการบริหารจัดการองค์ประกอบหลักทั้ง 3 ประการตามหลัก “ทฤษฎีใหม่” ให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้นมีความสอดคล้องกับหลักคำสอนในศาสนาอิสลาม ดังนี้

ประการ 1 การฟื้นฟูที่ดินรกร้าง คือการที่มุสลิมมุ่งไปยังที่ดินรกร้างซึ่งมิใช่กรรมสิทธิ์ของผู้หนึ่งผู้ใดแล้วมุสลิมผู้นั้นก็พัฒนาที่ดินให้เกิดประโยชน์ด้วยการปลูกไม้ยืนต้น หรือสร้างอาคารหรือ

ขุดบ่อน้ำเอาไว้ใช้สอย ที่ดินผืนนั้นย่อมตกเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้นั้น ทั้งนี้มีหลักฐานจากงานศาสนาที่ได้ระบุว่า :

“ผู้ใดทำให้ผืนแผ่นดินที่ตายไปแล้วมีชีวิต (คือการพัฒนามัน) ผืนแผ่นดินนั้นย่อมเป็นสิทธิของเขา” (รายงานโดย อะฮ์หมัด และติรมิซีย์)

และท่านศาสดาได้กล่าวไว้อีกว่า

“ผู้ใดพัฒนาผืนดินหนึ่งซึ่งมิใช่กรรมสิทธิ์ของผู้ใดให้มีความเจริญ เขาผู้นั้นย่อมมีสิทธิต่อที่ดินผืนนั้น” (รายงานโดยบุคอรี)

เมื่อการพัฒนาที่ดินที่รกร้างและไม่มีการครอบครองกรรมสิทธิ์เป็นสิ่งที่อนุมัติตามหลักคำสอนของศาสนา การพัฒนาที่ดินซึ่งอยู่ในกรรมสิทธิ์ครอบครองของผู้เป็นเจ้าของที่ดินก็ย่อมเป็นสิ่งที่เหมาะสมกว่า ทั้งนี้เพื่อให้ที่ดินที่ครอบครองอยู่นั้นเกิดประโยชน์สูงสุด

ประการที่ 2 การเพาะปลูกพืชเกษตร ไม่ว่าจะเป็นธัญพืช จำพวก ข้าว หรือไม้ผลหรือไม้ล้มลุกตลอดจนพืชสมุนไพรเป็นสิ่งที่ศาสนาส่งเสริม เพราะนอกเหนือจากประโยชน์ในการบริโภค การใช้สอย และการจำหน่ายเป็นสินค้าแล้ว ยังถือว่าเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งผลานิสงส์อันมากมายอีกด้วย ดังที่ท่านศาสดามุฮัมมัดได้กล่าวไว้ว่า

“ไม่ว่ามุสลิมคนใดได้ปลูกต้นไม้หรือทำการเพาะปลูกแล้วมีนกมากิน หรือแม้ว่ามนุษย์ก็ตามนอกเสียจากย่อมปรากฏเป็นการทำทานสำหรับเขาผู้นั้นแล้ว”
(รายงานโดยบุคอรีและมุสลิม)

และท่านได้กล่าวอีกไว้ว่า

“พวกท่านจงแสวงหาปัจจัยยังชีพในสิ่งที่ถูกปกปิดไว้ของผืนดิน” (รายงานโดยบุคอรี)

ประการที่ 3 การจัดแบ่งที่ดินตามทฤษฎีใหม่นั้นจะมีการแบ่งที่ดินออกเป็นหลายส่วน คือ ส่วนแรกขุดสระน้ำ ส่วนที่สองทำนาข้าว ส่วนที่สามปลูกพืชไร่ พืชสวน และสมุนไพร และส่วนสุดท้าย เป็นที่อยู่อาศัยและอื่นๆ โดยมีอัตราส่วนแตกต่างกันตามความเหมาะสม ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพของพื้นที่ดิน ปริมาณน้ำฝน และสภาพแวดล้อม เป็นต้น ในคัมภีร์อัลกุรอานได้ระบุเอาไว้ถึงหลักการข้อนี้ว่า

“และสัญญาณหนึ่งสำหรับพวกเขานั้นคือ ผืนแผ่นดินที่แห้งแล้งเราได้ให้มันมีชีวิตขึ้นมาอีกครั้งและเราได้นำเมล็ดพืชออกมาจากมัน แล้วพวกเขาก็บริโภคส่วนหนึ่งจากมัน และเราได้ทำให้มีเรือกวสจากอินทผลัมและองุ่นในที่ดินนั้นและเราได้ทำให้มีตาน้ำพุ่งออกมาในผืนดินนั้น เพื่อที่พวกเขาจะได้กินผลไม้ของมันตลอดจนสิ่งที่มีของของพวกเขาได้กระทำมัน แล้วพวกเขาจะไม่ขอบคุณกระนั้นหรือ?” (ยาซีน : 33-35)

จะเห็นได้ว่าในบรรดาโอองการอัลกุรอานข้างต้นได้ระบุถึงการพัฒนาที่ดินให้มีผลประโยชน์เกิดขึ้นตามกระบวนการทางธรรมชาติที่พระองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงกำหนดเอาไว้ โดยระบุถึงแหล่งน้ำในการเกษตร 2 ประการ คือ น้ำฝนและตาน้ำอันเป็นต้นกำเนิดของลำธารและแม่น้ำลำคลอง, การ

เพาะปลูกโดยใช้การหว่านเมล็ดพันธุ์พืช เพื่อใช้เป็นอาหารหลักในการบริโภคและการปลูกไม้ผลแบบสวนผสม (อินทผลัม-องุ่น) ซึ่งในคัมภีร์อัลกุรอานได้กล่าวถึงพันธุ์พืชชนิดต่างๆเอาไว้อย่างมากมาย ซึ่งมุสลิมสามารถนำมาเพาะปลูกได้ในที่ดินของตนตามความเหมาะสม

นอกจากนี้ตามหลักการของทฤษฎีใหม่ยังได้ระบุถึงการเลี้ยงสัตว์ในที่ดินที่ถูกจัดแบ่งอีกด้วย โดยให้ที่ดินส่วนแรก ซึ่งถูกขุดเป็นสระน้ำนั้น สามารถเลี้ยงปลาพันธุ์ต่างๆได้ ส่วนพื้นที่บนสระอาจสร้างเล้าไก่และบนขอบสระอาจปลูกไม้ยืนต้นที่ไม่ใช้น้ำมากโดยรอบได้ในที่ดินส่วนสุดท้าย ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยและอื่นๆนั้น สามารถสร้างโรงเพาะเห็ด ปลูกพืชสวนครัว ไม้ดอกไม้ประดับ และทำคอกสัตว์ได้ ซึ่งสัตว์เลี้ยงที่ว่านี้ก็คือ แพะนม, แกะ, วัวนม เป็นต้น ซึ่งสามารถนำมูลของมันมาเป็นอาหารปลาในสระน้ำและทำปุ๋ยหมักก็ได้ ส่วนน้ำนมของสัตว์ก็สามารถใช้บริโภคในครอบครัวหรือจำหน่ายได้กรณีมีมากเกินไปเกินความต้องการ อีกทั้งเนื้อของสัตว์ดังกล่าวยังเป็นแหล่งโปรตีนอีกด้วย ทั้งนี้การเลี้ยงสัตว์เพื่อใช้สอยงาน เช่นวัว ควาย หรือเพื่อใช้ในการบริโภคเป็นสิ่งที่ศาสนาอนุมัติ และส่งเสริมให้มุสลิมได้กระทำอีกด้วย ดังปรากฏใน โองการ อัลกุรอานที่กล่าวไว้ความว่า

“และปศุสัตว์ พระองค์ทรงสร้างมันสำหรับพวกท่าน ในปศุสัตว์นั้นมีความอบอุ่น (คือหนังและขนที่นำมาทำเครื่องนุ่งห่มให้ความอบอุ่น) และประโยชน์หลากหลายและส่วนหนึ่งจากมันนั้นพวกท่านได้บริโภค และสำหรับพวกท่านในฝูงปศุสัตว์นั้นคือความสวยงาม ขณะที่มันกลับจากทุ่งหญ้าและขณะที่มันออกสู่ทุ่งหญ้า และมัน (ปศุสัตว์) ได้แบกสัมภาระของพวกท่านไปยังเมืองที่ไม่ปรากฏว่าพวกท่านไปถึงเมืองนั้นเว้นแต่ด้วยความเหนื่อยยากลำบากใจ แท้จริงพระผู้อภิบาลของพวกท่านทรงเอ็นดูยิ่ง อีกทั้งทรงเมตตาเสมอ” (อัน-นะห์ลฺ : 5-7)

และมีโองการที่กล่าวอีกว่า

“และแท้จริงในปศุสัตว์นั้นย่อมมีข้อคิดที่นำใคร่ครวญสำหรับพวกท่าน เราได้ให้พวกท่านดื่มจากสิ่งที่อยู่ในท้องของมันจากระหว่างมูลและเลือดเป็นน้ำนมบริสุทธิ์ เป็นโอชาแก่ผู้ดื่มทั้งหลาย” (อัน-นะห์ลฺ : 66)

กล่าวโดยสรุป การประกอบอาชีพด้วยความถูกต้องซื่อสัตย์สุจริต โดยเฉพาะอาชีพเกษตรกรรมเป็นสิ่งที่ศาสนาอนุมัติและส่งเสริมให้กระทำ อีกทั้งการประกอบอาชีพเกษตรแบบพอเพียงตามทฤษฎีใหม่ ที่มีลักษณะผสมผสานระหว่างการเพาะปลูกอาหารหลัก การปลูกไม้ผล การทำเกษตรสวนผสมตลอดจนการเลี้ยงสัตว์ ล้วนแต่เป็นสิ่งที่อยู่ในกรอบที่ศาสนากำหนดวางเอาไว้

ท่านศาสดามุฮัมมัด (ช.บ.) ก็เคยเลี้ยงแพะและให้แก่วานครมักกะฮฺ ท่านศาสดามุซาก็เคยเลี้ยงปศุสัตว์ให้แก่พ่อตาของท่าน ท่านศาสดาดาวูดก็มีอาชีพเป็นช่างตีเหล็ก ประดิษฐ์เกราะและโล่ ท่านศาสดาอาดัมเป็นผู้มีอาชีพเพาะปลูกและทำนาไถหว่าน, ท่านศาสดานวะฮฺเป็นช่างไม้ และท่านศาสดาอิบรียิม เป็นช่างเย็บผ้า (รายงานโดยอัลฮากิม) การประกอบอาชีพจึงเป็นแบบฉบับของบรรดาศาสดาทั้งหลายที่มุสลิมควรถือเอาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

3. ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในทางการค้าแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง แนวพระราชดำริของในหลวงข้อนี้สอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลามที่มีกล่าวเอาไว้ใน คัมภีร์อัลกุรอานและอัล-หะดีษ ดังนี้พระองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงกล่าวไว้ว่า :

“โอ้บรรดาศรัทธาชนทั้งหลาย พวกท่านอย่าได้กินทรัพย์สินของพวกท่าน ระหว่างพวกท่านโดยมิชอบ ยกเว้นที่เป็นการค้าขายอันเกิดจากความพึงพอใจจาก พวกท่าน และพวกท่านอย่าได้ฆ่าตัวของพวกท่านทั้งหลาย แท้จริงพระองค์ อัลลอฮ์นั้นทรงเมตตาต่อพวกท่านเสมอ และผู้ใดกระทำการสิ่งดังกล่าวโดยละเมิด และอธรรม เราจะนำเขาผู้นั้นเข้าสู่รอกอเวอี” (อนนิสาอ : 29-30)

โครงการนี้ได้กำหนดเงื่อนไขในบัญญัติว่าด้วยการค้าขายเอาไว้ 2 ประการคือ การค้าขายนี้ ต้องเกิดจากความพึงพอใจระหว่างสองฝ่ายที่ตกลงค้าขายกัน การได้รับประโยชน์ของฝ่ายหนึ่ง จะต้องไม่ตั้งอยู่บนความเสียหายหรือขาดทุนของอีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้น ศาสนาอิสลามไม่อนุญาตให้ ศาสนิกชนทำการแสวงหาทรัพย์สินหรือผลกำไรในการค้าโดยไม่คำนึงถึงวิธีการและแนวทางที่ได้มา ซึ่งทรัพย์สินนั้น หากแต่อิสลามได้จำแนกแยกแยะเอาไว้ว่า แนวทางใดเป็นสิ่งที่ถูกต้องตาม ศาสนบัญญัติ และวิธีการใดไม่ถูกต้องตามศาสนบัญญัติในการแสวงหาปัจจัยยังชีพโดยตั้งอยู่บนหลัก มูลฐานที่ว่า แนวทางและวิธีการในการแสวงหาทรัพย์สินใดๆ ก็ตามที่บุคคลได้รับประโยชน์บน ความสูญเสียหรือขาดทุนของผู้อื่น สิ่งนั้นย่อมเป็นสิ่งที่ต้องห้าม (หะรอม) และแนวทางหรือวิธีการใด ที่ต่างฝ่ายต่างได้รับประโยชน์โดยมีความพึงพอใจระหว่างกันและเป็นธรรม สิ่งนั้นย่อมเป็นสิ่งที่ อนุมัติตามศาสนบัญญัติ ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้ จะกล่าวถึงต่อไปในหมวดที่ว่าด้วยการค้า ขายและการแลกเปลี่ยน กล่าวโดยสรุปก็คือ การค้าขายใดๆ ก็ตามที่มีการเอารัดเอาเปรียบ, อธรรม, หลอกลวง การฉวยโอกาส และการทำให้สิ่งต้องห้ามตามหลักการของศาสนาแพร่หลายย่อมเป็นสิ่ง ต้องห้าม ในขณะที่เดียวกันผู้ใดทำการค้าขายในสิ่งที่อนุมัติด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ผู้นั้นย่อมได้รับ ฐานันดรอันสูงส่ง ดังปรากฏวจนะศาสดาที่ได้กล่าวไว้ว่า :

“ผู้ค้าขายที่มีความสุจริต ซื่อสัตย์ ย่อมได้อยู่พร้อมกับบรรดาผู้พลีชีพเพื่อปกป้อง ศาสนาในวันกิยามะฮ์” (รายงานโดยอิบนุมานุญะฮ์ และอัลฮากิม)

การค้าขายและการทำธุรกิจในปัจจุบันที่มุ่งเน้นการหากำไรและกอบโกยทรัพยากรของชาติเพื่อ ประโยชน์ส่วนตนหรือกลุ่มธุรกิจที่มีอำนาจและโอกาสโดยขาดคุณธรรมและหลักจริยธรรมเป็นสิ่งที่ อิสลามประณาม เพราะเป็นความอธรรม (อัช-ชุลม์) ซึ่งอัลกุรอานได้คาดโทษเอาไว้อย่างรุนแรงว่า:

“และผู้ใดก็ตามจากพวกท่านได้ยุติธรรม เราจะให้เขาผู้นั้นได้ลิ้มรสการลง ทณฑ์อันใหญ่หลวง” (อัลฟุรคอน : 19)

“พวกท่านจงเกรงกลัวความอธรรม เพราะแท้จริงความอธรรมนั้นคือบรรดา ความมืดมนในวันกิยามะฮ์” (รายงานโดยอะฮ์หมัดและอัลฮากิม)

4. ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางให้ชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากด้วยการขวนขวายใฝ่หาความรู้ ให้มีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญ พระราชดำริข้อนี้สอดคล้องกับหลักคำสอนของอิสลามที่มุ่งเน้นให้ผู้ศรัทธาท่วมเทในการทำงานตามสาขาอาชีพของตน ดังที่มีโอการในอัลกุรอานที่กล่าวไว้ความว่า

“และจงกล่าวเถิดว่า พวกท่านจงทำงานเถิด แล้วต่อไปพระองค์อัลลอฮ์ ตลอดจนศาสนทูตของพระองค์ และมวลผู้ศรัทธาจักได้ประจักษ์ถึงงานของพวกท่าน ” (อัลเตาบะฮ์ : 105)

และการทำงานที่ประณีตละเอียดละออเป็นสิ่งที่พระองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงโปรดปรานดังปรากฏในวจนะศาสดาที่ได้กล่าวไว้ว่า

“แท้จริงพระองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงโปรดปรานเมื่อคนหนึ่งคนหนึ่งในหมู่พวกท่านได้

กระทำงานหนึ่งในการที่เขามีความประณีต” (รายงานโดยอับดุลอะลา)

งานที่ประณีตก็คือการทำงานที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้ การวางแผนอย่างมีหลักมีเกณฑ์ โดยมีเป้าหมายในการผลิตผลงานที่ยังประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมและยกระดับการครองชีพให้พอเพียงต่อความต้องการในการดำรงชีพ การประกอบอาชีพทุกอย่าง จำต้องอาศัยความรู้และทักษะที่เกิดจากการฝึกฝนและการสั่งสมประสบการณ์ ท่านอิหม่ามอัสซาฟีอีได้กล่าวว่า

“ผู้ใดปรารถนาโลกนี้ ผู้นั้นต้องเรียนรู้วิชา และผู้ใดปรารถนาโลกหน้าผู้นั้นก็

ต้องเรียนรู้วิชา” (อัล-มััจญมู:1)

ดังนั้นมุสลิมต้องเป็นผู้ใฝ่รู้และรู้จักเพิ่มพูนความรู้อยู่ตลอดเวลา ซึ่งการเรียนรู้เพื่อเพิ่มรายได้และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าย่อมเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับฐานะของตน ความยากจนที่เกิดขึ้นกับผู้คนในการยกระดับฐานะของตน ความยากจนที่เกิดขึ้นกับผู้คนในสังคมนั้นถึงแม้จะเป็นปรากฏการณ์ที่มีอยู่จริงแต่ก็ไม่ได้หมายความว่า ให้ผู้ศรัทธายอมจำนนต่อความยากจนนั้น โดยไม่คิดที่จะเปลี่ยนแปลงหรือคิดที่จะสร้างฐานะที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ การที่บุคคลมีอันจะกินและสำนึกในบุญคุณของพระองค์อัลลอฮ์ย่อมเป็นสิ่งประเสริฐและมีผลานิสงค์เท่าเทียมกับผู้ถือศีลอดที่มีความอดทน และบุคคลจะมีสถานภาพในการดำรงชีวิตที่ดีขึ้นก็ต้องมีความเพียร และมุ่งมั่นในการทำงาน และงานที่ดีและมีคุณภาพก็ต้องเกิดจากความรู้ความเข้าใจและความชำนาญการ โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่มีการแข่งขันในเรื่องค่าครองชีพสูง ความรู้จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งยวดสำหรับการประกอบอาชีพและการบริหารการจัดการต้นทุนของปัจเจกบุคคลให้สามารถแข่งขันกับผู้อื่นได้

5. ปฏิบัติตนในแนวทางที่ดี ลดละสิ่งชั่ว ประพฤติตนตามหลักศาสนา แนวพระราชดำริในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงข้อนี้ ถือเป็นหัวใจสำคัญที่สุด เพราะหากขาดข้อนี้เพียงข้อเดียว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็จะล้มเหลวและเป็นเพียงทฤษฎีที่ไม่สามารถประยุกต์ใช้ได้จริง ทั้งนี้ บุคคลจะมีความประหยัดและลดละความฟุ้งเฟ้อได้ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นมีศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อแนวทางและพยายามปฏิบัติตนให้เป็นไปตามแนวทางนั้น ซึ่งหลักคำสอนของศาสนาที่

สอนให้ประพฤติดี และหลีกเลี่ยงความชั่วร้ายเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลสูงสุดในการควบคุมพฤติกรรมบุคคล มีปรากฏในวจนะศาสดาที่ได้กล่าวไว้ว่า

“ແ່ນແຕ່ຜູ້ທີ່ຍອມຈຳນນຕາມວິທີສາລາມຍ່ອມໄດ້ຮັບຄວາມສຳເລັດຊັບ ອີກທັງເຂົາໄດ້ຮັບປັດຈະຍັຍ ຍັງຊີພິທີ່ພອເພີຍ ແລະອັລລອຸ (ຊ.ບ.) ໄດ້ໃຫ້ເຂົາຜູ້ນັ້ນມີຄວາມພິ່ງພອໃຈຕໍ່ສິ່ງທີ່ ພຣະອົງກ່າວນຳມາໃຫ້ແກ່ເຂົາ” (รายงานโดยบุคอรียะและมุสลิม)

วาระบทนี้มีหลักคำสอนอยู่ 3 ประการคือ

ประการที่ 1 การประพฤติตนในฐานะอิสลามิกชนด้วยการละเลิกสิ่งที่ไม่ดีและขัดต่อหลักคำสอนของศาสนาและมุ่งปฏิบัติคุณงามความดีที่ศาสนามีคำสอนสั่งใช้

ประการที่ 2 การมีปัจจัยยังชีพที่พอเพียงต่อความต้องการ

ประการที่ 3 การมีความพึงพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ไม่มั่งคั่งมาก ไม่โลภ หรือแสวงหาสิ่งที่ไม่เกินความจำเป็น

ทั้ง 3 ประการเป็นเงื่อนไขที่ทำให้บุคคลได้รับความสำเร็จทั้งในโลกนี้และโลกหน้า การที่บุคคลยึดมั่นในหลักคำสอนของศาสนาด้วยการประพฤติดีและละเว้นความชั่ว ย่อมเป็นบ่อเกิดของคุณธรรมในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ผู้ที่มีศาสนาประจำใจและเคร่งครัดในการปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนาจะไม่ฟุ่มเฟือยและสุรุ่ยสุร่ายในการใช้จ่าย แต่จะรู้จักความพอดีและความเหมาะสมในการใช้จ่าย รู้จักทำมาหาเลี้ยงชีพ ไม่เกียจคร้าน และรู้จักบาปคุณโทษ ไม่ประกอบอาชีพที่ผิดต่อหลักศาสนาบัญญัติ ไม่น้อย โกง หรือเอาเปรียบผู้อื่น แต่จะมีความสุจริตและซื่อสัตย์ รักในการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์อยู่ตลอดเวลา จึงสามารถกล่าวได้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงกำหนดวางเอาไว้เป็นหลัก 5 ประการนั้นมีความสอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลามโดยรวม โองการอัลกรุอันและวจนะพระศาสดาที่บ่งบอกถึงเศรษฐกิจพอเพียง ความพอเพียง เป็นเรื่องที่ต้องเกิดขึ้นภายในจิตใจก่อน จึงจะนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นจริงได้ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของในหลวง ที่ประกอบไปด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันนั้น เป็นหลักแห่งทางสายกลาง และการพึ่งพาตัวเองให้มากที่สุด ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ สอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชุนวนะห์ของท่านนบีมุฮัมมัด (ช.ล.) ที่ท่านถือเป็นแบบอย่างที่ดีสมบูรณ์ยิ่งในเรื่องนี้ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ที่จะเกิดขึ้นได้ ก็ขึ้นอยู่กับความสมดุล ระหว่างการผลิต และความต้องการ ในการบริโภค ถ้าหากว่าอย่างใดอย่างหนึ่ง น้อยเกินไปหรือมากเกินไปแล้ว เราก็ไม่สามารถสร้างความมั่นคง และยั่งยืนในเศรษฐกิจ ที่จะนำไปสู่ความพอเพียงได้อย่างแน่นอน แต่ถ้าเรายึดหลักตามแนวทางของ ศาสดามุฮัมมัด (ช.ล.) แล้ว เราก็จะสัมผัสได้ถึงความสำเร็จ และสามารถยืนอยู่บนความพอดี และพอเพียงได้อย่างแน่นอน ดังวาระของท่านศาสดามุฮัมมัดที่กล่าวไว้ว่า

“ອາຊີພິທີ່ປະເສຣີຣູ້ທີ່ສຸດຄື ການຄ້າທີ່ສຸດສຳຄັນ ແລະການກຳເນີດດ້ວຍນ້ຳພັກນ້ຳແຮງຂອງ ຕົນເອງ” (รายงานโดย อะฮ์หมัด)

จากวจนะศาสดาบทนี้ จะเห็นได้ว่าท่านศาสดามูฮัมมัดได้เน้นที่การพึ่งตนเองก่อน และความซื่อสัตย์ตรงไป ตรงมา ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ส่งเสริมให้เริ่มต้นที่ตัวเราเองก่อน นับหนึ่งที่ตัวเรา สองสามหรือสี่ ถ้ามีก็ใช้หลักพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน อันเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีอีกทางหนึ่ง จากหลายๆ หนทาง อย่างไรก็ตาม มาตรฐานของคนเรานั้นมีความแตกต่างกันพอสมควร ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับสถานะของแต่ละบุคคล แต่ละครอบครัว ความต้องการ และความหวังที่แตกต่างกัน คงไม่มีสูตรสำเร็จใดในเรื่องนี้ ที่จะเป็นตัวตั้งค่ามาตรฐานของ ความพอเพียงว่า ควรจะแค่ไหน เพียงใด อย่างไร แต่ถ้าเรายึดหลักตามแนวทางของศาสดามูฮัมมัด (ซ.ล.) แล้ว ท่านส่งเสริมให้ ยึดทางสายกลางเป็นหลักในการดำเนินการ ไม่มากเกินไปหรือน้อยไป

ความน่ายกย่องในการได้มากับการใช้ไป ด้วยความกลมกลืนและเหมาะสมนั้น ถือว่าเป็นความสำเร็จระดับหนึ่ง ต่อการก้าวต่อไปอีกหลายๆ ก้าว เช่น เรื่องของอาหารที่ใช้ในการดำรงชีวิต . ถ้าเราสามารถผลิตได้เอง ปลูกไว้กินเองได้ หากเหลือจากการบริโภคแล้ว เรายังสามารถขยายไปสู่การจำหน่ายแจก ก็ย่อมถือเป็นความมั่นคง ทางเศรษฐกิจแบบยั่งยืนและถาวรได้ด้วย เช่นเดียวกัน ดังวจนะของท่านศาสดามูฮัมมัด(ซ.ล.)ที่มีความว่า "ไม่มีอาหารใดจะดีกว่าอาหารที่ได้มา จากน้ำพักน้ำแรงของตนเอง และศาสดาของอัลเลาะห์ คือ ศาสดาคุณนั้น ท่านรับประทานอาหารที่ได้มาจากน้ำพักน้ำแรงของตน " (รายงานโดยบุคอรี)

ดังนั้นเราควร ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ใช้อย่างประหยัด รู้จักความพอดี มีวินัย เพื่อบรรเทาผลกระทบทั้งคุณาและอาคิเราะฮ์

อัลกุรอานและหะดีษ(วจนะศาสดา)ที่เกี่ยวกับความพอเพียง

(يونس : 107) وَالْيَمْسُكَ لِلَّهِ بَصْرًا كَالْبَصْرِ

بِاللَّهِ (فاطر : 2)

وَمَا مِنْ دَالَةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا اللَّهُ رَزَقَهَا (هود : 6)

أَلَمْ يَسْمُوكُمْ رَحْمَةً رَبِّكُمْ نَحْنُ قَسَمًا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا

بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُلْخِيًّا وَرَحْمَةُ رَبِّكَ خَيْرٌ

مِمَّا يَجْمَعُونَ (الزخرف : 32)

- وهو الذي جعلكم خلائف الأرض ورفع بعضكم فوق بعض لدرجات ليلوكم

في ما آتاكم (الأنعام : 165)

- وأمر أهلك بالصلاة واصطبر عليها حتى نرزقك والعاقبة

للتقوى (طه:13)

- ومن يتق الله يجعل له مخرجا ويرزقه من حيث لا يحتسب (الطلاق : 2)

- من يأخذ عني هؤلاء الكلمات فيعمل بهن أو يعلم من يعمل بهن، قلت أنا

ل الله، فأخذ بيدي وعدّ خمسا وقال: اتق المحارم تكن أعبد الناس،

وارض بما قسم الله تكن أغنى الناس، وأحسن إلى جارك تكن مؤمنا، وأحب

للناس ما أحب لنفسك تكن مسلما، ولا تكثر الضحك فإن كثرة الضحك تميت

القلب (رواه الترمذي والإمام أحمد)

- قد أفلح من أسلم ورزق كفافا وقعنه الله بما آتاه (رواه مسلم وترمذي)

- طوبى لمن هدى على الإسلام وكان يشبه كفافا وقنع (رواه ترمذي)

- عليكم بالقناعة ما لا ينفذ (رواه الطبراني)

- خيار مسلم شرارهم الطامع (رواه الحاكم)

- من أصبح منكم آمنا في سريته معافي في بدنه وعنده قوت يومه فكأنما

تله الدنيا بحذافيرها (رواه الترمذي)

- إياكم والطمع فإنه وإياكم ما يعتذر منه (رواه الطبراني)

- إين آدم عندك ما يكفك وانت تطلب ما يعطيك إين آدم لا بقليل تنفع ولا من

كثير تشبع إين آدم إذا أصبحت معافي في حسك آمنا في ريك عندك قوت

يومك فعلى الذ العفاء (رواه الألباني)

1. “ความรวยไม่ได้อยู่ที่การมีทรัพย์มาก แต่ความรวยอยู่ที่ความรวยน้ำใจ”(รายงานโดย บุคอรีห์และมุสลิม)
2. “มาตร मैंว่ามนุษย์คนหนึ่งนั้นได้รับครอบครองสองหุบเขาที่เต็มไปด้วยทรัพย์สิน แน่หนอนที่สุดเขาย่อมจะแสวงหุบเขาที่สาม และไม่มีสิ่งใดจะบรรจุเต็มเต็มท้องของมนุษย์ได้นอกจาก ดินเท่านั้น”(เป็นการเปรียบเทียบทำนองว่า ความตายคือสิ่งเดียวที่สามารถหยุดยั้งกิเลสและความ ต้องการของมนุษย์ได้)”(รายงานโดยบุคอรีห์และมุสลิม)
3. “แน่อนผู้ที่มอบตนแก่พระเจ้าได้ประสบความสำเร็จและเขาได้รับปัจจัยยังชีพที่เพียงพอ และเขาพึงพอใจในสิ่งที่อัลลอฮ์ประทานให้”(รายงานโดยมุสลิม)
4. “โชคคิเป็นของผู้ที่ได้รับการชี้นำให้ได้รับอิสลามและเขามีปัจจัยยังชีพที่พอเพียงและพอใจ ในสิ่งที่ตนมีอยู่” (รายงานโดยติรมิซีย)
5. “และบรรดาผู้ซึ่งเมื่อพวกเขาใช้จ่าย พวกเขาจะไม่สุรุ่ยสุร่ายและไม่ตระหนี่และระหว่างของ สภาพนั้น พวกเขาอยู่สายกลาง”(อัล-ฟุรคอน : 67)
6. “ความผาสุกจะได้แก่ผู้ที่ได้รับการชี้นำสู่อิสลาม โดยที่ การดำรงชีวิตของเขานั้น เป็น เศรษฐกิจพอเพียง และเขาพอใจด้วยสิ่งนั้น ผู้ที่ได้รับการชี้นำสู่อิสลามนั้น ได้รับความสำเร็จ โดยที่ การดำรงชีวิตของเขานั้น เป็นเศรษฐกิจพอเพียง และเขาพอใจด้วยสิ่งนั้น ” (รายงานโดยอิบนุหิบบาน และอัลฮาติม)
7. “ความร่ำรวยมันมิได้อยู่ที่การมีทรัพย์สินเงินทองมากแต่ความร่ำรวยนั้นอยู่ที่จิตใจที่ร่ำรวย หมายถึงการมีความพอเพียงไม่มั่งมากและไม่ฟุ้งเฟ้อ”(รายงานโดยมุสลิม)
8. “ท่านจงอยู่อย่างสมถะบนโลกใบนี้แล้วอัลลอฮ์จะรักท่านและจงปล่อยวางในสิ่งที่มนุษย์ ครอบครอง (รู้จักพอไม่คิดแย่งชิงแข่งขันอันก่อให้เกิด โลกและริษยา) มนุษย์จะต่างพากันรักท่าน ” (รายงานโดยอิบนุมาญะห์)
9. “และพวกสุเจ้างินและงคิม และพวกสุเจ้าอย่าได้สุรุ่ยสุร่าย แท้จริงพระองค์มีทรงรัก บรรดาผู้ที่สุรุ่ยสุร่าย”(อัลอะอรอฟ : 31)
10. “แท้จริงบรรดาผู้ที่สุรุ่ยสุร่ายฟุ่มเฟือยในการใช้จ่ายนั้น พวกเขาเป็นพี่น้องกับเหล่ามารร้าย และมารร้ายนั้นมันแนรคุณต่อพระผู้อภิบาลของมัน”(อัลอิสรออ : 27)
11. “อาชีพที่ประเสริฐที่สุดคือ การค้าที่ซื่อสัตย์ และการทำงานด้วยน้ำพักน้ำแรงของ ตนเอง”(รายงานโดย อะฮ์หมัด)
12. “ไม่มีอาหารใดจะดีกว่าอาหารที่ได้มา จากน้ำพักน้ำแรงของตนเอง และศาสดาของอัลลอฮ์ คือศาสดาหวูดนั้นท่านรับประทานอาหารที่ได้มาจากน้ำพักน้ำแรงของตน”(รายงานโดยบุคอรีห์)

ตัวอย่างของความพอเพียง

1. โดยมีเรื่องเล่าสั้นๆของชาวอาหรับมีอยู่ว่า มีชายสามคนเดินทางไปทะเลทรายแล้วเกิดไปเจอกับทรัพย์สมบัติมหาศาล และต่างคนต่างสัญญากันว่าแบ่งทรัพย์สมบัติคนละเท่าๆกัน หลังจากแบ่งกันแล้ว พวกเขาเกิดหิวขึ้นมา จึงได้ส่งคนหนึ่งไปซื้ออาหารในตัวเมือง คนที่ไปซื้ออาหารคิดอยากจะอบหุบทรัพย์สมบัติไว้เพียงคนเดียว คิดจะซื้ออาหารแล้วใส่ยาพิษในอาหารให้กับเพื่อนๆ 2 คน และขณะเดียวกันเพื่อนๆ 2 คนได้คิดวางแผนรวมกันที่จะฆ่าเขา แล้วจะได้แบ่งทรัพย์สมบัติกัน 2 คนเท่านั้น ทั้งสองคนนั้นก็ได้ฆ่าเพื่อนที่ไปซื้ออาหารนั้นไป หลังจากนั้นพวกเขาก็ได้กินอาหารที่เพื่อนพวกเขาซื้อมา และก็ได้ตายไปตามเพื่อนเขาด้วย เพราะว่าเป็นอาหารที่ใส่ยาพิษ และนี่แหละคือบทสรุปสุดท้ายของความโลภ

2. ท่านหญิงอาฮิเสาะได้รับการแจกผลไม้มาเป็นพวงใหญ่ และแล้วท่านหญิงอาฮิเสาะก็นำไปแจกให้กับคนจน ซึ่งก่อนหน้านี้คนใช้ของท่านได้เก็บไว้เป็นจำนวนหนึ่งซึ่งมีหลายพวง หลังจากแจกเสร็จท่านหญิงอาฮิเสาะก็ได้เดินทางกลับบ้าน ระหว่างกลับบ้านคนใช้ก็ได้เอาผลไม้ที่เก็บไว้ออกมา แล้วบอกกับท่านหญิงอาฮิเสาะว่า เราได้เก็บผลไม้เอาไว้กินเพื่อไว้ก่อน ท่านหญิงอาฮิเสาะตอบว่า ไม่จำเป็นต้องเก็บหลายๆพวง เพียงแค่ 1-2 พวงก็เพียงพอสำหรับเราสองคนแล้ว สั่งกับคนรับให้นำไปแจกกับคนยากจน

3. มีท่านสาวกศาสนาชื่อ ฮากิม บินอิซาม ได้ไปหาท่านเพื่อขอเงินจากท่านศาสดา ท่านก็ให้ หลังจากนั้นก็มาขออีก ท่านก็ให้อีก จนกระทั่งครั้งที่ 3 ท่านก็ยังให้อีก แล้วท่านก็กล่าวกับฮากิมว่า โอ้อากิม...แท้จริงแล้วทรัพย์สมบัติเสมือนผลไม้ของหวานชนิดหนึ่ง (ที่มนุษย์ชอบและคิดไว้ในรสชาติ) ถ้าใครได้มันมาโดยมีจิตใจที่พอเพียง ไม่ลัทธิโมยโห้ง พระองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ก็จะให้สิริมงคลกับทรัพย์สินนั้น และหากกลับกันมนุษย์ได้มันมาโดยจิตใจที่กิเลส ลัทธิโมยโห้งละก็ พระองค์อัลลอฮ์ก็จะไม่ให้ความสิริมงคลในทรัพย์สมบัตินั้น เสมือนผู้ที่กินอาหารแล้วไม่ยอมอิ่ม และแท้จริงแล้วมือด้านบน (ผู้ให้) จะดีกว่ามือด้านล่าง (ผู้รับ) อย่างแน่นอน และฮากิมได้กล่าวว่า โอ้ท่าน...ศาสดาฉันจะไม่ยอมซื้อใครอีกต่อไปแล้ว หลังจากนั้นเป็นต้นไปท่านฮากิมก็ได้สัญญากับตัวเองว่าจะไม่ไปขอเงินหรือทรัพย์สินจากผู้ใดอีกเลย ถึงเราจะเห็นว่าในสมัยอนุบูกร์หรือว่าอุมรฺ ซึ่งแม้คอลีฟะฮ์ของท่านจะให้เงินหรือทรัพย์สินให้กับท่าน ท่านก็ไม่ยอมรับอะไรอีกเลย จนกระทั่งท่านเสียชีวิต ท่านศาสดานั้นเป็นบทเรียนที่เราควรปฏิบัติตามในด้านความพอเพียง เพราะท่านจะพึงพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ไม่ไปขอจากใคร ไม่ไปลัทธิโมยโห้งในสิ่งที่เป็กรรมสิทธิ์ของผู้อื่น ท่านทำงานเป็นพ่อค้า ทำงานกับทรัพย์สินของภรรยาท่านคือ ท่านหญิงคอลีเยาะห์ จนมีกำไรมากมาย แต่ว่าท่านก็ไม่หลงลืมกับทรัพย์สินที่ได้มา ถึงแม้ว่าทรัพย์สินที่ได้มาจากการทางสงครามกับผู้ต่อต้านท่านก็ยังไม่รับมัน แต่ว่าท่านได้มอบให้สาวกตามสถานภาพแบบที่ต่างกัน

ถ้าเรามองถึงชีวิตของท่านศาสดาเราจะเห็นว่าท่านได้นอนบนปูเสื่อธรรมดา จนกระทั่งสาวกท่านบางคนได้เห็นรอยเสื่อเกิดรอยบนใบหน้าท่าน และได้เสนอบอกท่านให้เปลี่ยนเป็นเสื่อที่

นุ่มให้กับท่าน ท่านก็ตอบปฏิเสธ และบอกกับสาวกกับท่านนั้นว่า ฉันจะเอาอะไรกับโลกคุณานี้ เพราะชีวิตมนุษย์เราเปรียบเสมือนนักเดินทางที่เดินทางมานอนพิงได้ต้นไม้ และเดินทางออกไปยังโลกอาคิรัต

ความพอดีของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. ความพอดีด้านจิตใจก็ต้องเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทรและนึกถึงประโยชน์ส่วนรวม
2. ความพอดีด้านสังคมก็ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนรู้จักฝึกกำลัง และมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากรากฐานที่มั่นคงและแข็งแรง
3. ความพอดีด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ใช้และจัดการอย่างฉลาดรอบคอบ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุดและใช้ทรัพยากรในประเทศเพื่อพัฒนาประเทศให้มั่นคงอยู่เป็นขั้นเป็นตอนไป
4. ความพอดีด้านเทคโนโลยีคือรู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการและควรพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านของเราเองเพื่อสอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมของเราเอง
5. ความพอดีด้านเศรษฐกิจ คือ เพื่อรายได้ลดรายจ่ายดำรงชีวิตอย่างพอควรพออยู่พอกิน สมควรตามอัตภาพและฐานะของตน

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับต่างๆ

1. การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคลครอบครัว

เริ่มต้นจากการเสริมสร้างคนให้มีการเรียนรู้วิชาการและทักษะต่างๆที่จำเป็นเพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆพร้อมทั้งคุณธรรมจนมีความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมและอยู่ร่วมกับระบบนิเวศวิทยาอย่างสมดุลเพื่อจะได้มีความเกรงกลัว และละอายต่อการประพฤติดิฉิมิชอบไม่ตระหนี่เป็นผู้ให้เกื้อกูลแบ่งปัน มีสติยับยั้งคิดพิจารณาอย่างรอบรอบก่อนที่จะตัดสินใจ หรือกระทำการใดๆจนกระทั่งเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำรงชีวิตโดยสามารถคิดและกระทำบนพื้นฐานของความมีเหตุมีผลพอเหมาะพอประมาณกับสถานภาพ บทบาทและหน้าที่ของแต่ละบุคคลในแต่ละสถานการณ์แล้วเพียรฝึกปฏิบัติเช่นนี้จนสามารถทำตนให้พึ่งพาตนเองได้ และเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้ในที่สุด
2. การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน

ชุมชนพอเพียงประกอบด้วยบุคคลครอบครัวต่างๆที่มีความพอเพียงแล้วคือมีความรู้และคุณธรรมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิตจนสามารถพึ่งตนเองได้บุคคลเหล่านี้มารวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่างๆที่สอดคล้องเหมาะสมกับสถานภาพภูมิสังคมแต่ละชุมชนโดยใช้ทรัพยากรต่างๆที่มีอยู่

ในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดผ่านการร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลหลายสถานภาพในสิ่งที่จะสร้างประโยชน์สุขของส่วนรวมและความก้าวหน้าของชุมชนอย่างมีเหตุผลโดยอาศัยสติปัญญาความสามารถของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและบนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริต ออกกลั่นต่อการกระทบกระทั่ง ขยัน หมั่นเพียร และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือแบ่งปันกันระหว่างสมาชิกชุมชน จนนำไปสู่ความสามัคคีของคนในชุมชนซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีของชุมชน จนนำไปสู่การพัฒนาของชุมชนที่สมดุลและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆจนกระทั่งสามารถพัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่างๆ

3. การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับเกษตร

การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับเกษตรใช้หลักเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นแนวทางการจัดพื้นที่เกษตรกรรมในระดับครอบครัวที่สอดคล้อง สมดุลกับระบบนิเวศวิทยา เพื่อให้พออยู่ พอกิน สมควรแก่ศักยภาพในระดับที่ประหยัด และเลี้ยงตนเอง/ครอบครัวได้

ขั้นตอนที่ 2 การรวมกลุ่มในรูปสหกรณ์ ร่วมมือกันในการผลิต จัดการตลาดและพัฒนาสวัสดิการของชุมชนในรูปแบบต่างๆ เป็นการสร้างความสามัคคีภายในท้องถิ่น และเตรียมความพร้อม ก่อนก้าวสู่โลกภายนอก

ขั้นตอนที่ 3 ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อจัดหาทุนวิชาการความรู้เทคโนโลยีจากธุรกิจเอกชนเช่น ธนาคาร บริษัท ห้างร้าน เอกชน ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐมูลนิธิต่างๆ เข้ามาช่วยในการลงทุนและพัฒนาคุณภาพชีวิต

แนวพระราชดำริส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้และมีการร่วมกลุ่มกันและเชื่อมโยงในด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าไปอย่างสมดุลกับสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเป็นขั้นตอนโดยประยุกต์ใช้ความรู้ภูมิปัญญาและทรัพยากรในด้านต่างๆ ที่มีอยู่อย่างเหมาะสม บนพื้นฐานของคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อแบ่งปันและใช้สติปัญญาในการตัดสินใจและการดำเนินชีวิต

4. การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับนักธุรกิจ

นักธุรกิจพอเพียงจะคำนึงถึงความมั่นคงและยั่งยืนของการดำเนินธุรกิจ มากกว่าการแสวงหาผลประโยชน์ในระยะสั้นฉะนั้นจึงต้องมีความรอบรู้ในธุรกิจที่ตนดำเนินงานอยู่และมีการศึกษาข้อมูลข่าวสารอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มีความรอบคอบในการตัดสินใจในแต่ละครั้ง เพื่อป้องกันข้อบกพร่องเสียหายต่างๆไม่ให้เกิดขึ้น และมีความรอบคอบในการตัดสินใจแต่ละครั้งเพื่อป้องกันข้อบกพร่องเสียหายต่างๆไม่ให้เกิดขึ้นและต้องมีคุณธรรม คือ มีความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบอาชีพ ไม่ผลิตหรือซื้อขายสินค้าที่ก่อโทษหรือสร้างปัญหาให้กับคนในสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความขยันหมั่นเพียร อดทน ในการพัฒนาธุรกิจ

ไม่ให้เกิดความบกพร่องและก้าวหน้าไปอย่างต่อเนื่องโดยมีการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตปรับปรุงสินค้าและคุณภาพให้ทันกับความต้องการของตลาดและการเปลี่ยนแปลงในเทคโนโลยีในขณะเดียวกันต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและระบบนิเวศวิทยา ในทุกขั้นตอนของการดำเนินธุรกิจ โดยการรักษาสมดุลในการแบ่งปันผลประโยชน์ของธุรกิจในระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ อย่างสมเหตุสมผล ตั้งแต่ผู้บริโภค พนักงาน บริษัทผู้ค้า ผู้ถือหุ้นและสังคมวงกว้างรวมถึงสิ่งแวดล้อม

5. การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ

มีแผนการบริหารจัดการประเทศที่ส่งเสริมให้บุคคล/ชุมชนต่างๆ มีวิถีปฏิบัติ มีความร่วมมือและการพัฒนาในสาขาต่างๆ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และดำเนินการตามแผนปฏิบัติงานดังกล่าวอย่างรอบคอบเป็นขั้นตอนเริ่มจากการวางรากฐานของประเทศให้มีความพอเพียงโดยส่งเสริมให้ประชาชนส่วนใหญ่ สามารถอยู่อย่างพอมีพอกินและพึ่งตนเองได้ โดยมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงและมีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อแบ่งปันและใช้สติปัญญา ในการตัดสินใจและการดำเนินชีวิตพร้อมทั้งส่งเสริมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกลุ่มคนต่างๆ จากหลากหลายภูมิสังคม หลากหลายอาชีพ หลากหลายความคิด ประสบการณ์ เพื่อสร้างความเข้าใจ และรู้ความเป็นจริงระหว่างคนในประเทศ จนนำไปสู่ความสามัคคี และจิตสำนึกที่จะร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปอย่างสอดคล้องสมดุลกับสถานการณ์ความเป็นจริงของคนในประเทศอย่างเป็นขั้นตอนเป็นลำดับต่อไป เราสามารถนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างผลกระทบในแง่บวกที่เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและกระแสโลกาภิวัตน์หรือนำมาใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการสร้างภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบในแง่ลบได้ดังนี้

- เพิ่มความรู้และขีดความสามารถของคนในชุมชนให้รู้จักตนเอง มีศักยภาพการเรียนรู้ และรู้จักทุนทางเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนตนเอง ในระดับที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ตนมีอยู่ให้สามารถทำความเข้าใจผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง ให้เกิดปัญญาความรู้คือ รู้เขา รู้เรา ทั้งในระดับตนเอง ครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ และระดับโลก เพื่อจะผลักดันให้เกิดการเตรียมความพร้อม และรู้จักเลือกใช้ประโยชน์จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในกระแสโลกาภิวัตน์ได้เป็นอย่างดี

- สนับสนุนให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีขึ้นในระดับต่างๆ ทั้งในระดับการจัดการชีวิตตนเอง จัดการภายในครอบครัว จัดการภายในชุมชนและวิสาหกิจระดับต่างๆ โดยอาจเริ่มต้นจากการส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใส การจัดทำบัญชีที่ดี การมีส่วนร่วมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การปฏิบัติที่เป็นธรรมต่อทุกฝ่าย และการสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่ม และสร้างเครือข่ายทางการผลิตและการค้าขาย รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีต่างๆ ด้วย

- ใช้ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เป็นองค์รวม เพื่อความสมดุลและยั่งยืน หรือเป็นยุทธศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมและมุ่งรักษาความสมดุลของการพัฒนา เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการใช้ทุน 3 ด้านอย่างสมดุลกัน ได้แก่ ทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทาง

ทรัพยากร โดยแต่ละท้องถิ่น แม้จะมีวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการที่ต่างกันไปตามลักษณะของสาเหตุ และบริบทของแต่ละท้องถิ่น แต่ก็สามารถสร้างเครือข่ายแห่งความร่วมมือ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งเชื่อมโยงผลประโยชน์ระดับท้องถิ่นและผลประโยชน์ระดับชาติเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกันต่อไปได้

สาเหตุที่ทำให้เกิดความไม่พอเพียง

ท่านอิหม่ามมาวารีดีได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความไม่พอเพียงซึ่งมีหลายประการ ดังนี้

1. เกิดจากสภาพจิตใจที่มีความต้องการอยากมีความต้องการทรัพย์สินเพิ่มตลอด ซึ่งกิเลสนี้ยากที่จะต้านทานเป็นเหตุให้เกิดความโลภและไม่รู้จักความเพียงพอ

2. มีความต้องการเงินทองเพิ่มแต่อาจจะมีความต้องการให้ท่านบริจาคในแนวทางที่เป็นคุณธรรมบ้างเช่นเพื่อช่วยเหลือคนอื่นที่เดือดร้อนบางทีแนวทางนี้เราอาจจะยอมรับได้อยู่บ้าง

3. มีความต้องการเก็บเงินเพื่อเก็บให้ลูกหลานอย่างเดียวและนี่เป็นความคิดที่ไม่ถูกต้อง เพราะมันอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจผิดคือ

3.1 เป็นการเข้าใจผิดต่อพระองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ที่เราคิดว่าพระองค์ไม่ให้ริสกีกับลูกหลานของเราหลังจากที่เราได้เสียชีวิต

3.2 เข้าใจผิดที่คิดว่าทรัพย์สินเงินทองนั้นถาวรหากได้เก็บไว้อยู่กับลูกกับหลานความคิดนี้ เป็นความคิดที่ผิดอย่างร้ายแรง เพราะเราไม่สามารถประกันได้ว่าเงินนั้นไม่มีวันหมดไปกับลูกหลาน แท้จริงแล้วบางทีลูกหลานอาจจะใช้เงินเราหมดหลังจากที่เราเสียชีวิตโดยที่เราไม่สามารถใช้ประโยชน์จากเงินก้อนนั้นเลย

แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. กินพอเพียง

อาหารเป็นปัจจัยสี่ที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ แต่การกินอาหารต้องอยู่ในระดับของความพอดีและเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย วิธีการปฏิบัติที่บ่งบอกถึงการกินที่พอเพียง คือ ควรรับประทานให้อาหารให้หมดจาน ควรรับประทานให้ตรงต่อเวลา เพื่อป้องกันไม่ให้เป็นโรคกระเพาะอาหาร เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักอิสลามที่ได้สอนให้มุสลิมรับประทานอาหารในปริมาณที่พอเพียง ดังที่ท่านศาสดามูฮัมหมัดได้กล่าวไว้ว่า

“มนุษย์ไม่เคยบรรจลงในภาชนะอันใดที่เลวยิ่งกว่า(การบรรจลงใน) ท้องเพียงพอแล้วสำหรับลูกหลานอาดัมด้วยอาหารเพียงไม่กี่คำที่สามารถจะยกหลังของเขา (หมายถึงสามารถประทังชีวิตและสร้างความแข็งแรงแก่ร่างกาย) หรือหากจำเป็นจริง ๆ แล้ว ก็ (จงเตรียมท้องไว้สามส่วน) ส่วนหนึ่งสำหรับอาหาร ส่วนหนึ่งสำหรับเครื่องดื่ม และอีกส่วนหนึ่งสำหรับลมหายใจ ” (รายงานโดย ตริมิซีย)

2. นอนพอเพียง

การนอนทำให้กล้ามเนื้อและอวัยวะทุกส่วนได้พักผ่อนอย่างเต็มที่พร้อมสำหรับการทำงานในวันต่อไปเมื่อนอนน้อยอาจส่งผลให้ทำงานผิดพลาดทำงานได้น้อยลง ในวัยเรียนนี้นักเรียนควรนอน 8 ชั่วโมงต่อวันเพื่อให้ร่างกายได้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์แข็งแรงนอกจากนั้นยังทำให้สมองและจิตใจของนักเรียนแจ่มใสยิ่งขึ้น เนื่องจากการพักผ่อนอย่างเต็มที่ซึ่งตรงกับโครงการในอัลกุรอานที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพักผ่อน ในอิสลามการนอนแบบฉบับของท่านศาสนานั้นเป็นการนอนที่ได้ทั้งสุขภาพและอิมมานิตุงโครงการในอัลกุรอานได้กล่าวไว้ความว่า

“และเราได้ทำให้การนอนของพวกเขากลายเป็นการพักผ่อน”(อันนาบอ : 9)

3. คิดพอเพียง

การรู้จักคิด รู้จักตั้งคำถามกับการกระทำถึงเรื่องราวต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างมีสติ ต้องควบคุมการความคิดของตนไม่ให้อยู่ในภาวะที่เครียดฟุ้งซ่านซึ่งเป็นบ่อเกิดปัญหาทางสุขภาพจิตและส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต อิสลามเห็นคุณค่าอย่างยิ่งต่อการใช้ความคิด อิสลามสอนให้ผู้เรียนและผู้รู้ได้ใช้ความคิดใคร่ครวญถึงการสร้างสรรค์กาลเวลากลางวันกลางคืนท้องฟ้าโลกชีวิตสัตว์มนุษย์จักรวาลและสิ่งที่อยู่ภายในจักรวาลดังที่อัลลอฮ์ (ซ.บ.) ได้กล่าวในอัลกุรอาน ความว่า

"แท้จริงใน การสร้าง บรรดาชั้นฟ้าและแผ่นดิน และสับเปลี่ยนกลางวันและกลางคืน และเรือที่วิ่งอยู่ในทะเล พร้อมด้วยสิ่งที่อำนวยความสะดวกแก่มนุษย์ และน้ำ ที่อัลลอฮ์(ซ.บ.) ได้ทรงให้หลั่งลงมาจากฟากฟ้า แล้วทรงให้แผ่นดินมีชีวิตชีวาขึ้น ด้วยน้ำนั้นหลังจากที่มันตายไปแล้ว และได้ทรงให้สัตว์แต่ละชนิด แพร่สะพัดไปในแผ่นดิน และในการให้ลมเปลี่ยนทิศทาง และให้เมฆซึ่งถูกกำหนดให้บริการ(แก่โลก) ผันแปรไประหว่างฟากฟ้าและแผ่นดินนั้น แน่นนอนล้วนเป็นสัญญาณนานาประการแก่กลุ่มชนที่ใช้ปัญญา" (อัลบาคอเราะห์ : 164)

นอกจากนั้น อิสลามยังได้สอนให้มนุษย์ศึกษาค้นคว้าถึงการใช้ชีวิตอยู่ของบรรดาผู้ที่มาก่อนพวกเขา ทั้งการใช้ความคิดและสิ่งที่เป็นสาเหตุให้พวกเขาเหล่านั้นต้องตกต่ำและล่มสลาย เพื่อว่าพวกเขาจะได้ระวังตัวจากอันตรายที่อาจสร้างความเสียหายแก่พวกเขาได้ ดังโครงการในอัลกุรอานที่ได้กล่าวไว้ความว่า

"แน่อนได้ ผ่านพ้นมาแล้วก่อนพวกเขา ซึ่งแนวทางต่างๆ ดังนั้นพวกเขาก็ต้องเที่ยวไปในแผ่นดิน แล้วจงดูว่าบันปลายของบรรดาผู้ปฏิเสธเป็นอย่างไรนี่คือข้อชี้แจงอันชัดเจนสำหรับมนุษย์และเป็นคำแนะนำที่ถูกต้อง และเป็นคำตักเตือนสำหรับผู้ยำเกรงทั้งหลาย" (อัลอิมรอน : 137)

4. พูดพอเพียง

การพูดนั้นมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์เป็นอย่างมากไม่ว่าจะอยู่ในที่ใดก็ตาม ในการประกอบกิจการการงานหรือคบหาสมาคมกับผู้อื่นก็ต้องสื่อสารด้วยการพูดเสมอ แต่การพูดที่มาก

เกินไป อาจส่งผลกระทบต่อผู้อื่น ซึ่งเป็นการละเมิดเสรีภาพของผู้อื่นได้ เพราะการพูดที่มากเกินไปจนเกินไปจนกลายเป็นการพูดนินทา พูดเกินจริง พูดปด พูดเพื่อเจือ เป็นการใช้การพูดที่ไม่เกิดการพัฒนา ในทางตรงกันข้ามหากพูดน้อยเกินไปก็จะทำให้คนอื่นไม่สามารถรับรู้ความคิด อิสลามเป็นศาสนาที่ละเอียดอ่อนและได้เน้นในเรื่องการพูดจาไว้เป็นอย่างมาก ก่อนที่จะพูดสิ่งใดต้องคิดเสียก่อนว่าที่พูดไปนั้น จะก่อให้เกิดประโยชน์หรือไม่ ถ้าพูดไปแล้วไม่เกิดประโยชน์ให้เจ็บเสียจะดีกว่าดังท่านศาสดามุฮัมมัด (ซ.ล.) ได้กล่าวไว้ความว่า

"ผู้ใดศรัทธาต่ออัลลอฮ์และวันสุดท้ายแล้ว ก็จงพูดแต่สิ่งที่ดี หรือ ไม่ก็จงนิ่งเสีย"

(รายงานโดยบุคอรีและมุสลิม)

ฉะนั้นจึงมีทั้งคุณและโทษไปพร้อมๆกันขึ้นอยู่กับตัวเราว่าจะเลือกปฏิบัติอย่างไรเมื่อเวลาจะพูดควรนึกเสมอว่า ผู้ฟังจะมีความรู้สักอย่างไรเพราะเมื่อเราพูดออกไปแล้วเราไม่สามารถเอาคำพูดนั้นกลับมาได้ และความรู้ที่เสียไปแล้วต้องใช้เวลากว่าที่จะเอากลับคืนมาเหมือนเดิม

5. เรียนพอเพียง

การเรียนในวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อตัวเอง สังคมและประเทศชาติ ไม่ใช่เรียนเพื่อต้องการหลอกลวงผู้อื่นหรือให้โทษกับผู้อื่นหรือสังคมรอบข้างสังคม การเรียนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเยาวชน เพราะถ้าใครมีความรู้มากก็จะได้เปรียบในทุกๆเรื่อง ดังนั้นเราจึงจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้ ไม่ว่าจะเป็นวิชาทางด้านสามัญหรือวิชาการทางด้านศาสนา อิสลามเป็นศาสนาที่ให้ความสำคัญกับการเรียนเพื่อแสวงหาความรู้

ท่านอาบีอับดุลคราฮ์ กล่าวว่า ฉันได้ยินท่านศาสดามุฮัมมัด (ซ.ล.) ได้กล่าวไว้ว่า “ผู้ใดมุ่งอยู่ในหนทางแห่งการแสวงหาวิชาความรู้ อัลลอฮ์ (ซ.บ.) จะให้ทางสะดวกแก่เขาสู่สวรรค์ แท้จริงมวลมลาอิกะห์จะหุบปีกเพราะมีความยินดีกับผู้แสวงหาวิชาความรู้ แท้จริงผู้มีความรู้นั้น ผู้ที่อยู่บนฟ้า ผู้ที่อยู่บนแผ่นดิน แม้แต่ปลาที่อยู่ใต้น้ำ จะขอร้องโทษให้แก่เขา และความประเสริฐของผู้ที่มีความรู้นั้น เหนือกว่าผู้ทำความดีอย่างแกร่งกล้าดุจดวงจันทร์ ที่มีแสงสว่างเหนือดวงดาวทั้งหลาย แท้จริงผู้ที่มีความรู้คือทายาทของบรรดาท่านศาสดาและ แท้จริงแล้วบรรดาศาสดาไม่ได้ทิ้งเหรียญทองและเหรียญเงินไว้เป็นมรดกแต่พวกเขาได้ทิ้งวิชาความรู้ไว้เป็นมรดก ดังนั้นผู้ใดได้เอาจมรดกในวิชาความรู้ไว้ถือว่าเขาได้รับโชคอันใหญ่หลวง” (รายงานโดยอะบูดาอูดและตริมีซี)

จากวจนะท่านศาสดาที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าอิสลามให้ความสำคัญกับการเรียนมาก แต่การเรียนนั้นผู้เรียนจะต้องเรียนตามความเหมาะสมของวัย หรือเรียนอย่างพอเพียงไม่ดิ้นรนหาความรู้ที่เกินตัวจนเกิดความโลภในความรู้

บทสรุป

ความพอเพียงนอกจากจะเป็นปรัชญาและแนวทางพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้วยังมีหลักการและแนวทางที่สอดคล้องกับหลักธรรมศาสนาอิสลาม ดังนั้นความพอเพียงจึงเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต เพื่อความสงบสุขทั้งทางกายและทางใจ ซึ่งจะทำให้ปัญหาอาชญากรรมหรือปัญหาที่เกิดจากการไม่รู้จักพอในสังคมลดน้อยลง และทำให้เศรษฐกิจของประเทศชาติมีความมั่นคงมากยิ่งขึ้น จะส่งผลให้ประเทศชาติดำรงอยู่ในสังคมโลกอย่างมั่นคงและยั่งยืน

แบบทดสอบท้ายบท

1. บอกหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้
2. ยกตัวอย่างโครงการอัลกุรอานที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. บอกแนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน
4. อธิบายวิถีชีวิตของท่านศาสดามูฮัมหมัดที่บ่งบอกถึงความพอเพียงของท่าน

เอกสารอ้างอิง

โรงเรียนอัลกรรออฮ์วิทยา(ประเวศ). อิสลามกับเศรษฐกิจพอเพียง [ออนไลน์]เข้าถึงได้จาก

http://qrw.ac.th/html/article/article_1jun52.html

Abdulmalik KareemAmrullah. (1996). **Tasawuf Modren**. Pustaka Aman Press SDN BHD :

Klantan Malaysia

Ali Ahmed Alsalus. (1996). **Alektisaad Islami Walkadayafikhiah Al-muaasarah**. Darulsaqafah

:Doha Qatar

Mushaf Ar Rusydi. (2006). **Al-Qur'an Tajwid & Terjemah**. Cahya Intan Cemerlang : Jakarta

Indonesia

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

แผนการบริหารประจำบทที่ 3

ความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย

หัวข้อเนื้อหาประจำบท

บทนำ

ความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ความเป็นมาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักการของเศรษฐกิจพอเพียง

คุณลักษณะของเศรษฐกิจตามหลักการอิสลาม

บทสรุป

แบบทดสอบท้ายบท

เอกสารอ้างอิง

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. อธิบายความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. บอกประโยชน์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. ตระหนักถึงคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมการเรียนรู้การสอนประจำบท

1. การทบทวนความรู้เดิม
2. การแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้
3. การซักถามและการโต้ตอบ
4. การอภิปรายเป็นกลุ่ม
5. การนำเสนอโดยใช้โปรแกรมนำเสนอ
6. การสรุปใจความสำคัญ
7. การทำใบงาน
8. การทำแบบทดสอบท้ายบท
9. การบันทึกใจความสำคัญ

สื่อการเรียนรู้การสอน

1. เอกสารประกอบการสอน
2. โปรแกรมนำเสนอ
3. แบบบันทึก
4. ใบงาน
5. แบบทดสอบท้ายบท

การวัดและประเมินผล

1. ตรวจสอบงาน
2. ตรวจสอบทดสอบท้ายบท
3. สังเกตพฤติกรรมในการเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

บทที่ 3

ความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียงต่อสังคมไทย

บทนำ

เศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญและมีคุณค่าต่อประชาชนในทุกระดับนับตั้งแต่ระดับครอบครัวไปจนถึงระดับประเทศชาติ โดยเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางให้ประชาชนสามารถดำเนินชีวิตแบบพอมี พอกิน พอใช้ และสามารถพึ่งพาตนเองได้ ดังนั้นประชาชนควรตระหนักถึงความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียงต่อตนเอง

1. ทำให้เราคิดเป็น จินตจิตที่รู้จักพอและกระทำจริง
2. ทำให้เรามีสติ ต่อการกระทำต่างๆว่ามีความพอเพียง หรือทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อนหรือไม่
3. ทำให้เป็นคนที่มีรู้จักแบ่งปัน เอาใจเขามาใส่ใจเรา
4. ทำให้เราเป็นคนมีเหตุผลในการกระทำ รู้คุณค่าและผลที่เกิดจากการกระทำต่างๆของเรา
5. ทำให้เรารู้จักจัดการบริหารทรัพยากรต่างๆที่มีอย่างจำกัดมาตอบสนองความต้องการของตนเองได้อย่างมีเหตุผลและมีคุณธรรม
6. ทำให้เรารักษาความเป็นตัวของตนเอง สิ่งเร้นกายนอกกระทบตัวเราน้อยลง
7. ทำให้เราสามารถยืนอยู่ได้ด้วยตนเอง รู้จักพึ่งตนเองมากกว่าพึ่งพาผู้อื่น เพราะมีแต่ตัวเราเท่านั้นที่จะอยู่กับเราไปตลอด
8. ทำให้เราอยู่ในสังคมแห่งความพอเพียงนี้ได้อย่างมีความสุข

ความสำคัญ คุณค่า และประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียงต่อประเทศชาติ

1. ด้านการเมือง เกิดการเมืองที่โปร่งใสมีธรรมาภิบาล ปราศจากการฉ้อราษฎร์บังหลวง มีการบริหารงานเพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติอย่างแท้จริง เกิดการยอมรับในเสียงข้างมาก เคารพในสิทธิเสรีภาพระหว่างกัน
2. ด้านเศรษฐกิจ เกิดภาวะ “อยู่รอด” ทางเศรษฐกิจด้วยพื้นฐานที่มั่นคง แม้สภาวะเศรษฐกิจโลกจะผันผวนเพียงใดก็ตามเราก็อยังอยู่ได้
3. ด้านสังคม เกิดการพัฒนาโดยเริ่มจากคนในสังคมที่มีความแข็งแกร่งทั้งร่างกาย จิตใจ ปัญญา อารมณ์ นำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่เข้มแข็ง เป็น “สังคมสีขาว” คือสังคมแห่งสมานฉันท์ เอื้ออาทร และมีคุณธรรม

4. ด้านสิ่งแวดล้อม เกิดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด และรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็น “ทรัพยากรสาธารณะ” ของทุกคนบนโลกไว้ให้ดีและยั่งยืน ปัญหาโลกร้อนอาจบรรเทาได้

ประโยชน์ของความพอเพียง

ความพอเพียงเป็นบ่อเกิดของบารอภักดี (ความเป็นสิริมงคล) ท่านศาสดาได้กล่าวว่า “ใครก็ตามที่มีความปลอดภัยในชีวิตประจำวัน พ้นภัยจากโรคภัยไข้เจ็บ มีอาหารการกินที่เพียงพอแต่ละวัน เสมือนว่าเขาได้ครอบครองโลกนี้ทั้งโลกเลย” และท่านได้กล่าวต่อไปว่า “จงห่างไกลกับการกระทำที่ต้องห้าม นั่น ถือว่าเป็นผู้ที่ศรัทธาที่เข้มแข็ง และจะมีใจที่พอเพียงในสิ่งที่อัลลอฮ์ (ซ.บ.) กำหนดให้ ท่านมาเถิดว่าท่านเป็นผู้ที่ร่ำรวยที่สุด” (รายงานโดยอะห์หมัด) ส่วนมนุษย์ที่ไม่มีความพอเพียงนั้น จิตใจของเขาจะไม่รู้สึกอึดอัดกับทรัพย์สินที่มีอยู่อีกต่อไป เขาจะพยายามดิ้นรนหาทางเพื่อให้ได้กับทรัพย์สิน ถึงแม้ว่าจะเป็นทางที่ถูกต้องหรือไม่ก็ตาม เขาจะไม่มีความรู้สึกละอายใจกับทรัพย์สินของผู้อื่นและสุดท้ายนี้ความเป็นสิริมงคลในชีวิตก็จะหายไปด้วย

ความพอเพียง คือ แนวทางที่ดีที่สุดเพื่อจะได้รับผลตอบแทน คือ สวรรค์ของพระเจ้า ท่านศาสดาได้อธิบายถึงผลตอบแทนต่อมุสลิมที่มีจิตใจที่พอเพียงว่า เขาจะได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสมกับเขา คือ การเข้าสวรรค์ ดังที่ท่านศาสดาได้กล่าวว่า ใครก็ตามที่ได้รับรองกับฉันว่า เขาจะไม่ขอรับของจากคนอื่นและฉันจะรับรองกับเขาว่าเขาจะได้รับสวรรค์ และได้ผลบุญอันใหญ่หลวง ประโยชน์ของความพอเพียงในทัศนะอิสลาม พอจะเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. ความพอเพียงก่อให้เกิดความเกียติต่อจิตใจมนุษย์ความพอเพียงจะทำให้มนุษย์เกิดความอิสระ ไม่เป็นทาสของทรัพย์สินเงินตราและเป็นทาสมนุษย์ด้วยกัน ดังที่นักปราชญ์อิสลามกล่าวว่า “ใครก็ตามที่ต้องการเกียรติยศ ต้องการชีวิตที่มีความอิสระในช่วงที่มีชีวิตอยู่ ก็อย่าทำให้ความละโมภครอบงำจิตใจเขา” และได้กล่าวอีกต่อไปว่า “เกียรติยศนั้นขึ้นอยู่กับความพอเพียง และความต่ำต้อยขึ้นอยู่กับความละโมภ”

2. ความพอเพียงก่อให้เกิดความสบายและสงบต่อจิตใจมนุษย์ มุสลิมที่มีความพอเพียงจะมีความรู้สึกสงบและปลอดภัยในจิตใจตลอดไป และผู้ละโมภนั้นจะมีความรู้สึกกระสับกระส่ายเป็นทุกข์อยู่ตลอดเวลา ดังในวจนะศาสดาที่เอกองค์อัลลอฮ์กล่าวว่า “โอ้ลูกหลานอาดัม เจ้าจงเฝ้าระวังมันเถิด เพราะมันจะเพิ่มความร่ำรวยในจิตใจคุณและจะห่างไกลจากความยากลำบากในชีวิตคุณและถ้าเจ้าไม่ทำละก็มันจะเพิ่มความร่ำรวยในจิตใจเจ้า และจะไม่ทำให้ความลำบากยากนั้นลบจากจิตใจเจ้า” แท้จริงแล้วความหลงลืมปลัดขิมกับทรัพย์สินที่พระองค์อัลลอฮ์ (ซ.บ.) มอบให้นั้นคือสิ่งบั่นทอนความเจริญรุ่งเรืองของมนุษย์ ดังที่ท่านศาสดากล่าวว่า “ทุกๆกลุ่มประชาชาติของฉันจะมีสิ่งบั่นทอนความเจริญรุ่งเรืองของพวกเขา นั่นก็คือทรัพย์สินเงินตรา” และท่านได้กล่าวอีกว่า “แท้จริงแล้วฉันไม่กลัวความยากจนที่จะเกิดขึ้นกับพวกเขาแต่ฉันกลัวความร่ำรวยที่มันเคยเกิดขึ้นกับ

ประชาชาติก่อนหน้านี้ (พวกเขา) ซึ่งจะมีการแข่งขันความร่ำรวย(ทรัพย์สิน)จนบังเกิดความเสียหาย และการทำลายซึ่งกันและกันจนนำไปสู่การเกิดความพินาศในหมู่ของพวกเขา” (รายงานโดยบุคอรีห์ และมุสลิม) หากเราจะถามว่า สิ่งใดดีกว่ากันระหว่างความร่ำรวยกับความยากจน ตามทัศนะหลักการของศาสนาอิสลามเราก็จะสามารถตอบว่า แท้จริงแล้วอิสลามไม่ได้ห้ามถึงการครอบครองทรัพย์สิน การร่ำรวยและเราก็ต้องคิดถึงจุดประสงค์ของการที่เอกองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงสร้างทรัพย์สินทุกอย่างบนโลกนี้ก็เพื่อสักการะต่อพระองค์และพระองค์ผู้ทรงสร้างทรัพย์สินเป็นสิ่งที่ครอบครองโดยพระองค์ ฉะนั้นทรัพย์สินที่เราถืออยู่ คือ สิ่งที่ครอบครองโดยพระองค์ และผู้ที่ถือครองอยู่ ก็เพื่อจะถูกทดสอบโดยเจ้าของที่แท้จริง

แท้จริงแล้วคนที่ร่ำรวยและคนจนจะถูกทดสอบของสถานะที่พวกเขามีอยู่ คนรวยก็จะถูกทดสอบว่า เขาทำอะไรกับทรัพย์สินเหล่านั้น ดังที่ศาสดาได้กล่าวว่า “หากที่จริงแล้วทรัพย์สินนั้นเอกองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ทรงมอบให้กับคน 4 กลุ่มด้วยกัน กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ท่านทรงมอบความร่ำรวย และความรู้ คนกลุ่มนี้ได้ทำตามหน้าที่ของทรัพย์สินและความรู้ และได้ช่วยเหลือผู้อื่น เขาก็จะได้รับผลตอบแทนฐานะอันสูงสุดและกลุ่มที่ 3 และ 4 นั้น เอกองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ได้มอบทรัพย์สิน และได้ระงับความรู้ ซึ่งเขาก็ไม่ได้ทำหน้าที่ของทรัพย์สิน และไม่ได้ช่วยเหลือผู้อื่น ทำให้เขาตกอยู่ในฐานะต่ำต้อย” ทั้งนี้ความสุขที่เราได้รับนั้นนักปราชญ์มุสลิมแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ความสุขที่เป็นสัจจะและความสุขจอมปลอม ความสุขในสัจจะคือ ความสุขที่ได้รับจากความเมตตาจากเอกองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) ความสงเคราะห์จากเอกองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) คือ ความสุขของชาวสวรรค์และความสุขจอมปลอม คือ ความสุขที่ได้จากการเบียดเบียนเพื่อนมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่มาของความกริ้วความโกรธเคืองจากเอกองค์อัลลอฮ์ (ช.บ.) และมันคือความสุขที่ผลสุดท้ายพาให้เจ้าของไปสู่นรกอเวจีได้ ฉะนั้นการได้ทรัพย์สินถึงแม้มันจะน้อยนิดแต่มีสิริมงคล ถือว่าเป็นเรื่องใหญ่ในทัศนะอิสลามและการมีสิริมงคลจะนำไปสู่การบังเกิดความสุขเพิ่มขึ้นในจิตใจมนุษย์ และเราสามารถกล่าวได้ว่า ความพอเพียงเป็นกุญแจสำคัญของความร่ำรวยเช่นนี้เอง

บทสรุป

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้แนะทางการดำเนินชีวิตให้กับประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินชีวิตของท่านศาสดามุฮัมมัด (ช.บ.) ที่แสดงให้เห็นแนวทางการใช้ชีวิตที่พอเพียงเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับสาวกของพระองค์ โดยทั้งสองแนวทางนี้ให้ดำเนินชีวิตแบบพอดี พอกิน พอใช้ รู้จักพึงตนเอง เป็นการดำเนินชีวิตอยู่บนสายกลาง เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

แบบทดสอบท้ายบท

1. อธิบายคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อครอบครัว
2. ยกตัวอย่างหะดิสที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อครอบครัว
3. “การดำเนินชีวิตในสายกลาง” หมายถึง
4. บอกประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อครอบครัว

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

เอกสาร อ้างอิง

โรงเรียนมัธยมพระราชทานนายาว ประยุกต์ใช้ปรัชญา [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก www.

<http://www.thaigoodview.com/library/contest2551/social04/38/nayao/sadtagidporpeang/sec05p01.html> ค้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 54

สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เศรษฐกิจพอเพียง [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก

www.villagefund.or.th/Sitedirectory/.../1942_เศรษฐกิจพอเพียง.doc ค้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 54

Abdulmalik KareemAmrullah. (1996). **Tasawuf Modren**. Pustaka Aman Press SDN BHD :
Klantan Malaysia

Ali Ahmed Alsalus. (1996). **Alektisaad Islami Walkadayafikhiah Al-muaasarah**. Darulsaqafah
:Doha Qatar

Mushaf Ar Rusydi. (2006). **Al-Qur'an Tajwid & Terjemah**. Cahya Intan Cemerlang : Jakarta
Indonesia

เรื่องที่ 1 ความรู้เบื้องต้นของเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
วิชาเศรษฐศาสตร์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
เวลาเรียน 2 ชั่วโมง

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง

เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมา ความหมายและหลักการเศรษฐกิจพอเพียง

2. จุดประสงค์การเรียนรู้แนวทาง

- 2.1 เพื่อให้ นักเรียนสามารถอธิบายความหมายและความเป็นมาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.2 เพื่อให้ นักเรียนสามารถบอกคุณลักษณะของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.3 เพื่อให้ นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. สาระสำคัญ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักปรัชญาที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงต้องการให้พสกนิกรชาวไทยพัฒนาวิถีชีวิตที่ยั่งยืน ทฤษฎีนี้กลายเป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิตคนไทยระดับท้องถิ่นและตลอดระดับสากล จุดเด่นของแนวปรัชญานี้คือ แนวทางที่สมดุลและมีความทันสมัยตลอดจนสามารถก้าวสู่ความเป็นสากลได้ โดยปราศจากการต่อต้านกระแสโลกาภิวัตน์ และการอยู่ร่วมกันของทุกคนในสังคมอย่างมีความสุข

4. ผลงานและภาระงานของผู้เรียน

4.1 ผลงาน

- ผลการบรรยายภาพ
- ผลการบันทึกการเรียนรู้
- ผลการตอบแบบทดสอบท้ายบทจากเอกสารประกอบการสอน

4.2 ภาระงาน

- เขียนบรรยายภาพ

- เขียนบันทึกการเรียนรู้
- ตอบแบบทดสอบท้ายบทจากเอกสารประกอบการสอน

5. สื่อและแหล่งเรียนรู้

5.1 สื่อการเรียนรู้

- เอกสารประกอบการสอน เรื่องความเป็นมา ความหมายและหลักการเศรษฐกิจพอเพียง
- รูปภาพหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่สะท้อนหลักปรัชญาหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- ใบงานที่ 1 บรรยายภาพเกี่ยวกับหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่สะท้อนหลักปรัชญาหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- ใบงานที่ 2 บันทึกการเรียนรู้ เรื่องความเป็นมา ความหมายและหลักการเศรษฐกิจพอเพียง
- แบบทดสอบท้ายบทจากเอกสารประกอบการสอน เรื่องความเป็นมา ความหมายและหลักการเศรษฐกิจพอเพียง

5.2 แหล่งเรียนรู้

- ห้องสมุดโรงเรียน

6. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

- ครูร่วมสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามความเข้าใจของผู้เรียน เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนต่อเป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน
- ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบในสิ่งที่ผู้เรียนต้องรู้หลังจากจบการเรียนการสอน นักเรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมา ความหมายและหลักการเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นสอน

- ครูให้ผู้เรียนไปศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียงจากเอกสารประกอบการสอน โดยกำหนดเวลาไว้ 15 นาที
- ครูสุ่มเลือกตัวแทนผู้เรียนออกมาอภิปรายผลการค้นคว้าหน้าชั้นเรียน และให้เพื่อนร่วมชั้นร่วมกันแสดงความคิดเห็น ครูให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจยิ่งขึ้น
- ครูอธิบายความหมายเศรษฐกิจพอเพียงโดยทั่วไป และให้ความหมายเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักอิสลาม

- ครูให้ผู้เรียนศึกษารูปภาพหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่สะท้อนหลักปรัชญาหลักเศรษฐกิจพอเพียง และให้นักเรียนเขียนบรรยายภาพที่เห็น

- ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงประกอบกับหลักพอเพียงตามหลักอิสลาม เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของความพอเพียงอย่างแท้จริง

ขั้นสรุป

- ครูและผู้เรียนร่วมกับสรุปผลเรียนเกี่ยวกับความเป็นมา ความหมายและหลักการเศรษฐกิจพอเพียง

- ผู้เรียนเขียนบันทึกสรุปผลการเรียนตามความเข้าใจของผู้เรียน

- ผู้เรียนทำแบบทดสอบท้ายบทจากเอกสารประกอบการสอน เรื่องความเป็นมา ความหมาย และหลักการเศรษฐกิจพอเพียง

7. การวัดและประเมินผล

7.1 สังเกตพฤติกรรมในการทำงานของผู้เรียน

7.2 ตรวจสอบผลงานของผู้เรียน เช่น ใบงาน

7.3 ตรวจสอบแบบทดสอบท้ายบท

ใบงานที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เรื่องความเป็นมา ความหมาย และหลักการเศรษฐกิจพอเพียง

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง : 1. ให้นักเรียนทุกคนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมต่อไปนี้ให้เสร็จภายในเวลา 30 นาที

กิจกรรม

1. ศึกษาภาพประกอบ
2. เขียนบรรยายภาพ

จุดประสงค์

1. บอกวิธีหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่สะท้อนหลักปรัชญาหลัก

เศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1. นักเรียนฟังการอธิบายขั้นตอนในการทำใบงานจากครู
2. นักเรียนดูภาพการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่สะท้อนหลักปรัชญาหลัก

เศรษฐกิจพอเพียงที่ครูคิดบนกระดาน

3. เขียนบรรยายภาพที่ผู้เรียนเห็นในแบบบรรยายภาพ

แบบบรรยายภาพ

คำชี้แจง : ให้ผู้เรียนบรรยายภาพการทำงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่สะท้อนหลักปรัชญา
หลักเศรษฐกิจพอเพียง

รูปภาพที่ 1 :

.....

.....

รูปภาพที่ 2 :

.....

.....

รูปภาพที่ 3 :

.....

.....

รูปภาพที่ 4 :

.....

.....

รูปภาพที่ 5 :

.....

.....

ใบงานที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
เรื่องความเป็นมา ความหมาย และหลักการเศรษฐกิจพอเพียง

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง : 1. ให้นักเรียนทุกคนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมต่อไปนี้ให้เสร็จภายในเวลา 15 นาที

กิจกรรม

1. อธิบาย
2. อภิปราย
3. ศึกษาข้อมูล

จุดประสงค์

1. บอกประวัติความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. บอกความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง
3. บอกหลักการเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1. ผู้เรียนศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียงจากหนังสือในห้องสมุด

โรงเรียน

2. ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายข้อมูล
3. ครูอธิบายความหมาย และหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง
4. นักเรียนสรุปเนื้อหาในแบบบันทึกกิจกรรม

แบบบันทึกกิจกรรม
เรื่องความเป็นมา ความหมาย และหลักการเศรษฐกิจพอเพียง

บันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียน
1. นักเรียนสรุปความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียง (พอสังเขป)
2. นักเรียนบอกความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงแบบทั่วไป และความหมายตามหลักอิสลาม
3. นักเรียนหลักการเศรษฐกิจพอเพียงที่นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

ชื่อ..... ชั้น..... เลขที่.....

แบบสังเกตการณ์ทำงานของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

คำชี้แจง : ให้ผู้ประเมินฯการทำงานของผู้เรียนแล้วให้คะแนนตามรายการประเมินแต่ละรายการตามความเป็นจริง

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	รายการประเมิน					รวม
		ความสามัคคีในกลุ่ม	เชื่อเพื่อเสียสละ	แสดงความคิดเห็นในกลุ่ม	การปฏิบัติตามหน้าที่รับผิดชอบ	การช่วยเหลือสมาชิกกลุ่ม	
		5	5	5	5	5	25

เกณฑ์การพิจารณาในการให้คะแนน

ระดับคะแนน 5 คะแนน	หมายถึง	มีพฤติกรรมระดับดีมากที่สุด
ระดับคะแนน 4 คะแนน	หมายถึง	มีพฤติกรรมระดับดีมาก
ระดับคะแนน 3 คะแนน	หมายถึง	มีพฤติกรรมระดับดี
ระดับคะแนน 2 คะแนน	หมายถึง	มีพฤติกรรมระดับพอใช้
ระดับคะแนน 1 คะแนน	หมายถึง	มีพฤติกรรมระดับปรับปรุง

แบบทดสอบท้ายบท
เรื่องความรู้เบื้องต้นของเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง : ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้องสมบูรณ์

1. ใครเป็นผู้ริเริ่มหลังปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในปีพุทธศักราชที่เท่าไร
3. เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง
4. อะไรคือองค์ประกอบหลักการเศรษฐกิจพอเพียง
5. ความพอเพียงในอิสลามหมายถึงอะไร

เรื่องที่ 2 แนวทางสู่ความพอเพียงและการประยุกต์ใช้ในชีวิต

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
วิชาเศรษฐศาสตร์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
เวลาเรียน 2 ชั่วโมง

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง

เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้นำทาง

- 2.1 เพื่อให้ นักเรียนสามารถอธิบายแนวทางสู่ความพอเพียง
- 2.2 เพื่อให้ นักเรียนสามารถบอกวิธีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- 2.3 เพื่อให้ นักเรียนสามารถบอกสาเหตุของความไม่พอเพียง
- 2.4 เพื่อให้ นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน

3. สาระสำคัญ

ความพอเพียงเป็นคุณธรรมพื้นฐานที่มนุษย์ต้องพึงมี พึงปฏิบัติ การกระทำสิ่งใดๆต้องเป็น การกระทำจากใจที่อยู่บนความถูกต้อง เพราะมนุษย์แต่ละคนล้วนอยู่ในสภาพสังคม ประสบการณ์ ต่างๆที่เอื้อต่อหัวใจที่พอเพียงที่แตกต่างกัน หากเราเข้าใจความจำเป็นและคุณค่าของความพอเพียงเรา ก็จะมีชีวิตที่เป็นสุขอย่างแท้จริง

4. ผลงานและภาระงานของผู้เรียน

4.1 ผลงาน

- ผลการบันทึกการเรียนรู้
- ผลจากการตอบแบบทดสอบจากเอกสารประกอบการสอน

4.2 ภาระงาน

- เขียนบันทึกการเรียนรู้
- ตอบแบบทดสอบจากเอกสารประกอบการสอน

5. สื่อและแหล่งเรียนรู้

5.1 สื่อการเรียนรู้

- เอกสารประกอบการสอนเรื่องแนวทางประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน

- วิดีทัศน์เกี่ยวกับแนวทางประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน

- ใบงานที่ 1 บันทึกการเรียนรู้ เรื่องแนวทางประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน

- แบบทดสอบท้ายบทจากเอกสารประกอบการสอน เรื่องความเป็นมา ความหมาย และหลักการเศรษฐกิจพอเพียง

5.2 แหล่งเรียนรู้

- ห้องสมุดโรงเรียน

6. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

- ครูทบทวนความรู้เดิมของผู้เรียนเกี่ยวกับความเป็นมา ความหมาย และหลักการของหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อทดสอบความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนต่อความรู้เดิม

- ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบในสิ่งที่ผู้เรียนต้องรู้หลังจากจบการเรียนรู้ การสอน นักเรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน

ขั้นสอน

- ครูให้นักเรียนศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสารประกอบการสอน เรื่องแนวทางประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน

- ครูแจกใบงานที่ 1 ให้ผู้เรียน เพื่อใช้ในการบันทึกข้อมูลในการจัดการเรียนการสอน

- ครูให้นักเรียนคู่วิทัศน์เกี่ยวกับแนวทางประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในชีวิตประจำวัน และให้ผู้เรียนจดบันทึกในสิ่งที่ผู้เรียนคิดว่าตนเองสามารถนำไปใช้ได้

- ครูเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านศาสนาบรรยายให้ผู้เรียนฟังเกี่ยวกับแนวทางประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงตามหลักอิสลามไปใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนฟังการบรรยายและจดบันทึก

- ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามในเนื้อหาสาระที่ผู้เรียนยังไม่เข้าใจ

- ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวทางประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นสามารถนำไปใช้ได้จริง

- ครูให้ผู้เรียนกลับไปทดลองใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน แล้วเอามาเล่าให้กับเพื่อนร่วมห้องฟัง

ขั้นสรุป

- ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปผลเรียนเกี่ยวกับแนวทางประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน

- ผู้เรียนทำแบบทดสอบท้ายบทจากเอกสารประกอบการสอน เรื่องความเป็นมา ความหมายและหลักการเศรษฐกิจพอเพียง

- ครูให้ผู้เรียนกลับไปศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของเศรษฐกิจพอเพียง และหาโครงการอัลกุรอานหรือวจนะศาสดาที่มีความเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

7. การวัดและประเมินผล

7.1 ตรวจสอบผลงานของผู้เรียน เช่น ใบงาน

7.2 สังเกตพฤติกรรมในการทำงานของผู้เรียน

7.3 ตรวจสอบแบบทดสอบท้ายบท

ใบงานที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่องแนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน

คำชี้แจง : 1. ให้นักเรียนทุกคนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมต่อไปนี้

กิจกรรม

1. อธิบาย
2. อภิปราย
3. ศึกษาข้อมูล
4. ฟังบรรยาย

จุดประสงค์

1. บอกแนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1. ผู้เรียนศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันจากวีดิทัศน์และจากผู้บรรยาย
2. ผู้เรียนร่วมกับอภิปรายข้อมูล
3. ครูอธิบายแนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน
4. นักเรียนสรุปเนื้อหาในแบบบันทึกกิจกรรม

แบบบันทึกกิจกรรม

คำชี้แจง : ให้นักเรียนเขียน Mind Mapping แนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ในชีวิตประจำวัน

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะดา

แบบสังเกตการณ์ทำงานของผู้เรียนเป็นรายบุคคล

คำชี้แจง : ให้ผู้ประเมินฯการทำงานของผู้เรียนแล้วให้คะแนนตามรายการประเมินแต่ละรายการตามความเป็นจริง

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	รายการประเมิน					รวม
		ความสามัคคีในกลุ่ม	เอาใจใส่เสียสละ	แสดงความคิดเห็นในกลุ่ม	การปฏิบัติตามหน้าที่รับผิดชอบ	การช่วยเหลือสมาชิกในกลุ่ม	
		5	5	5	5	5	25

เกณฑ์การพิจารณาในการให้คะแนน

ระดับคะแนน 5 คะแนน	หมายถึง	มีพฤติกรรมระดับดีมากที่สุด
ระดับคะแนน 4 คะแนน	หมายถึง	มีพฤติกรรมระดับดีมาก
ระดับคะแนน 3 คะแนน	หมายถึง	มีพฤติกรรมระดับดี
ระดับคะแนน 2 คะแนน	หมายถึง	มีพฤติกรรมระดับพอใช้
ระดับคะแนน 1 คะแนน	หมายถึง	มีพฤติกรรมระดับปรับปรุง

แบบทดสอบท้ายบท
เรื่องแนวทางความพอเพียงและการประยุกต์ใช้ในชีวิต

คำชี้แจง : ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้องสมบูรณ์

1. บอกหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้
2. ยกตัวอย่างความหมายโครงการอัลกุรอานที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. บอกแนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน
4. อธิบายวิถีชีวิตของท่านศาสนาดูฮัมมัดที่บ่งบอกถึงความพอเพียงของท่าน

เรื่องที่ 3 ความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
วิชาเศรษฐศาสตร์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
เวลาเรียน 2 ชั่วโมง

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ปลายทาง

เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. จุดประสงค์การเรียนรู้แนวทาง

- 2.1 เพื่อให้นักเรียนสามารถอธิบายความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.2 เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.3 เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. สาระสำคัญ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงชี้แนวทางในการดำเนินชีวิตให้กับประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินชีวิตของท่านศาสดามุฮัมมัด (ช.บ.) ที่แสดงให้เห็นแนวทางการใช้ชีวิตที่พอเพียงเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับสาวกของพระองค์ โดยทั้งสองแนวทางนี้ให้ดำเนินชีวิตแบบพอดี พอเกิน พอใช้ รู้จักพึงตนเอง เป็นการดำเนินชีวิตอยู่บนสายกลาง เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

4. ผลงานและภาระงานของผู้เรียน

4.1 ผลงาน

- ผลการบันทึกการเรียนรู้
- ผลการตอบแบบทดสอบท้ายบทจากเอกสารประกอบการสอน

4.2 ภาระงาน

- เขียนบันทึกการเรียนรู้
- ตอบแบบทดสอบท้ายบทจากเอกสารประกอบการสอน

5. สื่อและแหล่งเรียนรู้

5.1 สื่อการเรียนรู้

- เอกสารประกอบการสอนเรื่องความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ใบงานที่ 1 บันทึกการเรียนรู้ เรื่องความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- แบบทดสอบท้ายบท เรื่องความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5.2 แหล่งเรียนรู้

- ห้องสมุดโรงเรียน

6. กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นนำ

- ครูทบทวนความรู้เดิมเกี่ยวกับแนวทางประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ครูถามผู้เรียนถึงประโยชน์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้เรียนกลับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
- ครูให้ผู้เรียนบอกเล่าประโยชน์ที่ผู้เรียนได้รับหลังจากนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนทราบในสิ่งที่ผู้เรียนต้องรู้หลังจากจบการเรียนรู้ นักเรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นสอน

- ครูให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มๆ ละ 4 คน 5 กลุ่ม และครูแจกเอกสารประกอบการสอนเรื่องความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนแต่ละกลุ่มไปศึกษาข้อมูล
- ครูให้ผู้เรียนร่วมกันสนทนาอภิปรายกับสมาชิกในกลุ่มเกี่ยวกับความหมายบทของการอัลกุรอานและวจนะศาสดาที่ได้ไปค้นหา และนำมาอธิบายประกอบกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ครูให้นักเรียนเลือกตัวแทนกลุ่มๆ ละ 1 คน เพื่อออกมานำเสนอหน้าชั้น จากนั้นครูและสมาชิกคนอื่นๆ ทำหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในสิ่งที่ผู้เรียนนำเสนอ
- ครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจอย่างถ่องแท้

ขั้นสรุป

- ครูและผู้เรียนร่วมกับสรุปผลเรียนเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- ผู้เรียนเขียนบันทึกสรุปผลการเรียนตามความเข้าใจของผู้เรียน
- ผู้เรียนทำแบบทดสอบท้ายบทจากเอกสารประกอบการสอน เรื่องความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

7. การวัดและประเมินผล

- 7.1 สังเกตพฤติกรรมในการทำงานของผู้เรียน
- 7.2 ตรวจสอบผลงานของผู้เรียน เช่น ใบงาน
- 7.3 ตรวจสอบแบบทดสอบท้ายบท

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ใบงานที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่องความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง : 1. ให้นักเรียนทุกคนร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมต่อไปนี้

กิจกรรม

1. อธิบาย
2. อภิปราย
3. นำเสนอ

จุดประสงค์

1. บอกความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. บอกคุณค่าและประโยชน์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

1. ผู้เรียนศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผู้เรียนร่วมกันอภิปรายข้อมูล
2. ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายในกลุ่มๆ ละ 4 คน
3. ผู้เรียนนำเสนอหน้าชั้นเรียน
4. ครูอธิบายความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
5. นักเรียนสรุปเนื้อหาในแบบบันทึกกิจกรรม

แบบบันทึกกิจกรรม

คำชี้แจง : ให้นักเรียนเขียน Mind Mapping ความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

แบบสังเกตการณ์ทำงานกลุ่มบันทึกเป็นรายบุคคล

คำชี้แจง : ให้ผู้ประเมินๆการทำงานกลุ่มของนักเรียนแล้วให้คะแนนตามรายการประเมินแต่ละรายการตามความเป็นจริง

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	รายการประเมิน						รวม
		ความสามัคคีในกลุ่ม	ผู้เสียสละ	แสดงความคิดเห็นในกลุ่ม	การปฏิบัติตามหน้าที่รับผิดชอบ	การช่วยเหลือสมาชิกกลุ่ม	ความกระตือรือร้นในการทำงาน	
		5	5	5	5	5	5	

เกณฑ์การพิจารณาในการให้คะแนน

ระดับคะแนน 5 คะแนน	หมายถึง	มีพฤติกรรมระดับดีมากที่สุด
ระดับคะแนน 4 คะแนน	หมายถึง	มีพฤติกรรมระดับดีมาก
ระดับคะแนน 3 คะแนน	หมายถึง	มีพฤติกรรมระดับดี
ระดับคะแนน 2 คะแนน	หมายถึง	มีพฤติกรรมระดับพอใช้
ระดับคะแนน 1 คะแนน	หมายถึง	มีพฤติกรรมระดับปรับปรุง

แบบทดสอบท้ายบท**เรื่องความสำคัญ คุณค่าและประโยชน์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**

คำชี้แจง : ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้องสมบูรณ์

1. อธิบายคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อครอบครัว
2. ยกตัวอย่างความหมายจนนะศาสดาที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อครอบครัว
3. “การดำเนินชีวิตในสายกลาง” หมายถึง
4. บอกประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อครอบครัว

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คำชี้แจง :

1. ข้อสอบชุดนี้เป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ
 2. กรุณาเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว
-

1. ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง
 - ก. การเก็บเงินและการอดออม
 - ข. การปฏิบัติตนให้ดำเนินการอยู่ในทางสายกลาง
 - ค. การทำมาค้าขายหาเงินเลี้ยงครอบครัว
 - ง. การแข่งขันทางเศรษฐกิจ
2. ปีรัชญาเศรษฐกิจเกิดขึ้นพ.ศ.ใด
 - ก. 2540
 - ข. 2545
 - ค. 2530
 - ง. 2535
3. “เศรษฐกิจพอเพียง” ในภาษาอังกฤษคืออะไร
 - ก. King Rama 9's Economy
 - ข. Self Sufficiency Economy
 - ค. Sustainable Economy
 - ง. Sufficiency Economy
4. ข้อใดมีความหมายที่ไม่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 - ก. สูดไถ่ง
 - ข. มัชฌิมา
 - ค. สมดุล
 - ง. สันโดษ
5. กำหนดให้

● = เป้าหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

▲ = หลักการ

■ = เงื่อนไข

ภาพใดถูกต้อง

6. จากการกำหนดภาพของข้อ 2 ข้อใดสรุปผิด
- ก. ● = มีเหตุมีผล
- ข. ▲ = มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
- ค. ■ = คุณธรรม
- ง. ถูกทุกข้อ
7. มุสลิมยึดแบบอย่างการใช้ชีวิตที่พอเพียงจากข้อใด
- ก. อัลกุรอาน
- ข. การใช้ชีวิตของศาสดา
- ค. คำสอนของศาสนา
- ง. ถูกทุกข้อ
8. องค์ประกอบที่สำคัญของความพอเพียงคือข้อใด
- ก. ความพอใจ ความภูมิใจ
- ข. ความรัก ความเข้าใจ
- ค. ความพอประมาณ ความมีเหตุผล
- ง. ความมัธยัสถ์ ความอดทน
9. เหตุการณ์ในข้อใดเป็นที่มาของคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง”
- ก. การเข้าสู่เสือตัวที่ห้าของเอเชีย
- ข. พระทานพระราชดำรัสแก่นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ค. การเกิดโรคต้มยำกุ้ง
- ง. การก้าวขึ้นเป็นนายกของ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร
10. ข้อใดมีหลักการทรงงานที่ไม่เกี่ยวข้องกัน
- ก. ขาดทุนคืนกำไร-บริการรวมที่จุดเดียว-องค์กรรวม
- ข. องค์กรรวม-ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ-ภูมิสังคม
- ค. ทำตามลำดับขั้นตอน-แก้ปัญหาที่จุดเล็ก-ระเบิดจากข้างใน
- ง. ความเพียร - พออยู่พอกิน – พึ่งตนเอง

11. จุดเริ่มต้นของเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลามคือข้อใด
- ก. พระผู้เป็นเจ้า
 - ข. ศาสดามุฮัมมัด
 - ค. ศาสนทูต
 - ง. สาวกศาสนา
12. ความพอเพียงในอิสลามสามารถตรวจสอบจากที่ใด
- ก. จากตัวมนุษย์
 - ข. จากจิตใจมนุษย์
 - ค. จากตัวมนุษย์และจิตใจ
 - ง. ผิดทุกข้อ
13. ผู้ใดปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด
- ก. จอย โทรศัพท์คุยกับเพื่อนก่อนนอน โดยพยายามว่าจะคุยไม่ให้เกินเที่ยงคืน
 - ข. จีบ เล่นอินเทอร์เน็ตกับเพื่อนถึงเที่ยงคืน แต่รักษาวเวลาในการรับประทานอาหารเย็น
 - ค. ปาล์ม ใช้เวลาหลังเลิกเรียนหารายได้พิเศษ ด้วยการดักเสื้อไหมพรมขาย เพื่อนำเงินไปซื้อของที่อยากได้
 - ง. กล้วย ตั้งใจทำรายงานให้เสร็จในคืนนี้ เพราะในวันพรุ่งนี้เป็นวันกำหนดส่งรายงาน
14. ภูมิสังคม คือข้อใด
- ก. การพัฒนาพื้นที่ใดต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติ มนุษย์ และวัฒนธรรม
 - ข. การพัฒนาต้องเริ่มต้นจากคนในชุมชน ที่มีวิถีชีวิตเป็นของตนเองให้เข้มแข็งเสียก่อน
 - ค. การพัฒนาต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีความจำเป็นต่อประชาชนก่อนเป็นอันดับแรก
 - ง. ถูกทุกข้อ
15. ใครเป็นผู้กำหนดทรัพย์สินในอิสลาม
- ก. มนุษย์
 - ข. พระผู้เป็นเจ้า
 - ค. ศาสนทูต
 - ง. ศาสดา

16. ใครเป็นผู้ใช้ชีวิตอย่างพอเพียงได้ถูกต้อง
- ก. แดงกินข้าววันละสองมื้อ เพื่อต้องการประหยัดข้าว
 - ข. เขียนนอน 18 ชม. ทุกวัน เพื่อต้องการพักผ่อนเต็มที่
 - ค. นำเงินชอบควบคุมสติของตัวเองอยู่เสมอ เพื่อรักษาสุขภาพจิต
 - ง. เหลืองเรียนศาสนาอย่างเดียว เพื่อให้มีชีวิตที่สงบสุข
17. ข้อใดมิใช่คุณลักษณะเด่นของเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักการอิสลาม
- ก. มีความโปร่งใส
 - ข. มีความมั่นคง ยึดหยุ่น
 - ค. มีความสมดุลระหว่างจิตใจและวัตถุ
 - ง. ถูกทุกข้อ
18. กระแสพระราชดำรัสทฤษฎีใหม่ของการบริหารจัดการที่ดินและน้ำ ที่สอดคล้องกับหลักการของอิสลามคือข้อใด
- ก. การฟื้นฟูดินรกร้าง
 - ข. การเพาะปลูกพืชเกษตร
 - ค. การจัดแบ่งที่ดินสี่ส่วน
 - ง. ถูกทุกข้อ
19. สัตว์ชนิดใดที่ท่านศาสดาทรงเลี้ยงสมัยเด็ก
- ก. แกะ
 - ข. วัว
 - ค. อุฐู
 - ง. ไก่
20. เงื่อนไขของการค้าขายตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงคือข้อใด
- ก. ความพอใจกันทั้งสองฝ่าย
 - ข. อยู่บนแนวทางสุจริตถูกต้องตามหลักศาสนา
 - ค. ต้องมีกำไรอยู่เสมอ
 - ง. ข้อ ก.และ ข. ถูก
21. ตามทัศนความคิดของอิสลาม การมีชีวิตบนโลกนี้ เปรียบเสมือนข้อใด
- ก. การเดินทางของนักเดินทาง
 - ข. การสร้างบ้านของนายช่าง
 - ค. การเลี้ยงสัตว์ของชาวนา
 - ง. การว่ายน้ำของนักประดาน้ำ

22. การทำอิบาดัตเพื่อเตรียมความพร้อมสู่โลกหน้าโดยไม่สนใจกับการหาเลี้ยงชีพทางานบนโลกนี้ถือว่า

- ก. เป็นสิ่งที่ควรสรรเสริญ
- ข. เป็นสิ่งที่ควรกระทำ
- ค. เป็นที่ต้องห้าม
- ง. เป็นที่จะทำได้ ไม่ทำก็ได้

23. ความร่ำรวยหรือความจนขึ้นอยู่กับข้อใด

- ก. จิตใจ
- ข. เงินทอง
- ค. บ้านและที่ดิน
- ง. สมอและสติปัญญา

24. ตามทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวการจัดสรรที่ดินนั้นแบ่งอีกเป็นกี่ส่วน

- ก. 2 ส่วน
- ข. 3 ส่วน
- ค. 3 ส่วน
- ง. 4 ส่วน

25. ศาสดาท่านใดที่ประกอบอาชีพเป็นช่างตีเหล็ก

- ก. ดาฮูด
- ข. มุฮัมหมัด
- ค. อาดัม
- ง. โนวะ (โนอา)

26. มนุษย์จะเกิดความต่ำต้อยขึ้นอยู่กับข้อใด

- ก. ความริษยา
- ข. ความละโมภ
- ค. ความตระหนี่
- ง. ความขี้เกียจ

27. นักเรียนจะใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนหนังสือได้อย่างไร

ก. ตั้งใจอ่านหนังสือ และเรียนหนังสือพอประมาณ เพื่อให้ได้เกรดพอประมาณ

ข. เชื่อมโยงคำสอนของครู เพราะเชื่อว่าผู้ใหญ่อ่านหนังสือมาก่อนและทำไปเพื่อให้ได้เกรด

ที่ดี

ค. คุยเล่นกับเพื่อนขณะเรียนหนังสือ เพื่อไม่ให้เกิดความเครียดกับตนเองมากเกินไป

ง. รู้จักตั้งทวงความรู้ ใช้เหตุผลในการเรียนรู้ และมีวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ดี

28. ข้อใดคือคุณค่าของการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ก. ทำให้ได้ชื่อว่าเป็นคนไทยและเป็นพสกนิกรที่ดีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ

ข. ทำให้ตนเองมีสติในการกระทำและคิดที่จะพึงตนเองมากกว่าพึ่งคนอื่น

ค. ทำให้สังคมเกิดความเท่าเทียมกัน ไม่มีคำว่า “คนรวย” หรือ “คนจน”

ง. ทำให้ผู้อื่นได้มองเห็นว่าตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม

29. ข้อใดไม่ตรงกับคำว่า “สังคมสีขาว”

ก. สังคมสมานฉันท์

ข. สังคมปลอดยาเสพติด

ค. สังคมเอื้ออาทร

ง. สังคมคุณธรรม

30. วณະศาสดาที่กล่าวไว้ว่า “ผู้ใดทำให้ผืนแผ่นดินที่ตายไปแล้วมีชีวิต (คือการพัฒนามัน) ผืนแผ่นดินนั้นย่อมเป็นสิทธิของเขา” ตรงกับข้อใด

ก. การครอบครองที่ดิน

ข. การจัดสรรที่ดิน

ค. การแบ่งที่ดิน

ง. การทำการเกษตรบนพื้นดิน

แบบสอบถามความพึงพอใจ

คำชี้แจง :

1. ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นของตนเองที่มีต่อการพัฒนาเอกสารประกอบการสอน เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักอิสลาม
2. กรุณาทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องแสดงความคิดเห็นตามระดับความพึงพอใจของผู้เรียน
3. ระดับความพึงพอใจมีดังนี้

5 เท่ากับ มากที่สุด

4 เท่ากับ มาก

3 เท่ากับ ปานกลาง

2 เท่ากับ น้อย

1 เท่ากับ น้อยที่สุด

1) ความพึงพอใจด้านเนื้อหาสาระ

ประเด็นประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
1. เนื้อหาวิชาที่น่าสนใจ					
2. เนื้อหาสาระสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้					
3. เนื้อหาช่วยให้เห็นคุณค่าหลักอิสลาม					
4. เนื้อหาสาระช่วยให้เห็นคุณค่าของเศรษฐกิจพอเพียง					
5. เนื้อหาสาระมีความเชื่อมโยงกันระหว่างเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักอิสลาม					

2) ความพึงพอใจด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

ประเด็นประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน					
2. ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน					
3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน					
4. เหมาะสมกับระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน					
5. ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาในการจัดกิจกรรม					

ภาคผนวก ง

ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนก

ตารางที่ 9 ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	แปลผลคุณภาพข้อสอบ	ค่าความเชื่อมั่น
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1				0.792
1	0.74	0.40	ใช้ได้	
2	0.76	0.42	ใช้ได้	
3	0.68	0.74	ใช้ได้	
4	0.82	0.33	ตัดทิ้ง	
5	0.74	0.14	ตัดทิ้ง	
6	0.68	0.36	ใช้ได้	
7	0.76	0.59	ใช้ได้	
8	0.82	0.39	ตัดทิ้ง	
9	0.72	0.51	ใช้ได้	
10	0.72	0.54	ใช้ได้	
11	0.64	0.71	ใช้ได้	
12	0.58	0.63	ใช้ได้	
13	0.66	0.71	ใช้ได้	
14	0.62	0.09	ตัดทิ้ง	
15	0.54	0.07	ตัดทิ้ง	
16	0.80	0.46	ใช้ได้	
17	0.78	0.62	ใช้ได้	
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2				
18	0.58	0.17	ตัดทิ้ง	
19	0.54	0.71	ใช้ได้	
20	0.50	0.43	ใช้ได้	
21	0.64	0.60	ใช้ได้	
22	0.64	0.47	ใช้ได้	
23	0.60	0.54	ใช้ได้	
24	0.62	0.62	ใช้ได้	

ตารางที่ 9 ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ต่อ)

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	แปลผลคุณภาพข้อสอบ	ค่าความเชื่อมั่น
25	0.62	0.13	ตัดทิ้ง	
26	0.82	0.52	ตัดทิ้ง	
27	0.54	0.42	ใช้ได้	
28	0.64	0.52	ใช้ได้	
29	0.60	0.46	ใช้ได้	
30	0.84	0.47	ตัดทิ้ง	
31	0.72	0.45	ใช้ได้	
32	0.64	0.07	ตัดทิ้ง	
33	0.68	0.63	ใช้ได้	
34	0.88	0.67	ตัดทิ้ง	
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3				
35	0.81	0.67	ตัดทิ้ง	
36	0.58	0.43	ใช้ได้	
37	0.76	0.62	ใช้ได้	
38	0.56	0.59	ใช้ได้	
39	0.72	0.36	ใช้ได้	
40	0.56	0.63	ใช้ได้	
41	0.34	0.66	ใช้ได้	
42	0.17	0.07	ตัดทิ้ง	
43	0.81	0.07	ตัดทิ้ง	
44	0.46	0.70	ใช้ได้	
45	0.75	0.05	ตัดทิ้ง	
46	0.62	0.41	ใช้ได้	
47	0.46	0.37	ใช้ได้	
48	0.62	0.12	ตัดทิ้ง	
49	0.62	0.04	ตัดทิ้ง	
50	0.43	0.68	ใช้ได้	

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ภาคผนวก จ
หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการค้นคว้าอิสระ

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ภาคผนวก จ
รายชื่อหน่วยงานที่ให้ทดลองเครื่องมือ

ชื่อหน่วยงานที่ให้ทดลองเครื่องมือ

โรงเรียนตาร์เบียตุลวาตันมูลนิธิ 89 หมู่ที่ 1 ตำบลบึงนังสาเรง อำเภอเมือง
จังหวัดยะลา

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ภาคผนวก ข
รายชื่อหน่วยงานที่ทำการค้นคว้าอิสระ

ชื่อหน่วยงานที่ทำการค้นคว้าอิสระ

โรงเรียนตาร์เบียตุลวาตันมูลนิธิ 89 หมู่ที่ 1 ตำบลบึงนังสาเรง อำเภอเมือง
จังหวัดยะลา

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. นายอัมมัทรุสดี อามีรุคติน

วุฒิการศึกษา	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
ตำแหน่ง	ศึกษานิเทศก์
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2

2. นายยุสุรีย์ กอติริย์

วุฒิการศึกษา	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
ตำแหน่ง	กรรมการบริหารสถาบันพัฒนาอัจฉริยภาพบุคคล
สถานที่ทำงาน	สถาบันพัฒนาอัจฉริยภาพบุคคล อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

3. ดร.อับดุลรอเซะ หะมีเย

วุฒิการศึกษา	Ph.D. (Arab language) มหาวิทยาลัยอัลอัซฮัร ประเทศอียิปต์
ตำแหน่ง	ผอ.สถาบันอิสลามและอาหรับศึกษาและอาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย นราธิวาสราชนครินทร์
สถานที่ทำงาน	มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์

ภาคผนวก ก

ผลของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตารางที่ 10 ผลของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คนที่	ผลของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน											
	ก่อนเรียน		ระหว่างเรียน								หลังเรียน	
			แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1		แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2		แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3		รวม			
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
1	14	46.7	9	90.0	8	80.0	8	80.0	25	83.3	25	83.3
2	14	46.7	9	90.0	8	80.0	9	90.0	26	86.7	25	83.3
3	18	60.0	8	80.0	9	90.0	8	80.0	25	83.3	28	93.3
4	12	40.0	7	70.0	8	80.0	8	80.0	23	76.7	23	76.7
5	20	66.7	10	100	9	90.0	9	90.0	28	93.3	29	96.7
6	19	63.3	9	90.0	9	90.0	9	90.0	27	90.0	29	96.7
7	11	36.6	8	80.0	8	80.0	9	90.0	25	83.3	26	86.7
8	12	40.0	7	70.0	9	90.0	9	90.0	25	83.3	25	83.3
9	15	50.0	9	90.0	8	80.0	9	90.0	26	86.7	27	90.0
10	13	43.3	9	90.0	8	80.0	8	80.0	25	83.3	27	90.0
11	15	50.0	8	80.0	9	90.0	9	90.0	26	86.7	27	90.0

ตารางที่ 10 ผลของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ต่อ)

คนที่	ผลของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน											
	ก่อนเรียน		ระหว่างเรียน								หลังเรียน	
			แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1		แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2		แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3		รวม			
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
12	12	40.0	8	80.0	8	80.0	8	80.0	24	80.0	24	80.0
13	12	40.0	8	80.0	9	90.0	7	70.0	24	80.0	25	83.3
14	15	50.0	8	80.0	8	80.0	9	90.0	25	83.3	27	90.0
15	16	53.3	8	80.0	9	90.0	9	90.0	26	86.7	26	86.7
16	13	43.3	9	90.0	8	80.0	9	90.0	26	86.7	25	83.3
17	18	60.0	9	90.0	9	90.0	10	100	28	93.3	29	96.7
18	11	36.6	8	80.0	8	80.0	7	70.0	23	76.7	24	80.0
19	19	63.3	10	100	9	90.0	10	100	29	96.7	29	96.7
20	14	46.7	8	80.0	8	80.0	9	90.0	25	83.3	28	93.3
21	14	46.7	8	80.0	8	80.0	9	90.0	25	83.3	26	86.7
22	11	36.6	9	90.0	9	90.	9	90.0	27	90.0	27	90.0

ตารางที่ 10 ผลของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ต่อ)

คนที่	ผลของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน											
	ก่อนเรียน		ระหว่างเรียน								หลังเรียน	
			แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1		แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2		แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3		รวม			
	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
23	12	40.0	8	80.0	8	80.0	8	80.0	24	80.0	24	80.0
34	17	56.7	8	80.0	8	80.0	8	80.0	24	80.0	26	86.7
25	15	50.0	8	80.0	9	90.0	9	90.0	26	86.7	26	86.7
26	15	50.0	8	80.0	8	80.0	9	90.0	25	83.3	28	93.3
27	13	43.3	9	90.0	8	80.0	9	90.0	26	86.7	25	83.3
28	18	60.0	9	90.0	9	90.0	9	90.0	27	90.0	28	93.3
29	10	33.3	8	80.0	8	80.0	8	80.0	24	80.0	24	80.0
30	11	36.6	8	80.0	8	80.0	8	80.0	24	80.0	25	83.3
รวม	429	47.7	252	84.0	252	84.0	259	86.3	763	84.8	787	87.4

ภาคผนวก ๓

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียน

ตารางที่ 11 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

คนที่	คะแนนก่อนเรียน (30 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (30 คะแนน)	D	D ²
1	14	25	11	121
2	14	25	11	121
3	18	28	10	100
4	12	23	11	121
5	20	29	9	81
6	19	29	10	100
7	11	26	15	225
8	12	25	13	169
9	15	27	12	144
10	13	27	14	196
11	15	27	12	144
12	12	24	12	144
13	12	25	13	169
14	15	27	12	144
15	16	26	10	100
16	13	25	12	144
17	18	29	11	121
18	11	24	12	144
19	19	29	10	100
20	14	28	14	196
21	14	26	12	144
22	11	27	16	256
23	12	24	12	144
24	17	26	11	121
25	15	26	11	121

ตารางที่ 11 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน (ต่อ)

คนที่	คะแนนก่อนเรียน (30 คะแนน)	คะแนนหลังเรียน (30 คะแนน)	D	D ²
26	15	28	13	169
27	13	25	12	144
28	18	28	10	100
29	10	24	14	196
30	11	25	14	196
รวม	429	787	358	128164

ประวัติผู้ทำการค้นคว้าอิสระ

ชื่อ-นามสกุล	นายอันวา คาตุ	
วัน เดือน ปี เกิด	19 ตุลาคม 2519	
ที่อยู่ปัจจุบัน	89/34 หมู่ที่ 1 ตำบลบันนังสวาง อำเภอเมือง จังหวัดยะลา	
ประวัติการศึกษา	ระดับประถมศึกษา	โรงเรียนบ้านพงยือไร
	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	โรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ
	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	Mahad Deni Qurtobah
		State of Kuwait
	ระดับปริญญาตรี	Faculty of Arts (History Major)
		Kuwait University
ประสบการณ์การทำงานในอดีต		
	ครูสอนภาษาอาหรับ	โรงเรียนตาร์เบียตุลวาตันมูลนิธิ
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน		
	ผู้รับใบอนุญาต	
สถานที่ทำงานปัจจุบัน		
	โรงเรียนตาร์เบียตุลวาตันมูลนิธิ	